

Kiszombori Karátson Emília Óvoda

PEDAGÓGIAI PROGRAM 2018.

Készítette:

Börcsökné Balázs Márta óvodavezető és az óvoda nevelőtestülete

Bevezető

Óvodánk jellemző adatai

Településünk Csongrád megyében két város, Makó és Szeged között helyezkedik el, a Maros folyó partján. Intézményünk Kiszombor egyetlen óvodája, a község második legnagyobb, szakmailag önállóan működő intézménye. Igen nagy múltra tekinthetünk vissza, hiszen 1883 óta működik óvodánk "Emília Kisdedóvó" néven, melyet Zombori Rónay Jánosné Karátson Emília úrnő alapított és egészen az államosításig fenn is tartott. Hagyományaink ápolásaként 1997-ben vettük fel az alapítónk nevét.

Óvodánk jelenleg 5 csoportos, ebben a nevelési évben 111 kisgyermek óvodai nevelését teszi lehetővé. A maximális férőhelyünk 175 gyermek felvételére ad lehetőséget. Az épület belső adottságai megfelelőek. Tárgyi eszközeinket és felszerelésünket folyamatosan bővítjük, korszerűsítjük. Ehhez a költségvetési kereten túl felhasználhatjuk az óvoda „Mosolygó Gyermekarcok” alapítványának bevételeit és nyertes pályázataink többletforrását.

Óvodánk jól felszerelt, a tevékenységekhez szükséges eszközök biztosítottak. A gyermekek számára a biztonságos, harmonikus, családi légkört, - a „befogadó” közeget - minden csoportban az óvodapedagógusok és a nevelőmunkát segítő munkatársak teljes mértékben biztosítják, mind személyi és tárgyi feltételeiben.

Nevelőtestületünk sokéves szakmai tapasztalattal, szaktudással, folyamatos önképzéssel igyekszik megfelelni a mai kor társadalmi elvárásainak és szakmai kihívásainak.

Gyermekeink különböző szociokulturális háttérrel érkeznek. A társadalmi élet változásainak következtében egyre több a kiemelt figyelmet igénylő – ezen belül-beilleszkedési, magatartási nehézségekkel küzdő, részképeség zavarokkal rendelkező, sajátos nevelési igényű és az egészségügyi szokások hiányával érkező hátrányos helyzetű, esetleg halmozottan hátrányos helyzetű, vagy éppen kiemelkedő képességű kisgyermek.

Nyitott programjainkon mindig számíthatunk a szülők, nagyszülők és a környezetünkben élő munkahelyek, civil szervezetek aktív közreműködésére, törekszünk a kölcsönös együttműködésre, de nevelő munkánkat a szakmaiság és a gyermekek mindenekfelett álló érdekét szolgáló szempontok határozzák meg.

A helyi óvodai programunk alapelvei és a fejlesztés célja

Pedagógiai programunk épít a hazai és a helyi tradicionális nevelési értékekre, az általunk többször megvizsgált, jól bevált óvodai gyakorlatunkra, hagyományainkra, ötvözve azokat a korszerű pedagógiai és pszichológiai kutatások eredményeivel.

Célunk, hogy az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjában megfogalmazottak és a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvei alapján a (2,5) 3-7 (8) éves ép és integrálható sajátos nevelési igényű gyermekek:

- egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljenek,
- meglévő hátrányaik csökkenjenek,
- egymással kommunikáljanak, ismerjék meg egymást,
- egymás elfogadásával a későbbi társadalmi integráció megalapozása.

Mindezek mellett, a pedagógiai programunk alapelveként tekinti, hogy: „.....A gyermeket különleges védelem illeti meg, és a törvény és más eszközök által nyújtott lehetőségek, hogy fizikailag, szellemileg, erkölcsileg, lelki és társadalmilag egészségesen és normálisan tudjon fejlődni, szabadságban és méltóságban....A fizikailag, szellemileg, vagy társadalmilag hátrányos helyzetű gyermeknek meg kell kapnia az állapota és helyzete által megkövetelt kezelést, nevelést és speciális gondozást.”

(A GYERMEK JOGAI - az ENSZ által deklarált közlemény alapján)

A gyermeki személyiséget elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi. Pedagógiai Programunk arra épít, hogy az integrálható SNI gyerekek, és a migráns gyermekek mintaként tekintik és érzelmileg kötődnek kortársaikhoz. Ez a spontán létrejövő húzóerő az Énképük és önértékelésük pozitív irányba történő fejlődését eredményezi, nem hatalmasodik el rajtuk a sérültség, különbözőség tudata. Esetükben is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszünk, a sajátos nevelési igényük szerinti környezet kialakításával és a szükséges tárgyi feltételek beszerzésével. A hazájukat elhagyni

kényszerülő, **vagy a nem magyar állampolgárságú** családok gyermekeinek is biztosítani szeretnénk az önazonosságuk megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását. Együtt nevelésünkkel a gyermeki előítélet-mentességre építünk. Ezzel a természetes, elfogadó attitűd kialakulásának alapjait célozzuk meg, valamint azt, hogy megtanulják a segítségnyújtás és az elvárások helyes arányát. A társas kapcsolatok során a gyermekekben kialakul a különbözőség természetesnek tekintése, valamint egymás pozitív tulajdonságainak értékelése.

Innovatív pedagógiai törekvéseink, - „jó gyakorlataink”- megjelennek nevelési gyakorlatunkban, teret engedve az óvodapedagógusok kreativitásának, módszertani szabadságának, az óvodai nevelés sokszínűségének. Modern, megújulásra kész, széleskörű szolgáltatást nyújtó referenciainstítúciónak szeretnénk válni, amely az intézmény egyéni arculatát megőrizve biztosítja az esélyegyenlőséget, az elmélyült kapcsolattartást, ugyanakkor figyelembe veszi és tolerálja az egyéni igényeket.

Küldetésünknek tekintjük, hogy mind a szolgáltatás színvonala, mind a humán erőforrásunk, valamint infrastrukturális és technikai feltételeink tekintetében a társadalmi elvárásoknak és partnereink igényeinek megfelelő innovációs és referencia-intézményi szolgáltatói tevékenységünkkel a térség egyik meghatározó intézménye legyünk, illetve eddigi eredményeinket másokkal együttműködve tovább erősítsük.

Célunk, hogy az eddig kiépített nevelési-oktatási- minőségi szervezeti kultúrát továbbfejlesztve minősített referenciainstítúciónak tevékenységi szerepben, a köznevelés minősített bázisaként hatékonyan, változatos kínálati rendszert működtetve javuló színvonalú és jobb minőségű szolgáltatásokat kínáljunk a tartós és jelentős eredményjavulás érdekében.

Pedagógiai programunk megvalósítása megalapozza:

- a családi élet értékeinek megismerését, megbecsülését, melynek feltétele egymás szeretete és tisztelete,
- az érésen alapuló sürgetéstől mentes tevékenységközpontú nevelést,
- a gyermeki személyiség felkészítését az életre a játék elsődlegességét hangsúlyozva,
- az együttműködési készség, tolerancia, társas kapcsolatok fejlesztését,
- a környező világ összetett folyamatainak megismerését, megértését
- a megfelelő időben történő iskolakezdés megállapítását

Célunk, az életre való felkészítés, élmények nyújtásával, játékkal, változatos tevékenységekkel, az egyéni szükségletek és életkori sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével a családi nevelést kiegészítve:

- érzelmileg gazdag
- önmagukat értékelni, kifejezni tudó
- a másságot elfogadó
- településünk, nemzetünk hagyományait ismerő
- harmonikus, minél teljesebb személyiségek kibontakoztatása.

Gyermekkép

Pedagógiai programunk az emberi személyiségből indul ki, abból a tényből, hogy az ember mással nem helyettesíthető, szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is. Egyedi személyiség és szociális lény egyszerre.

A gyermek - fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán természetesen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. E tényezők együttes hatásának következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként (életkori szakaszonként) és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. A személyiség szabad kibontakozásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó. Óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség **optimális** kibontakozásának elősegítésére törekszik.

Óvodásaink egészséges környezetben, érzelmi biztonságban, változatos tevékenységekben és élményekben gazdag óvodai életben részesülnek, ami hozzájárul az iskolába lépéshez szükséges fejlettségi szint eléréséhez, az életrevaló felkészítés folyamatához.

A gyermek nevelése során szükséges a szabadság és a megkötöttség egyensúlyának megtalálása. A gyermek érezze a biztonságot, az odafordulást, az érzelmi védettséget, hiszen akit szeretnek, az tud szeretni! Ugyanakkor tisztelje szüleit, az óvónőket, dajkákat és társait.

Az optimális feltételek megteremtésével a játék és a változatos tevékenységek során biztosított a harmonikus személyiségfejlődés. A sokféle tevékenység folyamatában fejlődik kooperációs és kommunikációs képességük.

Az élő hagyományok ápolása és tiszteletben tartása mellett a természeti környezet megismerését úgy közvetíthetjük feléjük, hogy a tudatos természetvédelem, a **fenntarthatóság értékrendje** kialakuljon bennük. A környező világot a művészetek, az esztétikum, a szépségre való rácsodálkozással ismerhetik meg. Azokat az értékeket részesítjük előnyben, melyek alkalmassá teszik a gyermeket arra, hogy életüket alkotó módon vezethessék.

A gyermekek életkorának megfelelő szokás- és szabályrendszer kialakításával a pszichoszomatikus fejlődésüket biztosíthatjuk.

Így az óvodánkban eltöltött évek alatt gyermekeink boldog gyermekkort élhetnek meg. Nevelőmunkánk eredményeként elérhetjük, hogy gyermekeink szívesen járnak óvodába, jól érzik magukat a gyermekközösségben. Tisztelik szüleiket, az óvónőket, dajkákat, bizalommal fordulnak hozzájuk. Bátran, egészséges önbizalommal, jól kommunikálnak, érzelmeiket képesek verbális és nonverbális módon is kifejezni, érdeklődők, sok-sok tapasztalattal felvértezettek. Ügyesen mozognak, szeretik a sportot, a természetet, a különböző művészeti tevékenységeket. Magatartás- és viselkedéskultúrájuk koruknak megfelelően fejlett, udvariasak, illemtudók, szeretik és védik a természetet.

Óvodakép

Óvodánk esztétikus-, melegséget sugárzó-, biztonságos környezetével, szeretetteljes-, mindenkit maximálisan elfogadó-, családi-, bizalmat árasztó légkörével, elsősorban a játék és a mozgás sajátos eszközeivel készíti fel a gyermekeket ez életre.

A szülők - mint elsődleges nevelőpartnerek - tapasztalatait, véleményét mérlegelve, de a gyermekek érdekeit figyelembe véve alakítjuk életünket, melyhez az itt dolgozók hivatásszeretete, a gyermekek és szülők tisztelete, egymás értékeinek megbecsülése párosul.

Tisztában vagyunk azzal, hogy a gyermekek nevelésének elsődleges színtere a család, pedagógiai tevékenységünk ezt egészíti ki az iskolába lépésig. Óvodapedagógusaink elkötelezettek és egyben megújulni képesek. Nem címkéznek és ítéleznek. Hiszünk a fejleszthetőségben! Hiszünk abban, hogy minden gyermek önmagában hordozza azokat az erőforrásokat, amelyekkel önmagához viszonyítva megbirkózik a **reá váró feladatokkal**, problémákkal. Tudjuk, hogy kreatívvá csak azok a gyerekek válnak, akiknek a kíváncsiságát, érdeklődését, érzékenységét elfogadó magatartás veszi körül. A hátrányok csökkentésére, kiegyenlítésére törekszünk. A gyermekek egyéni fejlettségi szintjére alapozunk. Alapvető feladatunknak tekintjük a megfelelő pedagógiai módszerek alkalmazásával a gyermeki tevékenységek során a kompetencia fejlesztését, a komplexitást. Sokrétű fejlesztő munkával arra törekszünk, hogy a gyermek egész személyisége alkalmassá váljon az iskolai életre. A tisztelet, szeretet, megbecsülés és az elfogadás övezze a fejlődő gyermeki személyiséget.

Nagy hangsúlyt fektetünk a szakmai továbbképzésre, ahol a cél önmagunk fejlesztése, és gyakorlati, módszertani alkalmazás. Alapvető feltételnek tekintjük az egységes szemléletű nevelőtestületet.

Alapértékeink a nyitottság, igényesség, optimizmus, önállóság, együttműködés, hagyományápolás, tolerancia, a különbözőség elfogadása, a **sokszínűség értékékként tekintése**. A kölcsönös tisztelet, az egymás iránti felelősségvállalás, **az értékorientált közösségi nevelés** - mint kiemelt értékek alapvetően meghatározzák intézményünk működését.

Egymást segítve dolgozunk, közösségi szellemben végezzük munkánkat, így sokkal gyorsabban, könnyebben érjük el céljainkat. Csak akkor vagyunk programunk megvalósítói, ha hittel cselekszünk, s benne teljes értékű tagként dolgozunk. Azonosulunk a program alapjával, céljaival, melyek világosak és megvalósíthatók.

Céljaink

- Szeretetteljes, türelmes, nyugodt légkörben neveljük, mellyel biztosítjuk a boldog gyermekkort.
- A nyitott, családokkal együttműködő, gyermekközpontú nevelés.
- Egymás szeretetére és tiszteletére, a családi élet értékeinek megismerésére és megbecsülésére, együttműködésre, környezettudatosságra, egészséges életmódra, hazaszeretetre nevelés.

- Tudatosan törekszünk olyan sürgetéstől mentes, biztonságos, szabad légkör megteremtésére, melyben mindenki számára helyet kap az öröm és az elismerés.
Biztosítani szeretnénk a gyermeki közösségben végezhető sokszínű tevékenységközpontú nevelést – az életkornak és fejlettségnek megfelelő- tevékenységeket, különös tekintettel, a mással nem helyettesíthető játékot, e tevékenységen keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltség tartalmakat, és az emberi értékek közvetítését.
- Törekszünk a környező világ összetett folyamatainak sajátélményen alapuló megismertetésére, megértésére, a helyi környezet értékeinek, hagyományainak megőrzésére.
- Megteremteni a gyermekek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi és tárgyi környezetet.
- A döntésekben és a problémamegoldásokban kollektívánk minden tagja felelősségének megfelelően vegyen részt, úgy, hogy jelen legyen a változtatás, az újítás, az innováció, a fejlesztés szándéka. Képesek vagyunk azonban arra, hogy a problémákról kommunikáljunk, a konfliktusokból tanuljunk.

Az óvodai nevelés feladatai

Az óvodai nevelés általános feladatai

Pedagógiai programunk a gyermekek középpontba helyezését és az óvoda nevelési funkciójának kiteljesítését tekinti alapvető feladatának

Az eltérő egyéni szükségletek és életkori jellemzők ismeretében feladatunk a minél teljesebb személyiség kibontakoztatása, tisztelve azt a fejlődési szintet, amit az egyes gyerekek elért vagy elérhet. Fontos feladatunk minden gyermeknek megadni azt a fejlődési lehetőséget és fejlesztést, amelyre akkor és éppen akkor szüksége van ahhoz, hogy adottságai megnyilvánuljanak, képességekké fejlődjenek, amelyek aztán további fejlődési lehetőségeket jelenthetnek számára.

Az alapkészségek biztos kialakulása az egyén fejlődési, érési tempójától erősen függ. Kiben gyorsabban, kiben lassabban alakulnak, érnek a különböző tudások. A gyerekeket önmagukhoz mérten a lehetséges maximumig kell juttatnunk, fejlesztő, érdekes tevékenységek, maradandó élmények és szabad játék által.

Feladatunk a gyerekek érdeklődésének felkeltése, kíváncsiságuk kielégítése s a mindenkiben ott rejlő tehetség kibontakoztatása, a kreativitás és problémamegoldás fejlesztése, hiszen ezen keresztül alapozható meg a tanulási képesség, mely az iskolakészültség szint eléréséhez nélkülözhetetlen az óvodás kor végére.

Az embernevelést – életre nevelést – az életen át tartó tanulás megalapozását óvodai sikerélményekből kiindulva kívánjuk elindítani. Az életre való felkészítés csak valóságos tevékenységek, csak a tevékeny életre alapozott nevelőmunka útján valósítható meg.

Az óvodáskorú gyermekek számára a legfejlesztőbb tevékenység a játék. A nem sietős, ráérős játék. Tudjuk, hogy a gyakorlás, játékos tanulás magas szintű tudást és készséggé érlelt képességeket eredményez.

A nevelés a nevelési helyzetekbe beépített tevékenységek által valósítható meg, hiszen a gyermek állandó tevékenykedés közben fejlődik. A gyermeki megismerés alapja (2.5) 3-7 (esetleg 8) éves korban a folyamatos érzékelés, tapasztalás és cselekvés. Ezek a nevelési alaphelyzetbe illeszkedő rendszeres tevékenységek a pedagógiailag meghatározott szocializáció szerves elemei.

Ez a pedagógiai program - az óvodás gyermek szociális életképessége növelése érdekében - fejlesztő hatásokban gazdag nevelési alaphelyzetek megteremtését **helyezi előtérbe**. Az intézményre jellemző tevékenységek, együttműködési formák, kapcsolatok, fejlesztő hatások és fejlődési lehetőségek összefüggő rendszerében szeretetteljességre, élménygazdagságra, nyugalomra törekszünk.

A szociális magatartás fejlesztése érdekében feladatunk, hogy a gyermekek megtanulják egymást kívánni, a másik foglalatosságát tisztelni. Tudják, hogy egymást nem szabad zavarni, bántani, nem szabad rombolni. A gyermekek közötti kapcsolatokat ápolni, erősíteni kell, tudjanak örülni egymás eredményeinek. Az összetartozás, az egymásra figyelés, az önfegyelem és felelősségtudat fejlesztése szükséges ehhez. A szociális magatartás fontos eleme a különbözőség elfogadására, tiszteletére nevelés, a tolerancia fejlesztése a mindennapi életben.

Multikulturális nevelés: egyazon társadalomban élő különböző kultúrákkal való ismerkedés. A nemzeti etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését nyelvi nevelését és az integráció lehetőségét. Ebbe a körbe tartozik a kultúrák megismertetése mesékkel, dalokkal, szokásokkal, ünnepi alkalmakkal.

Interkulturális nevelés: A migráns, és a nem magyar állampolgárságú gyermekekkel való együttnevelést segíti más társadalomból, országból érkezett gyermekek integrálása esetén. Ebben az esetben is biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását erősítését az integráció lehetőségét, az emberi jogok és alapvető szabadság védelmét.

Speciális feladat: Adott népcsoportok bemutatkozása akár szülők által, szimbólumok, jelképek megjelenítése, kultúrájuk megismertetése, a szabad játék, ünnepi alkalmak és óvodai tevékenységek során. Az óvodai élet minden pillanatában jelen van a beszédfejlesztés, a **természetes beszédkedv fenntartása, ösztönzése**, az anyanyelvi szint javítása megfelelő óvónői beszédminta követéssel, az esetenként előforduló családi kommunikációs hiány pótlásával.

Pedagógiai innovációink

Innovációs törekvéseinket többek között projektek tervezésével, létrehozásával valósítjuk meg.

Az **innováció** egy kreatív ötletből születő folyamatot jelöl. Olyan felkínált, választható témákat, tevékenységi köröket, (*játék, munka, tanulás*), szervezeti kereteket (*frontális, csoportos, egyéni*), differenciálási eljárásokat (*szervezési módok és/vagy feladatrendszer*) és munkaformákat (*frontális, csoportmunka – ezen belül homogén, illetve heterogén csoport –, valamint egyénre szabott és páros munka*), amelyek a pedagógiai fejlesztés célját is szolgálják.

Projektnek tekintjük azokat a feladatokat, amelyek egyszeri komplex tevékenységfolyamat által megoldhatóak, egyszeri konkrétan körülhatárolt célt érnek el, jól meghatározott költségkeretek között, pontosan rögzített határidőre. Az elemi tevékenységek jellemzőit (tevékenység megnevezése, célja, bemenete, várt eredménye, a felelős személye, a tevékenységet végző személy, a kezdési és befejezési dátumok, az átfutási idők, a szükséges erőforrások és költségek, a tevékenységhez kapcsolódó feltételezések) azok a szervezeti egységek és résztvevők határozzák meg, akik azért a későbbiekben felelősek lesznek.

Óvodai projektjeink – „Jó gyakorlataink” olyan jellemzőkkel bírnak, ami a gyermekek érdeklődésére, kíváncsiságára, felfedező kedvére, vállalkozó kedvére épít és a sokféle érdekes megkínált téma közül a leginkább vonzó választására ad alkalmat. Ez egyben idomul az óvodai tanulás sajátosságaihoz is.

A nevelési év előtt közösen kiválasztott témájú projektek feldolgozása, tevékenységek sorozatából áll, s a tevékenységek folyamatában közvetlen, konkrét tapasztalást biztosít. Önként vállalt cselekvésben történnek, nem pedig a felnőtt által kreált feladathelyzetekben, ami egyértelműen kielégíti az óvodai tanulást. A cél, a probléma megoldása, a produktum létrehozása. Így a gyermek a játék közben átélte alkotó tevékenység során tesz szert olyan tapasztalatokra, amelyek mind a mozgásos, mind a kognitív, mind a szociális, mind a kommunikatív személyiségzférákat fejlődésre bírja, megtanul mozgásos műveleteket, ismereteket épít be, együttműködik társaival, új szavak, kifejezések rögzülnek stb.

A konkrét projekt megtervezésének, a megvalósítás módjának jellemzői között fontos megemlíteni azt, hogy a projekt módszer során a témakiválasztástól (előkészítés, tervezés –tevékenységek egymásutánja, produktumok megválasztása-, lebonyolítás, közzététel) az értékelésig minden mozzanat a gyermekekkel együttműködve történik, amelyet a kooperatív munka, a munkamegosztás, az egyéni vállalkozás önkéntessége, a szabad önkifejezés és az önállóság hat át.

Minden évben legalább két óvodai szintű projekt nap kerül megrendezésre a jó gyakorlatainkhoz kapcsolódóan.

Jó gyakorlataink: - Kincset érő nagyik
- Bizalommal fordulok hozzád

Kincset érő nagyik

A modernizáció, globalizáció és az egyre jelentősebbé váló individualizáció, több kedvezőtlen társadalmi változással együtt jelent meg. A legszembetűnőbb, hogy mélyül a generációk közötti szakadék. A társas kapcsolatok minimalizálódása elszigeteltté, magányossá teszi az idősödő, még inkább az egyedül élő embereket. Mai társadalmunk strukturális felépítéséből adódóan a jelenlegi nagyszülős korosztály aktív kereső, ezért nem tudja ellátni a klasszikus nagyszülői szerepet, néhány családban nem is igénylik ezt. A családi értékek megőrzése érdekében minden év őszén intézményünkben nagyszülős napot szervezünk. Egy-egy ilyen alkalom olyan kapcsolattartási formák kialakítását segíti elő, ahol szülők-nagyszülők aktívan kapcsolódnak be az intézmény tevékenységeibe. A nagyszülők jelenléte a gyermek életében hozzájárul az egészséges és harmonikus személyiségfejlődéshez és feltételezi az idősök iránti szeretet és tisztelet kialakítását.

Érzelmi nevelés terén a gyermekek szempontjából elengedhetetlen fontosságú a nagyszülőket körülvevő önzetlen szeretet. A közös tevékenység és testi kontaktus által erősödik kapcsolatuk. Igyekszünk elérni, hogy a nagyszülő és a gyermek részéről is kimutathatóvá, kézzel foghatóvá váljék a belőlük és felőlük áradó szeretet. Kreativitásuk és kommunikációjuk a nagyik köszöntésére megtanult dalok, versek illetve az elkészült gyermeki munkák által fejlődik. Ezek a fejlesztési lehetőségek a támogató szülői háttér kialakításával érhetőek el. Intézményünkben több mint 10 éve hagyományként rendezzük meg minden év októberében a nagyszülők napját. Ez a nap nyitott minden érdeklődő nagyszülő számára lehetőséget biztosítva az unokájával és unokájáért való együtt tevékenykedésre.

- barkácsolás (papírsárkány, fakard, madáretető, csutkababa, gipszképek)
- közös mesélés "Nagymama kedvenc meséje"
- savanyúság, befőtt elrakása, rétes sütés
- szilvalekvár főzés üstben az óvoda udvarán
- töklámpás faragása, kukoricaszár kunyhó építése
- az őszi kincseiből kiállítás rendezése, csoportonkénti verseny szervezése
- mozdulj az egészségedért

Ezekkel a programokkal mélyítjük a nagyszülők és gyermekek emocionális kapcsolatát. A nagyszülők betekintést nyerhetnek az óvoda illetve unokáik mindennapi tevékenységeibe. Különösen ügyelünk arra, hogy a hátrányos helyzetű gyermekek nagyszülei is aktív részesei legyenek a programoknak. Az együttműködést erősítetjük az óvodai nyitottság és tevékenységek által. Ezeken a közös programokon közelítjük a két generációt, mélyítve a közöttük meglévő érzelmi kapcsolatot. Az ilyen napok létjogosultságát igazolja a magas számú részvétel, kézzel foghatóvá válik a belőlük és felőlük áradó szeretet.

Aktivizálja a nagyszülők részvételét a programokban. Csökkenti a generációs távolságot, sőt külön érzelmi töltetet ad. Segíti a sikeres együttnevelést. A családszerkezetben bekövetkezett változások miatt (nem él együtt több generáció egy háztartásban) ez a jól bevált gyakorlat segíti a családtagokat a helyes viselkedési normák, kulturált kommunikáció kialakításában, figyelembe véve a gyermek érdekeit.

Bizalommal fordulok hozzád

Óvodai nevelésünk mindennapjaiban fokozottan törekszünk a ránk bízott gyermekek fejlesztésére és önállóságra nevelésére. Igyekszünk felkészíteni őket az egészséges és biztonságos életre, az egészséges életmódra, a balesetmentes közlekedésre, veszélyforrások kivédésére.

Projektünkben a rend-és életvédelmi szervekkel, szakemberekkel együttműködve kapcsolatot alakítunk ki, közös programokat szervezünk, melyeken a gyerekek játszva tanulják, biztonságban tapasztalják meg a körülöttük lévő veszélyek rejtelseit, kivédési, megelőzési módjukat. A gyermekek érdeklődésére, kíváncsiságára, felfedező kedvére építve, ötleteiket beépítve valósulnak meg a tevékenységek.

Rendszeres kapcsolatot tartunk a tűzoltóság, polgárőrség, katasztrófavédelem, rendőrség, határrendészet, mentők, büntetés-végrehajtás szakembereivel, akik évek óta tudásukkal, tapasztalatukkal segítik bizalom kialakító, azt fenntartó nevelésünket személyes jelenlétükkel is. Felvilágosító, szemléletformáló munkájukat játékos formában és közvetlenül közvetítik óvodásaink felé. Hagyománnyá vált intézményünkben a május elején megrendezésre kerülő Rendvédelmi nap, ami a projektzáró akkordja. Ezen a nyíltnapon valamennyi gyermek és az érdeklődő szülők is részt vehetnek. Több szülő, mint rendvédelemben dolgozó szakember - bemutatókkal, - mások a lebonyolítás segítőjeként vesznek részt ezen a rendezvényen. A gyermekek a felkínált lehetőségekből bármit kipróbálhatnak: vízfecskendővel való célba lövést, a megkülönböztetést használó gépjárművek, motorok felszerelését, katasztrófavédelmi eszközöket, ujj-, tenyér-, cipőtalpnyomatot, fantomképet készíthetnek, traffipax által mért futóversenyen vehetnek részt, kutyás bemutatót, autórönsz darabolást, tűzoltólétrával magassági mentést tekinthetnek meg biztonságos körülmények között. A rendvédelmi szervek munkatársainak felügyelete és magyarázata mellett lehetőség van a rendőrségi fegyverek kézbevitelére, golyóálló mellény, sisak felpróbálására. Megfigyelhetik a különböző függőségeket okozó szerek megjelenési formáit. A szakember felhívja a figyelmüket, hogy senkitől ne fogadjanak el ilyen dolgokat, vagy szóljanak illetékesnek, ha ilyesmit észlelnek.

Projektünk célja a balesetmentes közlekedésre nevelés, a bizalom kialakulása az egyenruhás felnőttek felé. A rendvédelmi szervek munkájának és az emberi életben betöltött fontos szerepének megismerése. A segítő hivatású emberek munkájának tisztelete és megbecsülése, a hozzájuk fűződő pozitív attitűd kialakulása. Élményekkel teli együttműködés valósuljon meg a gyerekek, a szakemberek, a szülők és a vendégek között.

A projekt életre hívásánál a célszerűség és egyszerűség elvét tartottuk a legfontosabbnak. A gyermekeknek könnyebb megismerést és tapasztalást tesz lehetővé, ha közvetlen óvodai környezetben

találkozhatnak a rendvédelmi szakemberekkel. Az érzelmi biztonságot adó légkör elősegíti, hogy bátrabban kössenek barátságot, erősödjön bizalmuk, tudják, mikor fordulhatnak az az egyenruhát viselő felnőttekhez problémáikkal. Ezeken a közös, élményekkel teli tevékenységeken könnyebb a kommunikáció, a félelem nélküli odafordulás lehetősége. Fontos, hogy a családok, főleg a hátrányos szocio-kultúrából érkező gyerekek bevonásával fejlődjön az együttműködési készség, az összetartozás és a kölcsönös segítségnyújtás képessége.

Projektünk feladata, hogy komplex módon, minden fejlesztési területet magába foglalva, - főleg játékba ágyazott tevékenységeken keresztül - olyan készségeket, képességeket fejlesszen, amely alkalmassá teszi a gyerekeket arra, hogy tudását maga szerezzék meg és azt váratlan, előre nem látható helyzetekben is tudja alkalmazni.

Az egészségfejlesztési program

Egészségfejlesztési programunkat úgy valósítjuk meg, hogy az a gyermekek egészségi állapotának kedvező irányú változását idézze elő.

Az óvodai nevelés egyik alapvető feladata gyermekeink testi és lelki szükségleteinek kielégítése. A teljes körű egészségfejlesztés célja, hogy az óvodában eltöltött időben minden gyermek részesüljön a teljes testi-lelki jóllétet, egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő, az óvodai mindennapokban rendszerszerűen működő egészségfejlesztő tevékenységekben. Mindezek elérése érdekében különös hangsúlyt kap az egészséges táplálkozás - **különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlenzsír tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése**, a mindennapos testmozgás biztosítása, a testi és lelki egészség fejlesztése, a bántalmazás megelőzése, a baleset megelőzés és elsősegélynyújtás, a személyi higiéné kialakítása, folyamatos fenntartása.

Magyarország az Egyezmény a gyermek jogairól (ENSZ Egyezmény) aláírásával illetve az Alaptörvény elfogadásával elismerte a gyermekek lehető legjobb egészségi állapothoz való jogát és vállalta, hogy alkalmas intézkedéseket tesz különösen arra, hogy küzdjön a betegség és a rosszul tápláltság ellen, valamint az egészséggel és táplálkozással kapcsolatos ismeretekről tájékoztassa a társadalom valamennyi csoportját.

Tudjuk, hogy a táplálkozás és az egészségi állapot között szoros összefüggés van, ezért tartjuk nagyon fontosnak, hogy gyermekintézményekben nyújtott közétkeztetés – az élettani szükségletnek megfelelő minőségű és tápértékű étkezést biztosítson. Legyen figyelemmel a speciális igényű gyermekek étkezésének biztosítására, az egészséges ivóvíz használatára, a főzés és kulturált étkezés tárgyi és személyi feltételeire.

Az étlapok tervezéséhez ötleteket, javaslatokat nyújtunk az óvoda orvosával és védőnőjével egyeztetve, ügyelve arra, hogy az ételek feleljenek meg a csökkentett só bevitelnek, magas kalcium tartalomnak és az alacsonyabb zsírtartalomról szóló elvárásoknak. A magas cukortartalmú, finomított lisztből készített élelmiszerek, a cukrozott tejtermékek és édességek arányának csökkentésével több zöldséget, gyümölcsöt, teljes kiőrlésű gabonafélét és halat lehet biztosítani.

Zöldség, gyümölcsnapokat tartunk a szülőkkel együttműködve minden héten, hogy megkedveltessük és hozzászoktassuk a gyermekeket rendszeres fogyasztásukra. Ezzel is hozzájárulunk az egészséges táplálkozási szokások kialakulásához, valamint hosszú távon a túlsúlyosság és az elhízás elleni küzdelemhez. A megfelelő étkezés betegség megelőző hatását, csökkentheti a betegség miatti hiányzások számát is.

A betegség miatti hiányzások csökkentésére tett óvoda orvosi intézkedések:

Az óvoda orvosa és a védőnő közegészségügyi- járványügyi intézkedéseinek célja, hogy csökkentsék a fertőzések terjedését és a megbetegedések számát. Prevenációs munkájukkal érik el, hogy a beteg gyermekükkel otthon maradni kényszerülő szülők munkahelyükről minél kevesebbet hiányozzanak, azért mert az óvodában lábadozó beteg gyermekektől ismét visszaesik az éppen csak meggyógyuló gyermekük.

Napjainkban felértékelődött a sportolás, a mozgás szerepe, az egészséges életmód, a jobb életminőség kialakításában. Nálunk ez már régóta bevett szokás. Egész éven át lehetőséget adunk a rendszeres mozgásra, így fokozatosan elérhetővé válik, hogy gyermekeink erősek, kitartóak és kevésbé fáradékonyak legyenek. Ennek hatására az iskolába lépve majd bírják a tanulással járó idegi és fizikai terheléseket.

A szabad mozgások, a mozgásos játékok a mozgás örömeinek élvezetén túl a lehető legjobb nevelő tényezők. A játéknál jobb nevelő nem létezik, mert része a vereség és a győzelem, feltétele a szabályok betartása, és ami a legjobb, része a siker is. Hozzájárul a tehetséggondozáshoz is.

A mai mozgásszegény életmód egyre inkább indokoltá teszi azoknak a mozgásformáknak az előtérbe kerülését, amelyek alkalmasak a rekreációra, kikapcsolódásra, a sport, a mozgás örömeinek élvezetére.

A lelki egészségfejlesztésünk célja, hogy elősegítse a kiegyensúlyozott pszichés fejlődést, támogassa a gyermekek óvodai környezethez történő alkalmazkodását. Felkészítsen, és megoldási stratégiákat kínáljon a környezetből érkező ártalmas hatásokkal szemben, így csökkentve a káros következményeket, továbbá pozitív hatást gyakoroljon a személyiséget érő változásokra.

Abban az esetben, ha a gyermek agresszivitását, vagy deviáns viselkedésformákat észlelünk, igyekszünk feltárni azokat a lehetséges okokat, amelyek a viselkedés sajátos formájához vezethettek. Amennyiben az érintett gyermek viselkedési problémái ismétlődő jellegűek - az óvodavezetője értesíti a gyermek szüleit és az óvodapszichológust és meghatározza azt az időpontot, amikor a gyermek köteles a pszichológus tanácsadásán részt venni, elsősorban az ötödik életévüket betöltötték esetében.

Fokozott hangsúlyt fektetünk az alábbi egészségfejlesztő tevékenységekre:

- testi egészség (gondozás, ápolás, edzés, mozgásfejlesztés)
- lelki egészség (értelmi fejlesztés, érzelmi biztonságnyújtás)
- szociális kapcsolatok harmóniája (közösségi élet segítése)
- egészségvédő képesség fejlesztése
- a gyermekek egészséges életmódjának, egészségőrző szokásainak kialakítása
- az óvodapedagógusok és a pedagógiai munkát segítő munkatársak viselkedésének szabályozása
- a szülők otthoni egészségnevelő feladatai (higiénés szokások alakítása, egészségvédő feladatok)
- példamutatás, meleg - engedékeny nevelési módszer)
- környezettudatos magatartás segítése

Mindezeket figyelembe véve az óvodánk egészségfejlesztési programját a szülőkkel való kapcsolatépítést, együttműködést, a táplálkozási ajánlásokat, az otthoni életmódra vonatkozó tanácsokat az óvodás gyermekek családi szokásaihoz kell szabni, megtalálva a legjobb lehetőséget arra, hogy a szülőket **minél inkább** képessé tegyük az egészségesebb életmód követésére.

Az egészségfejlesztés nem csupán az egészséges életmód tartományára terjed ki. Óvodapedagógiai gyakorlatunk holisztikus egészségszemléletét bizonyítja az, hogy az értelmi fejlesztés és a szociális kapcsolattartás ugyancsak egészségvédő: lelki egészségvédő feladata minden óvodai dolgozónak.

Az egészséges életmód kialakításánál fokozottan törekszünk arra, hogy kialakuljon a kisgyermek igénye a személyi és környezeti higiénéjére, a mozgásos életmódra, egészséges táplálkozásra és kulturált étkezésre, az egészségkárosító magatartási formák elkerülésére, egy adott élethelyzetben az egészségesebb megoldás választására, a másokon való segítségére. Mindez az egészség megvédésére vonatkozó érdeklődést, véleményt, szándékot és érzékenységet jelent.

Egészségnevelés: A családi hatások közül kiemeljük a szülők modellnyújtását. Míg egyes családokra az elhanyagolás, az elutasítás a jellemző, más esetekben a szülői túlgondoskodással, túl szoros szülő-gyermek kapcsolattal lehet találkozni. Óvodánknak kompenzálnia kell azokat a káros hatásokat, melyeket sok gyermek a család deviáns életvezetése következtében elszenved. Sajnos nem mindegyik család biztosítja gyermeke számára a megfelelő életkörülményeket, feltételeket. A legfőbb gond, hogy a család nem veszi figyelembe az óvodás gyermek fejlődésének jellemzőit. A legtöbbször előforduló családi nevelési hiba, hogy nincs megfelelő rendszeresség a gyermek életében. Mindez nagy felelősséget ró ránk, hogy intenzíven alakítsuk a gyermekek testi-lelki egészségkultúráját. A gyermekeknek szükségük van a megbecsültség érzésére, hogy szeretik, elfogadják, meghallgatják, segítik őket. Fontos számukra annak érzése, hogy vannak olyan dolgok, amiben ügyesek, amit jól meg tudnak valósítani. Meg kell tanulniuk, hogy felelősséget vállaljanak tetteikért és elfogadják a következményeket, tudjanak elviselni apróbb sikertelenségeket, konfliktusokat. Legyen számukra fontos a korlátok betartása, és maguk számára is tudjanak korlátokat felállítani. Legyenek képesek a helyzetnek megfelelően kifejezni érzelmeiket, kapcsolatokat építeni kortársaikkal és a felnőttekkel. Ismerjék saját erőnyeiket és tudják felmérni gyengeségeiket.

Az érzelmi és erkölcsi nevelés és az értékorientált közösségi nevelés

Az érzelmi biztonságot nyújtó légkör megteremtéséhez az óvodapedagógus empátikus, meleg, elfogadó, szeretetteljes kapcsolatot alakít ki a gyermekekkel. Fejlesztőmunkája során gondoskodik arról, hogy a gyermek tapasztalatai változatos tevékenységformák közben gazdagodjanak. A tevékenységek és az egész nap folyamán az óvodapedagógus az életkorból és az egyéni éréstől fakadó különbségeket szem előtt tartva értékeli, törekszik a pozitív megerősítésre, bátorításra.

A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, a gyermekek erkölcsi tulajdonságainak és akaratának, valamint a szokás és normarendszerének megalapozása.

A gyermek én központúsága alapján elsősorban önmagára képes figyelni, azonban emocionális alapon fokozatosan kifejlesztjük azokat a mechanizmusokat, amelyek segítségével képessé válik másokkal is törődni. Az együttéléshez szükséges erkölcsi normák és szociális érzékenység csak akkor fejlődik ki, ha a gyermek állandóan gyakorolja a társaihoz való helyes viszonyulást. **(együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség)**, Ezt alapozzák meg a kooperatív megoldásra ösztönző páros és csoportos tevékenységek. Ez által minden gyermeknek lehetősége van:

- Kommunikálni társaival, a közös tevékenység során, számos tapasztalatot szerezni az eredményes, kölcsönösen elfogadható kommunikáció formáiról.
- Megtanulni a közös tevékenységek alkalmával, hogy hogyan viszonyuljanak társaikhoz a jobb munkakapcsolat kialakításának érdekében. **(önállóság, önfegyelem, kitartás, feladattudat, szabálytudat tudatos elérése)** Ez erősíti a pozitív viszonyulást, és jelentős mértékben elősegíti a szocializációt.
- Megtanulni a kritika mások számára elfogadható formában történő kifejezésének módját és a kritika elfogadását, illetve konfliktus helyzetekben a kompromisszum elfogadására törekedni. A társaktól érkező pozitív visszajelzés egyben önerősítő, önbizalom növelő hatásával hozzájárul a személyiség kibontakozásához.
- Észrevenni, hogy a közös tevékenységbe együttműködő társak - sokféle színes egyéniségek, egymástól eltérő saját kulturális környezetükből származó értékeiket képviselik.
- Megtapasztalni, hogy egy problémának több megoldása is lehet, attól függően, hogy milyen szempontból közelítjük meg.

A gyermekek nyitottságára építünk, és segítjük a gyermekeket, hogy megismerjék szűkebb és tágabb környezetüket, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek: a hazaszeretet és a szülőföldhöz és családhöz való kötődés alapja.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek

A megváltozott társadalmi hatások következtében egyre több a különböző élethelyzetekkel küzdő család, illetve az átlagostól eltérő gyermek az óvodai csoportjainkban. Nevelésük, tanulásuk segítése akkor lehetséges, ha jól ismerjük a gyermekeket, a családjukat és képesek vagyunk hatékonyan együttműködni velük. Új megközelítési módokat, módszereket keresünk és fejlesztettünk ki, melyeket jól tudunk alkalmazni. Ezt a szolgálatunk „jó gyakorlataink” és a pedagógiai célú nyíltnapjaink.

Kiemelkedő képességű gyermekek

A kiemelkedő képességű gyermekek igényeit figyelembe vevő - tevékenységek által történő - személyiség kibontakoztatás legalább ilyen fontos feladatunk. Kötelességünk felfigyelni a kiemelkedő képességű gyermekek tehetségére, mindent meg is teszünk a tehetségük kiteljesedése érdekében.

A gyermekcsoportokban ez a munka:

- a tehetségigéretnek felfedezéséből és azonosításából,
- a beválogatás feladatain,
- a komplex programok kidolgozásán és megvalósításán,
- a szülők bevonásának eszközrendszerén,
- a tanácsadáson,
- a nyomon követésen áll,
- a személyi és tárgyi feltételek áttekintését és biztosítását jelenti.

A csoportokban is törekedni kell a tehetségek kibontakoztatására. Intézményi szinten a kolléganők képezésének és érdeklődésének megfelelően kreatív kiscsoportokat hozunk létre. – **melyek nevelési évenként változhatnak.** A gazdagító csoportokban tevékenykedő óvodapedagógusok elsődleges feladatként tűzik maguk elé az átlagon felül teljesítő „tehetségcsírák” fejlesztését az alábbi műhelyekben

1. Barkács manók- kreatív műhely (rajzpályázatok, versenyek)
2. Mozogj velünk-futball (Bozsik program)
3. Színpadon állva - dramatizálás, mese ének (vers-, mesemondó versenyek)
4. Mint a Mókus-testi kinezetikus mozgás műhely

A kiemelt képességű gyermekeink esetében törekednünk kell a közösségi rendezvényeken való bemutatkozás biztosítására, a tehetségek bátorítására.

Gyermekvédelem

A Nemzeti Köznevelési törvény 26 § (1) írja elő a pedagógiai program kiegészítését gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységekkel, így a gyermek és ifjúságvédelmi feladatokkal.

A Nemzeti Köznevelési törvényben meghatározott alapelvek figyelembe vételével folyik a gyermekvédelmi munka óvodánkban, melyet kötelező új elemként kiegészít az óvodai szociális segítő tevékenység 2018. szeptember 01-től. A szociális támogató szolgáltatások bővítése, a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzése érdekében szociális szakember közreműködik a makói Család- és Gyermejkölési Központtal kötött együttműködési megállapodás alapján.

A szociális segítő munka eszközeivel támogatást nyújt az intézménybe járó gyerekeknek, a gyerekek családjának, és az óvoda pedagógusainak. Egyéni, csoportos és közösségi szociális munkát végez, valamint segíti a jelzőrendszer működését. Feladatait a gyermek- és ifjúságvédelmi felelőssel együttműködésben látja el.

A gyermekvédelem feladatait az alábbiakban határoztuk meg.

Alapelvek

A gyermek személyiségét, emberi méltóságát és jogait tiszteletben kell tartani, és védelmet kell számára biztosítani fizikai és lelki erőszakkal szemben. A gyermek nem vethető alá testi és lelki fenyegetésnek, kényszernek, kegyetlen, embertelen, megalázó büntetésnek vagy bánásmódnak. Személyiségi jogait, így különösen személyiségének szabad kibontakoztatásához való jogát, önrendelkezési jogát, cselekvési szabadságát, családi életéhez és magánéletéhez való jogát a nevelési-oktatási intézmény tartsa tiszteletben. Állapotának, személyes adottságának megfelelő megkülönböztetett ellátásban részesüljön. A szociális helyzetéből és fejlettségéből eredő hátrányának ellensúlyozása céljából képesség kibontakoztató, óvodai fejlesztő programban vegyen részt. A gyermek joga, hogy a nevelési-oktatási intézményben családjá anyagi helyzetétől függően a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvényben meghatározottak szerint térítésmentes, vagy kedvezményes étkezésben részesüljön.

A családok bizalmának megnyerése, mely a kölcsönös és folyamatos nevelő partneri kapcsolat megteremtésére irányul. A családban történő nevelés elősegítése, veszélyeztetettség megelőzése. Az óvoda köteles segíteni a szülőket szociális intézkedések útján, a gyermeki jogok és védelem biztosítása érdekében.

A gyermekvédelmi koordinátor

A gyermekvédelmi koordinátor fogja össze a gyermekek védelmének tervezett rendszerét. Feladata a szülők tájékoztatása a támogatások lehetőségeiről, szükség szerint családlátogatás és környezettanulmány készítése. Személyes gondoskodást nyújtó, segítő nevelési tanácsok adása, előadások szervezés.

Az óvoda előterében kifüggesztjük hogy hol és mikor fordulhatnak hozzá problémáikkal, kérdéseikkel a szülők. Az információk tartalmazzák a gyermekvédelem helyi intézményeit, szakembereinek elérhetőségét. Meghatározott ellátásokkal és intézkedésekkel segítséget nyújt a gyermekek törvényben foglalt jogainak és érdekeinek érvényesítéséhez. A gyermekjóléti szolgálat felé tett jelzéseivel gondoskodik a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek veszélyeztetettségének megelőzéséről és kezeléséről, tanácsaival a hiányzó szülői gondoskodás pótlásáról.

A gyermekvédelmi munka összehangoltan működik, ötleteket adunk egymásnak, megoldási sémákat keresünk a különbözőség elfogadásának érdekében.

- Kirándulások, sportnapok, szabadidős foglalkozások szervezésével biztosítjuk a lehetőséget arra, hogy a szülők ismerkedjenek egymással, egymás gyermekével.
- A családlátogatásokra, szükség szerint a gyermekvédelmi koordinátor elkísérheti az óvodapedagógusokat.
- Nyílt napok során, esetenként egyéni részvételi lehetőség biztosításával betekintést nyerhetnek a szülők a pedagógiai munkába, és ismertetést kaphatnak a gyermekükönél alkalmazott egyéni fejlesztésről.
- Naponkénti találkozások, egyéni beszélgetések alkalmat adnak a bizalmas közlésre, tanácsok adására, problémák több variációs megoldásának megbeszélésére. A gyermekek nevelhetősége érdekében növelni

kell a szülők felelősségérzetét a gyermekükkel kapcsolatban, azaz a szülő legyen felelős gyermeke tetteiért.

- Felhívjuk a figyelmet a gyermekek hasznát szolgáló szabadidős programokra. Ez is eredményesen működik a faliújságon, **az online csatornákon**, és a személyes szóbeli tájékoztatásokon keresztül.
- A gyermekbántalmazásra nagy hangsúlyt fordítunk, hiszen nemcsak az igazolt testi sérelem tesz kárt a gyermekekben, hanem a lelki terror, a fenyegetettség érzése és visszaélés a gyermek kiszolgáltatott helyzetével is.
- A gyermekekről egyéni feljegyzéseket készítünk. Figyelemmel kísérhetők, és nyomon követhetők a gyermekek körülményei, képességei, kialakult szokásai, társas kapcsolatai. A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekről egyéni fejlesztési naplót vezetünk, feljegyzéseiről rendszeresen tájékoztatjuk a szülőket.
- A kisgyermekkori részképesség zavarok megelőzését szolgálja a fejlesztő pedagógus, a logopédus, a gyógy testnevelő, és a gyógypedagógus fejlesztő tevékenysége, a gyermekfogászat, az óvodaorvos és a védőnő rendszeres látogatása. Kapcsolatot tartunk a társintézményekkel, az önkormányzat gyám ügyésével, a gyermekjóléti szolgálattal, a nevelési tanácsadóval, szükség esetén a szakértő bizottsággal.

Az óvodai fejlesztő program megszervezése

Korábbi nyertes IPR és „Esélyteremtő óvoda” pályázatainknak köszönhetően sikerült befogadó környezetet és szemléletet kialakítani és fenntartani nevelési gyakorlatunkban. Amennyiben az óvodánkba járó halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek aránya eléri a tíz százalékot, intézményünk biztosítja az óvodai fejlesztő program keretében az alábbiakat:

- A gyermekek fejlesztésével kapcsolatos pedagógiai feladatokat.
- A szociális hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenységet.
- Együttműködések kialakítását azokkal a szolgálatokkal, amelyek a gyermekek óvodai nevelése során a szülőket támogatják, és a gyermekek számára szolgáltatásokat biztosítanak.
- A programban résztvevő gyerekek egyéni fejlesztés alapján történő haladását, fejlődését,
- három havonta történő értékelését.
- A szülők tájékoztatását gyermekük haladásáról.

Az értékelésre indokolt esetben meg kell hívni a szülők mellett a gyermekjóléti szolgálat, a gyámhatóság, valamint a nevelési tanácsadást végző pedagógiai szakszolgálat képviselőjét.

Szükséges, hogy már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások érhék a gyermekeket és szüleiket. A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása.

Sajátos nevelési igényű gyerekek személyiségfejlesztése, integrált nevelése

Általános elvek:

A Sajátos Nevelési Igényű Gyermekek Óvodai Nevelésének Irányelve alapján végezzük integrált fejlesztő munkánkat, melyek a következők:

- Az alapszabályban meghatározott nevelési, fejlesztési tartalmak minden gyermek számára szükségesek.
- Óvodai nevelésünk a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik.
- Nevelés hatására a sérült kisgyermeknél is fejlődjön az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés.

Ehhez megteremtettük a sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítását, a szükséges tárgyi feltételeket. Mindezek akkor biztosítják a nevelési célok megvalósíthatóságát, ha a napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.

Arra törekszünk, hogy a pedagógiai programunkban foglaltak és a sajátos nevelési igény összhangba kerüljenek. Ennek biztosítását szolgálja, hogy

- az elvárások igazodjanak a gyermekek fejlődésének üteméhez,
- fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósuljon meg,
- a sajátos nevelési igényű gyermekeket a nevelés, a fejlesztés ne terhelje túl,
- a rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő terápiák a nevelési programunk tartalmi elemeivé váljanak.

A fejlesztés szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert minden esetben a gyermekek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg. Az együttnevelés - az illetékes nevelési tanácsadó és a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleményének figyelembevételével - minden esetben egyéni döntést, esetenként egyéni fejlesztést igényel.

A sajátos nevelési igény kifejezi a gyermek képességeinek részleges, vagy teljes kiesését, fejletlenségét, eltérő ütemű fejleszthetőségét.

Az egészségügyi és pedagógiai rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység olyan team munkában kialakított és szervezett nevelési folyamatban valósul meg, mely az egyes gyermekek vagy gyermekcsoport igényeitől függő eljárások (időkeret, eszközök, módszerek, terápiák) alkalmazását teszi szükségessé.

A fejlesztések alapja a szakértői bizottság komplex vizsgálatának diagnosztizására, javaslatára épülő szakértői vélemény. Az egyéni és/vagy csoportos fejlesztés elsősorban gyógypedagógiai kompetencia, amely kiegészül a társszakmák- pszichológia, orvosi- terápiás együttműködésével.

A szakértői bizottság szakvéleménye alapján végzett rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztés során a gyógypedagógus szem előtt tartja, hogy a sérült kisgyermek harmonikus személyiségfejlődését az elfogadó, az eredményeket értékelő környezet segíti. A gyermekek iránti elvárást fogyatékoságuk jellege, súlyosságának mértéke határozza meg; terhelhetőségüket biológiai állapotuk, személyiségjegyeik befolyásolják.

A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenységeket meghatározó tényezők:

- a fogyatékoság típusa, súlyossága
- a fogyatékoság kialakulásának, diagnosztizálásának és a speciális ellátás megkezdésének ideje
- a gyermek életkora, pszichés és egészségi állapota, képességei, kognitív funkciói, meglévő ismeretei, családi háttere.

Mindezek alapján a fejlesztés magába foglalja a vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek, a beszéd- és nyelvi képességek és az értelmi képességek fejlesztését. Minden gyermeknél más-más terület kap nagyobb hangsúlyt.

A sajátos nevelési igényű gyermek családi nevelését a közösségbe való beilleszkedését elősegítheti a többi gyermekkel együtt történő integrált nevelése. Alapító okiratunk szerint óvodánk együtt neveli az enyhén értelmi fogyatékos, beszéd-fogyatékos gyermekeket és az egyéb pszichés zavarral küzdőket a többi óvodáskorú gyermekkel.

Ezért integrált nevelésünk során külön gondot fordítunk arra, hogy ezek a gyermekek minden segítséget megkapjanak hátrányaik leküzdéséhez. Munkánkat gyógypedagógus segíti, akinek közreműködése kiterjed a gyermekeket fejlesztő óvodapedagógusok felkészítésére, folyamatos tanácsadásra.

A közös munka akkor tekinthető sikeresnek, ha a gyermekek beilleszkednek, egyenlő módon hozzáférhetnek a foglalkozásokhoz, önmagukhoz mérten fejlődnek.

Az együttnevelés megvalósításában olyan pedagógiai, pszichológiai képességekkel kell rendelkeznie minden óvodai dolgozónak, mint az elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség.

Az együttnevelésben résztvevő óvodapedagógus:

- szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, individuális módszereket, technikákat alkalmaz.
- a mindennapok során a pedagógiai diagnosztikában szereplő javaslatokat beépíti, az adott tevékenységekbe
- szükségletekhez igazodó módszereket megválasztja.
- egy-egy nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres.
- alkalmazkodik az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez.
- együttműködik a különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti
- a pedagógiai folyamatokba.

Az enyhén értelmi fogyatékos gyermekek fejlesztésében meghatározó és kívánatos- a nem fogyatékos óvodáskorúakkal történő együtt nevelés. A spontán tanulást, a társakkal való együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítik azok az élmények, tapasztalatok és minták, amelyeket a gyermek a kortárs csoportban megél. Az integrált nevelésük keretében szükség szerint gondoskodni kell a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről.

A beszéd-fogyatékos gyermekek esetén az anyanyelv elsajátítás folyamata akadályozott, a gyermek életkorától eltérő. A nyelvfejlődési és beszédzavarok az anyanyelv fejlettség alacsony szintjében a beszédértés és észlelés nehézségében, kifejezőkészség nehézségében (szegényes szókincs, grammatikai fejletlenség) a beszéd-szerveződés nehézségében (mondatalkotási készség nehézsége, összefüggő beszéd kialakulatlansága) a beszéd-szervi működés gyengeségében, a beszédhangok tiszta ejtésének hiányában nyilvánulhatnak meg.

A beszéd és nyelvi problémák súlyos zavara mellé társulhatnak részképesség zavarok (diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia veszélyeztetettség) és magatartási problémák, amelyek nehezítik a gyermek beilleszkedését.

A fejlesztés az anyanyelvi nevelést középpontba állító, az aktív nyelvhasználatot segítő, speciális terápiákat alkalmazó fejlesztési környezetben valósulhat meg a gyermek komplex állapotfelmérése alapján.

Az egyéni képességekhez igazodó intenzív fejlesztőmunka során fontos, hogy az ismeretszerzést sokoldalú tapasztalatszerzést biztosító módon, sajátélményű tanulás által cselekvésbe ágyazott játékos módszerekkel tegyék lehetővé, amely segíti a társas kapcsolatok kialakulását és a személyiség fejlődését is. Ilyen például a beszédindítást elősegítő alternatív eszköz, a Mozgáskotta használata.

A fejlődés egyéb pszichés zavarával küzdő gyermekek csoportját a különböző súlyosságú és komplexitású- az ismeretsajátítást, a tanulást, az önirányítás képességeinek fejlődését nehezítő- részképesség zavarok, vagy azok halmozott előfordulása jellemzi.

A tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozás zavarral küzdő gyerekek az átlagnál nehezebben viselik a várakozás és a kivárás okozta feszültségeket, a váratlan zajokat. Aktivációs szintjük erősebben ingadozik, nyugtalanabbak. Fokozottabban igénylik a tevékenységeket meghatározó állandó kereteket, szabályokat, valamint a pozitív visszajelzést, a sikeres teljesítmények megerősítését, a dicséretet. A kognitív, az emocionális-szociális képességek eltérő fejlődése a sikeres beilleszkedést, az iskolába lépésre való felkészülési folyamatot késleltetheti.

Az óvodai nevelés és fejlesztés során kiemelt feladatunk a gyermekek szakértői bizottsági véleményében foglaltakra alapozva a részképesség-zavarok egyéni fejlesztési terv szerinti korrekciója és kompenzálása tudományosan megalapozott szakmai módszerek alkalmazásával. A fejlesztés szakmai teamben, és a szülők aktív bevonásával történik. Az egyéni fejlesztési tervcélkitűzéseinek megvalósulását időszakosan, az ütemezési fázis befejezését követően ellenőrizni kell, és amennyiben szükséges, a fejlesztés további menetét erre alapozva kell meghatározni.

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztése, nevelése során egyaránt teret kap a csoportban, kiscsoportban, illetve egyénileg megvalósuló fejlesztés, melyet a gyermekek egyéni képesség- és készségfejlődése határozza meg.

A gyermekek fejlődéséről a szülőket folyamatosan tájékoztatni kell. A gyermek fejlesztése a szülőkkel való együttműködés keretében, egyéni fejlesztési terv alapján valósulhat meg.

Az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az értelmi nevelés változatos tevékenységen keresztül, a kultúra átadás hatásrendszerében, az óvodai nevelési módszerek segítségével elsődlegesen a gyermek szabad játéka által valósul meg. Az értelmi fejlesztés szoros kapcsolatban van az anyanyelv és kommunikáció alakulásával, csak kellő nyelvi fejlettséggel rendelkező gyerekek lesznek ugyanis képesek az alap- kulturtechnikák elsajátítására. A kommunikáció a beszéd és a gondolkodás egyik eszköze. Cél és eszközrendszer a társas kapcsolatokban.

Az anyanyelv a legfontosabb eszköze a szociális kapcsolatok kiépítésének és az emberek közötti kommunikációnak. Nem minden családban megfelelő a beszédkörnyezet, nem mindenhol törődnek a gyermekük beszédkedvével, esetleges beszédhibájával, pedig a gyermek beszédét meghatározza az otthoni nyelvi környezet. A gyermekek beszéd és kommunikációs képessége elsődlegesen függ a családi szocializációtól, mely előnyös vagy hátrányos helyzetet teremt a gyermek számára a közösségben. Ezek a körülmények indokolják e feladatkör kiemelését, felülvizsgálatát, hisz az óvodáskor a beszédfejlődés szenzitív szakasza, ekkor fejlődik legintenzívebben az óvodás gyerek beszéde, szókincse.

Az óvodai anyanyelvi nevelés komplex folyamat, elválaszthatatlan valamennyi tevékenységtől és nevelési feladattól. Az anyanyelv, a kommunikáció alkalmazása során az óvodapedagógus példaértékű, modell szerepet tölt be. Segíti a gyerekek önbizalmának kifejlődését, szociális kapcsolatainak kialakulását. Az óvoda fejlesztési feladatainak tehát a család, a környezet megismeréséből kell kiindulnia, és a gyermek egyéni képességeinek megismerésén keresztül kell hatást kifejtenie.

Az óvodapedagógus feladatai az anyanyelvi és értelmi fejlesztésben

- Olyan biztonságos, elfogadó, szeretetteljes légkör megteremtése, ahol bátran elmondhatják a gyerekek a gondolataikat.
- Változatos tevékenységek.
- Sokoldalú tapasztalatszerzés biztosítása, mely a későbbiekben élményként előhívható.

- A természet és társadalmi környezet jelzéseinek, nonverbális közléseinek észrevetetése, megismertetése.
- Gyermekek kíváncsiságára, érdeklődésére építés.
- Egyéni érdeklődési kör figyelembe vétele.
- A pszichikus képességstruktúrák egyéni fejlődésének egyéni nyomon követése a szükséges fejlesztési feladatok tervezése és beépítése a gyakorlatba, probléma helyzetek teremtésével önálló gondolkodásra ösztönzés.
- Minden gyermeki kérdés megválaszolása.
- Kommunikációs helyzetek teremtése a gyermekek beszédkedvének felkeltése.
- Gyermekek szókincsének bővítése.
- Metakommunikációs eszköztár megismertetése, gyakorlása játékokban.
- A társ verbális és nonverbális reakciói megértésének segítése.
- A nyelvi hátrányos helyzetű illetve nyelvi kiemelkedő gyermekek differenciált fejlesztése.
- Nyelvtanilag helyes, jól érthető, tiszta beszéddel mintaadás.
- Migráns gyermekek egyéni fejlesztése, a magyar nyelv megismertetése terén.
- Szakmai kapcsolat tartása logopédussal, fejlesztő pedagógussal.

Az óvodai élet megszervezésének elvei

A tudatos fejlesztés szubjektív feltételei

Az óvodapedagógus modell szerepe

Az óvodapedagógus kulcsfontosságú szereplő a nevelési folyamatban. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. Óvodáskorban, de későbbi életkorban is a példa a leghatásosabb nevelő erő egyike. Éppen ezért nagyon fontos, hogy mit és hogyan mond a pedagógus, miként viselkedik, hogyan öltözködik, stb.

Különösen óvodás életkorban meghatározó a pedagógus személyisége, hiszen kezdetben a kicsiny gyermek teljesen kritikátlanul, válogatás nélkül utánoz, kizárólag a szeretett és érzelmileg hozzá legközelebb álló felnőtt kedvéért. Az óvónő mintegy átveszi, átvállalja a gyermek óvodai életében az anya szerepét. Az ő biztonságát és harmóniát sugárzó egyénisége feltétlenül hatni fog a gyermeki személyiség fejlődésére. Ebben a kapcsolatban kell az óvónőnek napközben mintegy helyettesítenie az anyát. A biztonságérzet egyik biztosítója a testi kapcsolat, az ölelés szorossága. Az óvodában még 6-7 éves korban is igénylik a gyermekek a gyakori simogatást, szeretgetést, ölelést, a bátorító, ösztönző kommunikációt. A gyermek és az óvodapedagógus aktív együttműködése a felnőttől is másfajta beállítódást, viselkedést igényel. El kell fogadnia, hogy nemcsak ő irányíthatja a gyermeket, hanem a gyermek is hat rá. Kapcsolatuk aktív és kölcsönös. Az óvodapedagógus és a gyermek aktív együttműködése során a gyermeknek éppúgy lehet véleménye, elképzelése, ötlete, javaslata, mint a felnőttnek. Ezt komolyan kell venni és beépíteni a fejlesztési elképzelésünkbe. A gyermeket ugyanis saját környezete, saját tapasztalatai, élményei befolyásolják, amit nem lehet figyelmen kívül hagyni a nevelési folyamatában, hanem éppen ellenkezőleg, ezekre az élményekre, tapasztalatokra szükséges ráépíteni, megtervezni a gyermeki tevékenységeket. A fejlesztés során abból kell kiindulni, ami a gyermeket körülveszi, foglalkoztatja és érdekli. Ezzel válik lehetővé a gyermek aktivitásának bekapcsolása a nevelési folyamatába.

Ez a pedagógusi magatartás feltételezi az önállóságot, rugalmasságot, döntési képességet, helyzetfelismerő képesség meglétét. Tudomásul kell vennünk, hogy olyan nevelő képes a gyermeket az életre, az önálló gondolkodásra serkenteni, aki maga is rendelkezik ezekkel a képességekkel.

A jó óvodapedagógus:

- Bíz a gyermekekben, optimista és realista, tud örülni az apró lépésekben megtett útnak.
- Elfogadó, segítő, támogató attitűdje, megfelelő kommunikációja modell, mintát jelent a gyermek számára.
- Hagyja a gyerekeket próbálkozni, pozitív visszajelzéseivel ösztönzi az újrakezdésekre, bátorítja, türelmesen várja az eredményt.
- A gyermeki tevékenységeket, megnyilvánulásokat, a produktumokat reálisan értékeli, értékelése ösztönzőleg hat az egyénre és a csoportra.
- A háttérből figyel a gyermekeket, és szükség esetén segít, támogat.
- Teljes lényével motivál, pozitív erőforrás a gyermekek számára. Értékközvetítő, és

értékteremtő.

- Gazdag és változatos szakmai eszköztárral rendelkezik, melyet a kellő időben, a megfelelő helyen a gyakorlatban is tud alkalmazni.
- Csoportkohéziót megvalósító, formáló, szabályalkotó, alakító, nevelésében tudatos, következetes.
- Minden gyermekben felismeri a szunnyadó lehetőséget, az erőt, az erősséget.
- A hibákat az eredmények oldaláról közelíti meg, és bizalomelőleggel (én tudom, hogy meg tudod tenni) segíti a hibák javítását.
- Segíti a Magyarországra települt (migráns) gyermekek integrált nevelését, beilleszkedését és családjukat
- Nevelő tevékenysége során képes a folyamatos önellenőrzésre, önértékelésre, a konklúziók levonására, a folyamatos fejlődésre, megújulásra.

Pedagógiai programunk része a multikulturális nevelés megvalósítása az integrált nevelés kiterjesztése a migrációs populáció vonatkozásában. Olyan készség, képesség fejlesztése is a cél, mint a kognitív, az eszköz jellegű (kommunikációs képességek fejlesztése) és a szociális (kötődés, érdekérvényesítés, társadalmi szerepekre való felkészítés) fejlesztése.

Célunk:

- A multikulturális nevelés megvalósítása.
- A bevándorló gyerekek nyelvi és kulturális integrációja.
- A befogadó ország nyelvének, alapvető kifejezéseinek elsajátíttatása.
- A befogadó ország értékeihez való pozitív kötődés kialakítása.
- Nyitott és megértő viselkedés kialakítása a más ajkúak nyelve és kultúrája iránt.

Feladatunk:

A külföldi állampolgár, nem magyar ajkú gyerekek együttes gondozása, nevelése, fejlesztése a magyar állampolgárságú, magyar anyanyelvű gyerekekkel.

Az értékörzésben, értékközvetítésben, értékteremtésben csak mintaadó, kulturálisan meghatározó szerepű pedagógus vehet részt sikeresen. Az értékrend kialakítása, tudatosítása és megőrzése, a jellemformálás, az erkölcsi és közösségi nevelés csak kellően erős és jól működő közösségben képzelhető el. Olyan nevelő közösségben ahol az aktuális jogszabályoknak és az intézményi elvárásoknak megfelelően önállóan, aktívan végzik munkájukat.

Nevelőtestületünk összetétele:

Nevelőtestületünk 10 főből áll. Az átlag életkor 27 és 60 év között mozog. Megfelelő iskolai végzettséggel rendelkezünk.

- 5 fő felsőfokú óvóképzővel, és 5 fő főiskolai végzettséggel rendelkezik. 1 kolléganőnk GMP-tesztrel történő felmérésre, 5 óvodapedagógusunk DIFER mérésre szerzett tanúsítványt.
- Az óvodavezető közoktatás vezetői szakirányú képzettséggel és nyelv- és beszédfejlesztő tanári egyetemi végzettséggel rendelkezik, az általános vezető helyettes pedig tanügy-igazgatási szakképzettséggel. Az intézményvezető **mesterpedagógus**, és szakértői feladatokat is ellát.
- **Egy, vagy két** munkaközösség-vezető van nevelőtestületünkben. Két kolléganőnk tanítói diplomát is szerzett, közülük az egyik elvégezte a fejlesztő pedagógus szakvizsgát is. Egy kollégánk környezetvédelmi szakvizsgával rendelkezik, és egy további kolléganőnk tehetségfejlesztő és egy pedig mentorpedagógus szakvizsgás. Az óvodavezetés munkáját **pedagógus végzettségű** óvodatitkár segíti.

Az új iránti fogékonyság jellemzi a nevelőtestületet. Megfigyelhető az információk iránti igény, a mások munkájának megismerése, a továbbképzéseken hallottak átadása. Folyamatosan tájékozódunk az óvodapedagógiára vonatkozó legújabb eredményekről, kihasználjuk a továbbképzési lehetőségeket. Pedagógiai kommunikációnkat folyamatosan, az elvárt követelményeknek megfelelően tudatosan fejlesztjük, a helyzetnek megfelelően alkalmazzuk.

Nyitott oktatási- nevelési környezetünknek köszönhetően a munkahelyi légkör, a csapatszellem alkalmas az alkotó munkastílus megvalósítására, az intézményünk anyagi és szellemi fejlődését szolgáló pályázatokon való aktív részvételre. Reális önértékeléssel bírunk, ismerjük korrekcióra váró hiányosságainkat, de ismerjük értékeinket is, melynek megtartására törekszünk. Nyitottak vagyunk, és

elfogadjuk partnereink intézményünkkel, nevelőtestületünkkel kapcsolatos visszajelzéseit, elvárásait, a kapott jelzéseket felhasználjuk szakmai fejlődésünk érdekében. A nevelőtestület munkavégzésében dominál a felelősségérzet, a gyermekek szeretetén, elfogadásán alapuló óvónői magatartás. Tisztában vagyunk szakmai felkészültségünkkel, rátermettségünkkel, testületünk felkészült a kor által diktált folyamatos szerepvállaláshoz, alkalmazkodáshoz.

Szakmai munkaközösségeink - mint belső továbbképzési rendszerünk - olyan tagokat gyűjtenek maguk köré, akik érdeklődőek, vállalkozó kedvűek, újszerű eljárásokat kipróbálni készek, a modern kor feltételeinek megfelelően az IKT eszközök gyakorlott használatára képesek, a folyamatosan bővülő segédanyagokat, a szakirodalmat napra készen tanulmányozza.

A Pedagógiai Programunk figyelembe veszi a helyi adottságokat, társadalmi igényeket. Sokat tevékenykedtet, sokszínű tevékenységet biztosít. Az életre nevel, hiszen a mindennapokból vett lehetőségeket, sokoldalú tapasztalatszerzést használja ki. Legfőbb pozitívuma a gyermekközpontúság, a családi, szeretetteljes és szabad légkör biztosítása. A környező világ megismeréséhez, megfelelő élmények nyújtásán keresztül, ötletgazdag játékokkal, eszközök és technikák elsajátításával, a sok séta, kirándulás, mozgás, az egészséges életmód biztosításával egyre inkább sikerül a mássággal való együttélés gyermekek és felnőttek körében egyaránt.

Az óvodapedagógus és a pedagógiai munkát segítő munkatársak együttműködése

Az óvodapedagógusi tevékenységnek és a pedagógiai munkát segítő munkatársak összehangolt munkájának hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez. A dajka jelenléte és a szerepe az óvodai nevelésben korábban kevésbé jelentett pedagógiai munkát, sőt mintegy kirekesztődtek a dajkák a nevelési folyamatból. Pedagógiai programunk megvalósítása során évek óta a dajka, és a pedagógiai asszisztens munkája az óvodapedagóguséval összehangoltta válik, mert a dajkát és a pedagógiai asszisztent a pedagógiai munka közvetlen segítőjének tekintjük. A dajka és a pedagógiai asszisztens egyike a gyermeket nevelő felnőttek, aki éppúgy, mint az óvodapedagógus, magatartásával, teljes lényével, beszédstílusával, öltözködésével hatást gyakorol a kisgyermekre. Ahhoz, hogy a nevelési folyamatban a dajka és a pedagógiai asszisztens közvetlenül és tevékenyen is részt vehessen, elsősorban arra van szükség, hogy megfelelő szinten tájékoztatva legyen az óvoda és az adott óvodapedagógusok nevelési elképzeléseit, módszereit illetően. Tudniuk kell, milyen célok érdekében, hogyan kívánják az óvónők a gyermekcsoport fejlesztését megvalósítani. Ez a tudás, különösen a szakképzett dajkák esetében megsokszorozhatja a felnőttektől kiinduló nevelő hatásokat.

A dajka és a pedagógiai asszisztens kompetens szerepköri feladatai:

- Az óvoda óvó-védő funkciójának teljesítése.
- A gyermekekről kapott információk felettese felé való továbbítása.
- Névre szóló, hitelesített munkaköri leírások önálló, szakszerű alkalmazása, teljesítése.
- A megszerzett ismeret és tudásanyag gyakorlati munkájába való beépítése.
- Saját elfogadó, befogadó attitűdjének kiépítése.
- Lelki egészségének védelme.
- Az óvodapedagógus útmutatása alapján alkalmazza az egyéni bánásmód elvét és a differenciált módszereket.
- Segítse a gyermekek tevékenységét, de ne csinálja meg helyettük.
- Válgat igényükké a rendszeres, folyamatos továbbképzésen való részvétel.
- A továbbképzéseik anyagát alapvető mentálhigiénés ismeretekkel, önismereti, személyiségfejlesztő elemekkel bővíti.
- Gyakorlati képzésben is részt vesznek, meglátogatnak más óvodát, és tapasztalatokat szereznek az ott folyó nevelőmunkáról.

Intézményünkben jelenleg 2 pedagógiai asszisztens és hét dajka látja el ezt a feladatot. Iskolázottságuk megfelelő, érettségivel, a dajkák két fő kivételével, szakképzettséggel rendelkeznek. A munkatársak egymás közötti kapcsolatában döntően a pozitív viszonyulás a jellemző. A nevelők gyermekközpontú szemléletét átvették, az alapvető gondozási és nevelési feladatokban tájékozottak. Szeretik a gyerekeket és segítik nevelésüket.

A nevelő hatás pedagógiai feltételei:

- A pedagógiai tevékenység előkészítése (ráhangolás, tudatosítás stb..) közös feladata az óvodapedagógusnak, és a pedagógiai munkát segítő munkatársaknak, így az egész óvodai közösségnek.
- A pedagógiai tevékenység megszervezése az óvoda dolgozói részéről nagy tapintatot igényel (semmit se végezzünk el a gyerekek helyett, de mindenben segítsünk, amikor arra van szükségük)
- A pedagógiai értékelés alapvető feladata az óvodapedagógusnak.
- A siker, sikertelenség okai, a jól vagy rosszul megválasztott tevékenységi mód, az együttműködés megléte vagy hiánya lehet az értékelés kiinduló alapja.

Speciális szolgáltatások

Az óvodák egyéni arculatait a speciális szolgáltatások tartalma, színvonala is meghatározza. A külső szakember fejlesztési eljárásait csak az óvodás életkornak megfelelő eszközökkel szervezheti. Speciális fejlesztést, megfelelő képzettségű óvodapedagógus végezhet, de hosszú távú célunk (és óvodapedagógiánknak is hasznára válna), ha a gyermekeket több, speciális szakképesítéssel rendelkező óvodapedagógus nevelné.

- **Hitoktatás:** feltételeit óvodánk biztosítja, a szülők igénye szerint, nevelési időn kívül működik, református és katolikus hittanon vehetnek részt óvodásaink.
- **Nyelvoktatás:** nevelési időn túl óvodánk helyet biztosít az angol nyelvoktatásnak, mely a szülők kérésére indult el.
- **Népi tánc** 1993-ban Kiszomboron megalakult a Művészeti Alapítvány Iskola, melynek keretében lehetőség nyílik a néphagyományok, népdalok, tánc elemek megismerésére és használatára.
- **Labdás-torna:** az óvodai nevelési programunk fontos szerepet tulajdonít a mindennapi mozgásnak, ezért heti egy alkalommal külön délutáni tevékenységként jelenik meg az labdás-torna, amit szakvizsgázott óvodapedagógus irányít. Lebonyolítására az óvoda tornatermében, vagy az iskola sportcsarnokában kerül sor a „Bozsik program” keretében.
- **Külső fejlesztő gyógypedagógus:** a korai pszicho motoros fejlesztés szükségességét indokolja, hogy egyre több a magatartási, vagy teljesítmény problémával küszködő gyermekek aránya. A tanulási képességeket előidéző funkciózavarok, már az iskoláskor előtt megragadhatók.

Az óvoda szakmai könyvtára

A pedagógiai tevékenység fejlesztése ma már elképzelhetetlen nélküle. Hosszas gyűjtőmunkával, pályázatok segítségével tartalmazza a következő médiákat: szakkönyvek, folyóiratok, kéziratok, videokazetták, diafilmek, diák, magnókazetták, CD, CD-ROM –ok, projektor, laptopok, tábla PC-k, melyek segítséget nyújtanak használóinak a naprakész információk feldolgozásában.

Tisztában vagyunk azzal, hogy ott, ahol elérhetőek a forrásanyagok, a testület képzett, érdeklődő, nyitott a nevelési kérdések iránt, - a nevelőtestület alkotómódon alakítja pedagógiai tevékenységét.

Elhelyezése a nevelői szobában van a nevelőtestület napi használatára. Az óvoda könyvtáros a nevelőtestület egyik tagja.

Tárgyi feltételek

Az óvodánk megfelelő munkakörnyezetet biztosít az óvodai munkatársaknak, esztétikus környezetben tudjuk fogadni az óvodánkba látogatókat.

Az óvoda épületét a nevelési, fejlesztési feladatok megvalósításának figyelembevételével úgy rendeztük be, hogy szolgálja a gyermekek biztonságát, kényelmét, megfelelően testméreteiknek, biztosítsa egészségük megőrzését, fejlődését. A több funkciót betöltő csoportszobák alkalmasak a szabad játékra, változatos tevékenységek végzésére, az étkezésre, alvásra, pihenésre. A többféle játéktevékenységhez mesesarok, babaszoba kialakításával megfelelő hely áll rendelkezésre, valamint lehetőség van termékek, és egyéb „kincseknek” - élősaroknak, akár akváriumnak elhelyezésére is. Sokféle játékeszközök, fejlesztőjátékok állnak rendelkezésünkre, melyeknek tárházát folyamatosan bővíteni szükséges. A csoportszobák és a kiszolgáló helyiségek felszereltsége megfelelő. Az öltözők biztosítják a nyugodt öltöztetéshez, vetkőzéshez (külön ruha és cipőtároló polc) szükséges feltételeket. A felújított gyermek mosdókban megfelelő méretű eszközök segítik a szükségletek kielégítését. Tornaszobánk sokféle mozgást segítő és fejlesztő eszközzel felszerelt, jól szolgálja a gyermekek mozgásfejlesztését, edzését.

Az óvodánk épülete jól karbantartott. Telefonnal és vagyonvédelmi riasztóval van felszerelve. Az óvodaudvarokat úgy alakítottunk ki, hogy a nagymozgások lehetőségén túl, helyszíne legyen a szabadidő hasznos eltöltésének, emellett az óvodai rendezvényeknek, projekteknek. A tágas és árnyas udvarok

esztétikai szépségét a sok szép virág, cserje és a gyermekek által kedvelt fajták adják. A gyermekek számára ivókút biztosítja az ivási lehetőséget az udvaron.

Az óvoda épületére vonatkozó fejlesztések

A pedagógiai programunk adaptálása óta (1998) több fejlesztést sikerült elvégezni az épületben. Sikeres Csongrád Megyei Köznevelési Központ és Pedagógiai Kísérleti Intézményi Önkormányzat óvodáknak kiírt pályázatainak köszönhetően elkészült a nevelői szoba kialakítása, berendezése, az óvoda szakmai könyvtárának elhelyezése is itt nyílt lehetőség, megfelelő infrastruktúra megteremtésével és szakkönyvek beszerzésével, mindenki által használható számítógéppel, Internet elérhetőséggel. Egyéni fejlesztő szoba kialakítására is sor került, ahol a logopédiai foglalkozásokat, és az egyéni fejlesztő foglalkozásokat tartjuk.

2005-ben a Makó Kistérségi Társulás pályázatának köszönhetően megtörtént a vezetői iroda felszerelése korszerű irodatechnikai berendezésekkel: számítógép nyomtatóval, fénymásoló, telefax, megfelelő iroda bútorzattal kiegészítve.

Alapítványi forrásokból minden öltözőben kicseréltük az elkopott, törött ruhatartó polcokat és a cipőket, tároló padokat. A hátsó udvar rendezése a régi szikkasztó lebontásával, a mély gödrök feltöltésével és a rengeteg felesleges föld elszállításával, a hiányzó kerítések pótlásával megtörtént.

Sikeres önkormányzati pályázatnak köszönhetően elkészült a világítási rendszer rekonstrukciója, és LINDAB cseréplemezes fedést kapott az új óvoda rész, a régi épület teteje is átrakásra került, úgy, hogy közben a tetőszerkezetének felújítása is megtörtént.

A csoportszobák régi bútorait kistérségi és egyéb pályázatokkal sikerült kicserélni és elkészült az óvoda fűtés korszerűsítése is új kazánnal és a radiátorok cserjével.

2008-ban az óvoda homlokzatának festése is elkészült.

2009-ben és 2010-ben elkészült óvoda gyermek mosdóinak felújítása, a folyosó és gyermeköltözők újra burkolása, valamint a nyílászárók cseréje, és új vízmelegítő bojler csatlakoztattak a kazánhoz, mely a mosogatóhoz biztosítja a meleg vizet.

Az ivóvíz hálózat felújítása 2010 nyarán megtörtént.

2010 tavaszán befejeződött az ivókút építése az első udvaron.

Az elmúlt 5 év fejlesztései:

A 2013-14-es nevelési évben Önkormányzati pályázatnak köszönhetően elkészült az új óvodarész tetőburkolatának - a Lindab lemez - alászigetelése, és a fűthető ereszcatorna felszerelése. Az óvodarész külső homlokzatának hőszigetelése és a két óvodarészt összekötő lapos tető szigetelése is. Az épület körüli járdák, a konyha melletti terasz, az akadálymentes bejárat elkészítése és 4 csoport szoba parkettájának csiszolása, lakkozása. A nevelési év során vízvezeték, csaptelepek javítására is sor került a konyhában, szükségessé vált a neonok javítása, izzók cseréje. A nagy teljesítményű pórszívó javítása is esedékessé vált.

2014-15-es nevelési év folyamán a konyhai fém bejáratú ajtót kicseréltettük egy hőszigetelt, fából készült ajtóra. A nevelési év végén a gázkazán ellenőrzését, illetve szervizelését megcsináltattuk. A referencia terembe kiépítésre került az internet elérése is. Az udvarokon elkészült mind a három homokozó felett lévő árnyékoló bitumenes zsindellyel történő lefedése, és a homok takarása. A napelemek kerültek telepítésre az Önkormányzat sikeres pályázatának köszönhetően.

Az udvari fa játékeszközök állapota sokat romlott az évek során, felújításuk illetve újak beszerzése nagyon esedékes.. A kötelező szabványossági ellenőrzés következtében egy fajtát azonnal el kellett bontani, de még továbbiakra is ez a sors vár hamarosan, mert elkorharnak, mozognak.Új csuszda is beszerzésre került.

A költségvetésben biztosított forrásokból 2015-16-ös évben sikerült csúszásmentes szőnyeget vásárolni a folyosóra, és néhány fejlesztő játékkal, mesekönyvekkel bővíteni a csoportokban folyó nevelő-oktató munkát. Egy asztali számítógép és egy tábla PC is beszerzésre került, a másikat az alapítványunk sikeres pályázatának köszönhetjük. Eredményes volt a LEGO pályázat, melynek köszönhetően 32 kg LEGO DUPLO játékkal gazdagodott intézményünk.

A nevelési év során sor került a kazán karbantartására, és szükség volt a vízmelegítő tartály javítására. Júniusban egy locsolási al-mérő került beszerelésre. A nyári szünetben sorkerült a csoportszobák, mosdók, és a folyosó meszelésére.

A 2016-17-es nevelési év során végre sor került a bejáratnál az eső víz elvezetésére. Az érintés-, és villámvédelmi ellenőrzés utáni javításokat elvégeztettük. Karbantartási szerződést kötöttünk a számítógéppark biztonságos, vírusmentes működtetésére.

Az adósságkonszolidációba nem részesült Önkormányzatok támogatásának köszönhetően a tálaló konyha teljes felújításra került és a régi épületszárny külső és belső szigetelésére, hidegburkolására, mozgáskorlátozott felnőtt WC kialakítására is lehetőség nyílt.

2018-ra korszerű konyhatechnológia került beépítésre és ipari mosogatógép teszi lehetővé a higiénikus és gyors mosogatást. Egy összegyűjtő csatornának köszönhetően a Mező utca felé levezethető a csapadékvíz egy része és a hátsó udvar terasza is térköves burkolatot kapott. Új tálaló kocsikat és szőnyeget vásárolhattunk, irodabútorokat és szakkönyveket, fejlesztő játékokat szerezhettünk be. Új helyen alakítottuk ki a fejlesztő szobát is.

További szükséges és még el nem készült fejlesztések, javítások:

- A játszóudvarok berendezése balesetmentes szabványos játékszerekkel, ütésálló burkolatokkal,
- Árnyékolók elhelyezése, a játékok folyamatos karbantartása

Az óvodai nevelés és fejlesztés alapvető eszközei

A kötelező és minimális eszköznorma figyelembe vételével a gyermekek részére szükséges játékok és eszközök, az **aktuális csoport létszám 30%-nak megfelelő mennyiségben, csoportonként értendő.**

Eszköziginvenció:

Eszközök megnevezése	előírás	tényleges állapot
Tornaszerek, AYRES terápiás eszközök	Csoportonként a gyerekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	Megfelelő, illetve folyamatos fejlesztés alatt
Udvari sport és játék eszközök	Csoportonként a gyerekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	Megfelelő, illetve folyamatos fejlesztés alatt
Óvónői szemléltető eszközök:	Csoportonként a gyerekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	Megfelelő, illetve folyamatos fejlesztés alatt
Vizuális nevelés eszközei	Csoportonként a gyerekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	Megfelelő, illetve folyamatos fejlesztés alatt
Barkácsolás eszközei	Csoportonként a gyerekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	Megfelelő, illetve folyamatos fejlesztés alatt
Dekorációs anyagok	Csoportonként a gyerekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	Megfelelő, illetve folyamatos fejlesztés alatt
Különböző játékformák eszközei	Csoportonként a gyerekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	Megfelelő, illetve folyamatos fejlesztés alatt
Dramatizálás eszközei	Csoportonként a gyerekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	Megfelelő, illetve folyamatos fejlesztés alatt
Munka jellegű tevékenységek eszközei	Csoportonként a gyerekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	Megfelelő, illetve folyamatos fejlesztés alatt
Ének, zene, énekes játék eszközei	Csoportonként a gyerekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	Megfelelő, illetve folyamatos fejlesztés alatt
Könyvek	Csoportonként a gyerekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	Megfelelő, illetve folyamatos fejlesztés alatt
Természeti, emberi tárgyi környezet megismerését segítő eszközök, anyagok	Csoportonként a gyerekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	Megfelelő, illetve folyamatos fejlesztés alatt
Egyéb tárgyi feltételek	Csoportonként a gyerekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	Megfelelő, illetve folyamatos fejlesztés alatt
Sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztő eszközei	Minden eszközből egy	Megfelelő, illetve folyamatos fejlesztés alatt

Az óvodai élet megszervezése

Csoportszervezés:

A nevelést vegyes csoportokban végezzük hagyományaink és szülői felmérések alapján. Az utóbbi években a csökkenő gyermeklétszám miatt is leginkább ez a csoportszervezési-mód jellemző ránk. Ha a lehetőségek adottak, akkor életkor csoportunk is van.

A teljes nevelési folyamat a gyermeki tevékenységre, önállóságra, döntési helyzetekre, és sokoldalú tapasztalatszerzésre épül.

A tanulási folyamat részei:

- önálló és irányított tapasztalatszerzés
- komplex foglalkozások rendszere,
- kötetlen és kötött kezdeményezések és foglalkozások
- projekt napok

A kezdeményezések szervezése a nevelési év folyamán: szeptember 01- től – június 15-ig. A nyári élet június 16-augusztus 31-ig tart

Időkeretek:

A nevelés céltudatos megtervezése során alakítjuk ki a gyermekek óvodai életrendjét, időbeosztását. A heti rend és a napirend az a szervezeti keret, ami biztosítja a gyermek számára a nyugodt, kiegyensúlyozott, kiszámítható óvodai környezet megteremtését. A gyermek egészséges fejlődéséhez szükséges a mozgásos tevékenységek és a pihenés váltakozó biztosítása. A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A napirenden belül a legtöbb időt a gyermekek legfontosabb tevékenysége, a játék kapja. A napirend biztonságot, támpontot ad és állandóságot jelent a gyermek számára. A napirenden belül rugalmasan figyelembe vehető az egyes tevékenységek időigénye. A napi- és heti rendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják ki.

A szokásrendszer kialakításával biztosítjuk a tevékenységek zavartalanságát.

1. Napirend

2.

időkeretek	időtartam	Tevékenység megnevezése
6-8	2 óra	A gyermekek folyamatos fogadása, szabad játék, szabadidős tevékenységek egyéni és kiscsoportokban történő fejlesztések, beszélgetések
8-10	2 óra	Játék és szabadidős tevékenységek a saját csoportszobában, mindennapi frissítő mozgás, teremrendezés, napos választás, tízórai
10-12	2 óra	Játék és szabad tevékenység, valamint kezdeményezések a csoportszobában, az udvaron vagy séta
12-13	1 óra	Tisztálkodás, előkészületek az ebédhez, ebéd, fogmosás, teremrendezés
13-15	2 óra	Délutáni pihenő, igény szerint csendes tevékenység, vagy udvari játék
15-15.30	30 perc	Teremrendezés, tisztálkodás, uzsonna
15.30-17	1 óra 30 perc	Szabadidős tevékenység az udvaron vagy a csoportszobában, frissítő mozgás lehetőségekkel, fejlesztő játékokkal

Összesen: 11^{óra}

A felszabaduló időben a logopédussal és fejlesztőpedagógussal történt egyeztetéssel gyakorlás, nyelvi játékok, speciális képességfejlesztés.

A kezdeményezések naponta kb. 30-35 perc a nap bármely időszakában. A napirendben az egyes tevékenységekre fordítható idő rugalmasan változtatható a körülmények, az évszakok, a váratlan események stb. hatására.

A nyári időszak napirendje

időkeretek	időtartam	Tevékenység megnevezése
6-8	2 óra	A gyermekek folyamatos fogadása, szabad játék, szabadidős tevékenységek egyéni és kiscsoportokban történő fejlesztések, beszélgetések összevont csoportokban
8-10	2 óra	Játék és szabadidős tevékenységek összevontan időjárásnak megfelelően az udvaron, vagy a csoportszobában, mindennapi frissítő mozgás, testápolási teendők, teremrendezés, napos választás, önkiszolgáló tevékenység, tízórai
10-12	2 óra	Játék és szabadon választott tevékenység a szabadban, vagy a csoportszobában, séta Szabadon szervezett mozgásfejlesztés, részképesség fejlesztés egyéni, vagy mikro csoportos formában, tapasztalatszerzés
12-13	1 óra	Tisztálkodás, előkészületek az ebédhez, ebéd, teremrendezés
13-15	2 óra	Délutáni pihenő, igény szerint csendes tevékenység, vagy udvari játék
15-15.30	30 perc	Teremrendezés, tisztálkodás, uzsonna
15.30-17	1 óra 30 perc	Szabadidős tevékenység az udvaron vagy a csoportszobában, sokoldalú mozgás lehetőségekkel, fejlesztő játékokkal

Összesen: 11 óra

2. Heti rend

A heti rend a napirendhez hasonlóan a folyamatosságot, a rendszerességet, a nyugalmat segíti elő az óvodai csoportban, és lehetőséget nyújt a szokásrendszer segítségével az óvodások napi életének megszervezéséhez. A heti rend, különösen a nevelési év elején teljesen másképp alakulhat, mint a nevelési év végén. Mint befogadó óvoda az újonnan érkező óvodásoknál célunk az átmenet zökkenőmentessé tétele, az új életformához való pozitív érzelmi viszonyulás kialakítása „kedvcsinálás” az ovihoz. Ennek érdekében a feladatunk minél lazább, rugalmasabb és alkalmazkodóbb heti rend összeállítása. A heti rend összeállításánál arra is kell figyelni, hogy jusson elegendő idő a gyermeki tevékenységek, kezdeményezések, ötletek és javaslatok meghallgatására, kipróbálására vagy közös megvitatására, valamint a gondozásra. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését együttműködve a gondozást végző többi munkatárssal. A rugalmasság, a helyzethez való alkalmazkodás elősegíti, hogy a heti rend a gyermek életének észrevétlen szabályozója legyen.

Javaslat a gyermekek heti rendjének elkészítéséhez

Tevékenységek	3-4 éves	5-6 éves	6-7 éves
Mese-vers	Mindennap 5-10 perc	Mindennap 10-15 perc	Mindennap 15-20 perc
Ének - zene	Heti 1 x 10-15 perc	Heti 1 x 15-20 perc	Heti 1 x 30-35 perc
Vizuális tevékenységek	Heti 1 x 10-15 perc	Heti 1 x 15-20 perc	Heti 1 x 30-35 perc
Természet	Heti 1 x 10-15 perc	Heti 1 x 15-20 perc	Heti 1 x 30-35 perc
Matematika	Heti 1 x 10-15 perc	Heti 1 x 15-20 perc	Heti 1 x 30-35 perc
Testnevelés	Heti 1 x 10-15 perc	Heti 1 x 15-20 perc	Heti 1 x 30-35 perc
Mindennapos testnevelés	Mindennap 5 perc	Mindennap 10 perc	Mindennap 15 perc

A heti rend kialakítása természetesen az óvodapedagógus feladata, tehát az itt megjelölt heti rend csupán általánosságban foglalja össze a megvalósítandó feladatokat. Számatalan variációval az adott óvodai csoport és a gyermekek igényeinek, képességeinek figyelembevételével nemcsak a komplex kezdeményezések helyei, de az időkeretek is megváltoztathatók.

Az óvodapedagógus feladatai a nevelőmunka dokumentálásával kapcsolatban:

Kétheti nevelési, tevékenységben megvalósuló tanulás tervkészítése,
A tervezés során a tevékenység céljainak megfelelő módszerek, eszközök, szervezési módok alkalmazása
Heti rend és napirend összeállítása
A gyermek fejlődésének megfigyelését szolgáló feljegyzések vezetése
A nevelőmunka folyamatos értékelése

Tervezés

Óvodai nevelésünk céljának és feladatainak ismeretében a pedagógiai ráhatások rendszerét a gyermekek egyéni adottságaihoz igazodva tervezzük meg. A tervezéskor figyelembe vesszük a csoportok életkori összetételét is, hiszen az utóbbi években vegyes csoportokkal dolgozunk. Az óvodapedagógus számára alapvetően fontos feladat a teljes nevelési folyamat tudatos átgondolása még akkor is, ha jelentős mértékben építünk a spontán, gyermeki ötletekre, tapasztalatokra. A tervezésben a módszerek változatos alkalmazásában tudatosan vesszük számításba, hogy az egyes gyermekek fejlődési üteme különböző és a gyermek fejlődését tekintve is különböző szinteken lehet egyik, vagy másik képességét illetően. A fejlődés dinamikája tehát egy-egy gyermek esetében a különböző területeken más és más lehet. A nevelés és játékos, tevékenységben megvalósuló tanulás tervezése egy tömbben, egymással szoros kölcsönhatásban valósítható meg.

A cél és a feladatok ismeretében a fejlesztést hosszú távon, féléves ciklusokban gondoljuk át, ám konkrét formában két hetes periódusokban, témahetekben tervezünk, mert több éves tapasztalatunk alapján így nyílnak lehetőségünk a gyermekek spontán ötleteinek és tapasztalatainak begyűjtésére és a nevelőmunkában való felhasználására.

A gyermeket foglalkoztató élmények és tapasztalatok éppen olyan részei a nevelésnek, mint az óvodapedagógus által előzetesen átgondolt és megtervezett feladatok. A gyermeki személyiség fejlesztése, az életre való felkészítés feltételezi a gyermek szűkebb és tágabb környezetében megszerzett, átélt élményeinek és tapasztalatainak, ötleteinek, aktuális tevékenységeinek beépítését a nevelőmunka egészébe. Ezért a tervezés során külön is biztosítani szükséges a gyermeki tapasztalatok előre nem tervezhető tartalmának megjelenítését a tervező és megvalósító munkában. A gyermekek folyamatos megfigyelése, az óvodások élményeinek meghallgatása és közös élmények nyújtása a tervezés előkészítő folyamatához tartozik. A rövid időszakot átfogó tervezés ugyanakkor lehetővé teszi olyan nevelési alaphelyzet kialakulását, amiben a gyermek és az óvodapedagógus aktív egymásra hatása képes a nevelési, tervezési folyamatot befolyásolni. Alapvetően a tevékenységek megtervezéséből kiindulva a neveléstanulás komplex egymásra hatását figyelembe véve szükséges tervezni. A tervezésnél ne az ismeretanyag növelésére, hanem a több alkalommal, sokoldalúan, különböző nézőpontokból való megközelítésre helyezzük a hangsúlyt. Kevesebbet, de azt alaposabban, többoldalú tapasztalatszerzés és tevékenykedtetés segítségével tervezzük meg.

A kétheti tématerv megírása egyben a napi vázlatot is megadja az óvónő számára, ezért nem szükséges a külön vázlatírás. Ennél fontosabb azonban, hogy feljegyzéseket vezessünk a gyermekek fejlődési üteméről, hogy konkrét megfigyelések adjanak alapot az egyéni, differenciált fejlesztés megtervezéséhez. A gyermekek ötleteinek, javaslatainak feljegyzése, összegyűjtése a tevékenységek sokszínűségének megtervezéséhez nyújt segítséget.

Óvodánkban a nevelési célokat és feladatokat, a fejlesztést, a foglalkozás formáját, az alkalmazott módszereket a gyermekek fejlettségi szintje határozza meg.

- Kötelezően használt óvodai nyomtatványaink: a felvételi és mulasztási napló, a nevelőtestületünk által szerkesztett csoportnapló, az általunk összeállított megfigyelési és fejlesztési napló, a gyermekek fejlődését nyomon követő napló és az óvodai szakvélemény.
- A nevelőmunka elemzése és értékelése az óvodapedagógus folyamatos feladata, az értékelés tapasztalatai adnak támpontokat a nevelőmunka tervezésének irányvonalairól.

Az óvodapedagógusok tervezőmunkájának elvei

A pedagógiai tervezőmunkának konkrétan megfogalmazható feltételei és feladatai vannak:

- nemzetközi és hazai szakirodalom ismerete, továbbképzésen való részvétel
- a közoktatás változásainak, a törvények alakulásának követése

- felkészülés a családokkal történő valóságos partneri viszony működtetésére (pedagógiai célú nyílt napok, szülői értekezletek, fogadó órák, Ovi-újság)
- a gyermekek, szülők és a pedagógusok saját mentálhigiénés állapotának megőrzése és javítása, valamint környezetünk védelme.

Az óvodapedagógusnak tervezőmunkája során figyelembe kell venni a pedagógiában tanult elveket:

- az érzelem dominanciájának elve,
- a motiváció elve,
- a tevékenység elve,
- a játékosság elve,
- a differenciált bánásmód elve

Az érzelem dominanciájának elve:

A tervezés során az óvodapedagógus biztosítson olyan lehetőségeket a gyerekeknek, amelyek kielégítik a természetes kíváncsiságukat, felkeltik érdeklődésüket a dolgok, emberek iránt. Lehetővé kell tenni, hogy a gyermekek a természeti és a társadalmi környezet minél több részével kerüljenek érzelmi kapcsolatba, hogy minél gazdagabb reagálásmódot ismerjenek meg, éljenek át. Az óvónő konkrét feladata, hogy tervezőmunkája során teremtsen olyan helyzeteket, amely a gyermekek sokféle tevékenysége által lehetőséget ad érdeklődésük kielégítésére, a felfedezésre, az alkotó, problémamegoldó, kreatív megnyilvánulásokra.

A motiváció elve:

A tervezésben törekedni kell arra, hogy az óvónő ébressze fel a megismerés örömét, támaszkodjon a gyermekek érdeklődésére, tevékenységi vágyára, spontán megnyilvánulásaira, önállóságra való törekvésére. A gyermekek aktív részvételére, a belső motivációk kialakulására és működésére akkor lehet számítani, ha a pedagógus eléri, hogy a gyermekek életkoruk szerint tudatosan, kezdeményezően, öntevékenyen, cselekvően vegyenek részt a különböző eléjük tárt feladatok megoldásában.

A differenciált bánásmód elve:

A differenciált, egyéni bánásmódra minden gyermeknek szüksége van. Az óvónő nevelési eljárásai akkor lesznek sikeresek, ha minden gyermeki megnyilvánulás okát és eredetét jól ismeri, és az eljárásokat ezek alapján alkalmazza.

A tevékenység elve:

Tervezéskor figyelembe kell venni, hogy az óvodáskorú gyermek egyik életkori sajátossága a nagyfokú tevékenységi vágy. A szűkebb és tágabb környezet tárgyait egyaránt tevékenysége útján akarja és tudja megismerni.

A játékosság elve:

Játékosságon azoknak a szabályoknak, törvényszerűségeknek az összességét értjük, amelyek érvényesítésével biztosítani tudjuk, hogy a játékon kívüli tevékenységek is ugyanolyan vonzókká váljanak a gyermekek számára, mint a játék. Ezáltal a feladatok megoldásában, az adott tevékenységekben ugyanolyan aktivitással képesek bekapcsolódni, mint a magukra vállalt játékokban.

A gyermekek fejlődésének nyomon követése, rendszeres értékelése

Az emberi fejlődés egyenetlen folyamat. Az ember életében minden életkornak és szakasznak megvan a maga fontos, egyedülálló és teljes szerepe, feladata. A gyermekek, különböző tevékenységekben, egy adott időszakban, más- más fejlettségi szinten vannak. Az egyes fejlődési szakaszok nem különülnek el élesen egymástól. A gyermek fejlődésének nyomon követése előtt az óvodapedagógusnak az a legfontosabb feladata, hogy megismerje a gyermeket. A megismerés akkor kezdődik, amikor az első pillanatot rögzítjük. Ez a pont a kiindulás, innen tudjuk a további feladatainkat meghatározni. Ez a kiindulási pont a megismerés első szakasza.

Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését különböző kötelező dokumentumok szolgálják. Ilyen a gyermekek óvodába lépése előtti időszakának átfogó, részletes „feltérképezése” az Anamnézis, melyet a szülők közlése alapján töltünk ki. Az óvodapedagógus ez által előzetes képet kap a gyermek személyiségéről, testi szükségleteiről. Ez megkönnyíti a kapcsolatfelvételt a gyermekkel, az esetleges speciális bánásmódot, a megfelelő nevelési módszereket a befogadási időszakban.

Az anamnézis tartalmazza:

- család életkörülményei
- mozgás fejlődés
- önállóság, étkezési szokások
- egészségi állapot
- terhesség és szülés lefolyása
- beszéd fejlődés megindulása
- alvási szokások, szobatisztaság
- játék szokásai, személyiségére vonatkozó kérdések stb.

Bölcsődéből érkezett gyerekeknél csatolható hozzá a bölcsődei jellemzés is.

A szülők közreműködésével kitöltött adatlapokból nyert információk és az óvodapedagógusok mindennapi megfigyelései adják az alapot a gyermek méréséhez, értékeléséhez.

Megfigyelési és fejlesztési napló

A megfigyelés folyamatos, minden nap zajlik. A nevelési év kezdetétől a szorgalmi időszakig tart. Amennyiben a tapasztalatok, valamint a kézzelfogható produktumok kiértékelése azt mutatják, hogy a gyermekek fejlődése valamely képességi területen nem az életkorának megfelelő szinten van, akkor szükséges az okok feltárása, valamint a problémák megszüntetéséhez szükséges módszerek megtalálása.

A legelső lépés a szülőkkel való kapcsolatfelvétel, családlátogatás, illetve fogadóórán történő beszélgetés. Fontos feladatunknak tartjuk, hogy a gyermekek az esélyegyenlőség megteremtésével lehetőséget kapjanak a felzárkóztatásra. Amennyiben a megfigyelés alatt az óvodapedagógus mégis azt tapasztalja, hogy az általa alkalmazott módszerekkel és eszközökkel nem éri el a gyermekeknél a képességek fejlesztésében az életkorának megfelelő szintet, akkor a szülő beleegyezésével szakember segítségét kérheti. A mérés egyik fontos eszköze a Megfigyelési és fejlesztési napló. Itt rögzítjük a megfigyelés fontos eseményeit. A gyermek képességeit folyamatosan fejlesztjük a nevelési év során. A fejlesztés alatt bekövetkező változások nem minden esetben mutathatók ki azonnal. A szokás és szabályrendszer pontos elsajátítása, a munkafogások rögzítése, a helyes eszközhasználat azonban világosan nyomon követhető. Ezek az eredmények rögzíthetők. Amit az óvodapedagógus a megfigyelés során észlel, vagy amilyen változást tapasztal, azt a Megfigyelési és fejlesztési naplóba írja le. A bejegyzések időpontja nincs korlátozva. A pedagógus a gyermekek egyéni fejlődéséről, ha valami változást észlel, akár napi szinten, de legalább havi rendszerességgel bejegyzéseket készít, félévente dokumentálja valamennyi gyermek fejlődésére leginkább jellemző adatokat.

Fejlődést nyomon követő napló

A Megfigyelési és fejlesztési naplót egészíti a Fejlődést nyomon követő napló táblázata. A meghatározott kategóriákban megfigyelési szempontok találhatók. A táblázatot évente kétszer szükséges kitölteni. A kitöltés időpontja november illetve április hónap esik, hiszen ezek az időpontok a legalkalmasabbak a gyermek maximális értékeléséhez. Ez a dokumentum segíti a pedagógus munkáját a további tennivalók felkészülésében. Fontos információt ad a pedagógus számára, hiszen pontosan követheti a gyermek fejlődésének változásait. A fejlődési szintek soha nem véglegesek. A fejlődésben bármeddig el lehet jutni, így ez a rendszer alkalmas a tehetséggondozásra is.

Óvodai csoportnapló:

A közösen összeállított – a törvényi változásokhoz alakított- óvodai csoportnaplónk a nevelőmunkánk tervezésének dokumentálására szolgáló kötelező tanügyi dokumentum.

Szakszerű vezetése a differenciálás és a készség és képességfejlesztés hangsúlyozásával történik. Ezek alapján tervezzük meg a cselekvő tapasztalást, párhuzamosan végezhető differenciált tevékenységeket.

A differenciálás egyfajta érzékenységet jelent a gyermekek eltérő adottságainak, életkorának és állapotának leginkább megfelelő pedagógiai módszerek, tudástartalmak kiválasztásához. A nevelési- oktatási folyamat olyan speciális tervezése, szervezése, megvalósítása, amikor a különböző egyéni sajátosságokkal rendelkező gyerekek párhuzamosan, azonos témában, de eltérő módon testreszabott feladatokat, tevékenységeket végeznek.

A csoportnaplónk tartalmazza:

- A gyermek balesetek megelőzésével kapcsolatos feladatok
- A gyermekek névsorát, jelét, születés és névnapjának dátumát
- A gyermekek összesített adatait, - életkor, tanköteleskor
- Tűzriadó terv
- Napirendet
- Heti rendet

- Kapcsolattartás a szülőkkel
- Kapcsolattartás a fejlesztéseket végző külső szakemberekkel
- Gyermekvédelmi munka és tehetséggondozás az óvodai csoportban
- Befogadási terv
- Befogadási terv értékelése
- Féléves nevelés-tanulás tervezése
- Gondozás, szociális, munkatevékenységek kéthavi tervezése
- Tanulás tervezése- témahetekben:
- Félévenkénti nevelés-tanulás értékelése
- A csoport életével kapcsolatos feljegyzések, események, programok
- Hivatalos csoportlátogatások, ellenőrzések dokumentálása, szempontjai, eredménye
- éves kéthetes tématervek ütemezése
-

A gyermekek fejlesztéséhez szükséges módszerek, szempontsorok, mérések

Az óvodapedagógusok feladata, hogy minél változatosabb módon alkalmazzák a személyiségfejlődés nyomon követésének lehetséges módszereit, eszközeit.

Megfigyelés

- folyamatos (nem kampányszerű)
- a gyerekek minden tulajdonságára kiterjedő
- célzott megfigyelés
- lehetőleg a csoportban, a szokásos tevékenységek végzése közben történik

A megismert tulajdonságokat, a feltárt szinteket az EGYÉNI FEJLESZTÉSRE lehet és kell felhasználni. A fejlesztés üteme, módjai, mértéke egyéni, a végső célját a gyermek diktálja - azaz addig a szintig kell eljuttatni őt, ameddig lehet.

Beszélgetés

- Gyakori és szívesen alkalmazott módszerünk.
- Szorosan kapcsolódik a megfigyelésekhez.
- Bármikor elkezdhető, folytatható, spontán
- Nyugodt, bizalommal teli légkört biztosítunk

A fejlődés nyomon követésének szempontsorai:

- egészséges életmód alakítása
- anyanyelv fejlesztése, mese-vers
- ének-zene, énekes játék, tánc
- rajzolás, festés, mintázás, kézimunka
- a külső világ tevékeny megismerése
- tanulás
- érzelmi nevelés, szocializáció, munka jellegű tevékenységek
- játék, mozgás

Mérések:

- DIFER mérés
- GMP mérés
- Szociometria

Az ellenőrzés és értékelés rendszere

Az ellenőrzés annak feltárása, hogy milyen a viszony a valóság és az elérni kívánt állapot között, s az eltéréseknek milyen okai lehetnek.

Az óvodavezető végzi, előre egyeztetett időpontban, megfigyelési szempontokkal, tervszerűen az éves ellenőrzési tervnek megfelelően.

A nevelőtestület által megírt pedagógiai program céljának megvalósítása követelmény, de az ismeretanyag kiválasztása, a módszerek megválasztása az óvodapedagógus szabadsága. Részletesen az SZMSZ, és az ez alapján elkészített éves munkaterv tartalmazza.

Elvi álláspontjaink az ellenőrzéssel kapcsolatban:

- Az ellenőrzést demokratikus vezetői stílussal, alkotó szemlélettel alakítjuk ki.
- Programunk lehetőséget ad arra, hogy az óvodapedagógusok szabadon kibontakozhassanak, különböző nevelői egyéniségükkel kreatívan tegyék eredményesebbé, színesebbé az óvodai nevelést.
- A nevelési feladatok feldolgozása, a módszerek megválasztása az óvodapedagógusok kötelessége és felelős szabadsága. A szabadság azt jelenti, hogy az önállóság, önirányítás mellett az intézményünkre vonatkozó szabályokat, normákat el kell fogadni.
- A nevelőtestület érezze az ellenőrzési terven keresztül az ellenőrzés konkrét célját, módszerét, időpontját, az ellenőrzés koncepcióját. A terv nyíltsága mindenki számára sugározzon bizalmat, domináljon segítő jellege.
- Kollégáink a „fontos vagyok” tudattal fokozzák a felelősségérzetet saját munkájukkal szemben.
- Az ellenőrzés adjon számunkra megerősítést, reális önértékeléshez útmutatást, javaslatot a változtatásra az eredményesség érdekében.
- Az ellenőrzésnek és értékelésnek nevelő, pozitív hatását erősítjük, ha következetesen, minden lényeges kérdésre tényszerűen reagálva, a végzett munkával egyenes arányba állítva végezzük.

Az intézményi ellenőrző- értékelő munka három területen folyik:

- 1) A gyermekek képességeinek, fejlődésének nyomon követése
- 2) A pedagógiai munka megvalósításának vizsgálata
- 3) Az intézmény működésének egyéb területei

1. A gyermekek fejlődését nyomon követő dokumentációk vizsgálatának elvei:

- Nyomon követhető a gyermekek fejlődésének folyamata.
- Az óvodapedagógus pontosabban, át fogóbban tudja-e követni a gyermek fejlődésének ütemét, fejlettségi szintjét, a differenciált fejlesztés irányát.
- Segíti a szülők tényszerű, objektív tájékoztatását.
- Útmutatást ad, hogy milyen élethelyzeteket kell teremteni gyermekeink számára ahhoz, hogy tovább fejlődjenek.
- Segíti a megfelelő időben történő iskolakezdés megállapítását a tanuláshoz nélkülözhetetlen készségek és képességek vizsgálatával.
- A kisgyermek minél hatékonyabb megismerése, fejlesztése, változatos módszerek alkalmazása
- A spontán szabad játék szerepének kihangsúlyozása,
- Differenciált tanulási lehetőségek biztosítása (cél, feladat, idő, módszer, eszköz)

2. A pedagógiai munka ellenőrzési területei

<i>Terület</i>	<i>Módszer</i>	<i>Érintettek köre</i>
Tervezőmunka	Dokumentum elemzés	- Óvodavezető, vezető helyettes - Mk vezetők - Óvodapedagógus - Gyógypedagógus - Logopédus
Szakmai tevékenység a gyakorlatban	Csoportlátogatás, megfigyelés, elemzés Mk foglalkozásokon megfigyelés	- Óvodavezető, vezetőhelyettes - Óvodapedagógus - Mk vezetők - KT
Fejlődési mutatók	Statisztikai adatok, elemzése,	- Óvodavezető

	megfigyelés, Beiskolázási mutatók Neveltségi szint	- Óvodapedagógus - Gyógypedagógus - Pedagógiai szakszolgálat
Kapcsolatok alakítása, működtetése	Visszajelzések, saját tapasztalatok	- Szülők, - Gyerekek - Kollégák - Iskola - Bölcsőde
Innovációs tevékenység a fejlesztés érdekében	Egyéni beszélgetések	- Óvodavezető, vezető helyettes - Óvodapedagógusok - Mk vezetők - Szakmai teamek
Adminisztrációs tevékenységek	Dokumentumok vizsgálata (csoportnapló, mulasztási napló, megfigyelési-, fejlesztési napló, fejlődést nyomonkövető napló)	- Óvodavezető, vezető helyettes - Óvodapedagógus - Mk vezetők
Óvoda-család kapcsolata, nyitott befogadó pedagógiai környezet	megbeszélés csoportszinten, egyéni beszélgetések, visszajelzések	- Óvodavezető - Óvodapedagógusok - Szülők

Belső ellenőrzés területei

<i>Ellenőrzött terület</i>	<i>Ellenőrzés módja</i>	<i>Ideje</i>	<i>Felelős</i>
Tervező munka	- Dokumentumok áttekintése	Nevelési év szeptemberében	- Minden pedagógus
Első félévben elért eredmények	- Megadott szempontok alapján	Nevelési év januárjában	- Minden pedagógus
Pedagógiai munka megfigyelése	- Hospitálás, dokumentáció	Munkaterv szerint	- Óvodavezető - Óvodavezető h. -Mk - Kt
Egyéni fejlesztés	- Gyermeki fejlődés nyomon követése	Folyamatos	- Óvodapedagógusok
Ünnepek, hagyományok	- Esetenként	Aktualitás szerint	- Minden munkatárs
Önértékelés	- Kidolgozott szempontok alapján	A csoportlátogatások után	- Óvodavezető - Minden érintett pedagógus
Beszámoló	- Írásos dokumentumok	Nevelési értekezlet, tanévzáró értekezlet	- Óvodapedagógusok - Vezetés
Éves beszámoló a fenntartó részére	- Szempontok alapján	Nevelési év június	- Óvodavezető - Óvodavezető h.
Munkaköri leírásnak való megfelelés	Visszatérő látogatás	folyamatos	Óvodavezető, Óvodavezető helyettes

Nevelőmunkát segítő, konyhai kisegítők

<i>Ellenőrzött terület</i>	<i>Ellenőrzés módja</i>	<i>Ideje</i>	<i>Felelős</i>
Pontos munkavégzés határidők betartása	Dokumentum vizsgálat, megbeszélés	folyamatos	Óvodavezető
Munkaköri leírásnak való megfelelés	Visszatérő látogatás	folyamatos	Óvodavezető, Óvodavezető helyettes
Szabályzatok betartása	Ellenőrzés	folyamatos	Óvodavezető
Higiéniai előírások betartása	Ellenőrzés	folyamatos	Óvodavezető helyettes
HACCP rendszer dokumentációjának vezetése	Dokumentum vizsgálat	folyamatos	Óvodavezető helyettes

Karbantartások javítások, udvari munkálatok	Nem mindig előre tervezett	flyamatos	Óvodavezető
Tűzvédelem	Vizsgálat dokumentum, oktatás ellenőrzése	Évente egyszer szükség szerint többször	Óvodavezető helyettes Munkavédelmi szakember
Munkavédelem	Dokumentum vizsgálat, oktatás ellenőrzése	Évente egyszer szükség szerint többször	Óvodavezető Munkavédelmi szakember

3. Vezetés ellenőrzés egyéb területei

1.Tanügyi dokumentumok

- Alapító okirat
- SZMSZ
- Házi rend
- Pedagógiai program
- Óvodai csoportnapló, felvételi-mulasztási napló, megfigyelési és fejlesztési napló, fejlődést nyomon követő napló,
- Óvodai szakvélemény
- Irattár: iktatás rendje, iratkezelés, selejtezés
- Törzskönyv
- KIR-STAT, KIR és KIRA program a számítógépen

2.Munkáltatói dokumentumok

- munkaerő gazdálkodási terv: besorolások, átsorolások, munkaköri leírások, kinevezések
- személyi anyagok
- továbbképzési program, beiskolázási terv
- jegyzőkönyvek

3.Gazdálkodás

- leltár
- költségvetés: személyi és dologi kiadások
- megbízási szerződések
- gyermekétkeztetésben közreműködés
- állami normatívák lehívásához adatok szolgáltatása

4. Flyamatos ellenőrzés területei

- higiéniai szabályok betartása
- étel mennyisége, minősége
- gazdasági és adminisztrációs tevékenység
- munkafegyelem
- gyermekvédelmi feladatok megvalósítása
- baleset és tűzvédelmi előírások betartása, gyermekbalesetek megelőzése
- egyéni vállalások teljesítése
- ünnepek szervezése, előkészítése, lebonyolítása
- takarékos eszköz és anyagfelhasználás minden területen
- innovációt megvalósító szakmai teamek működése, tervek megvalósítása
- belső ellenőrzési csoport működése, az önértékelés dokumentumai

Az ellenőrzés, értékelés célja:

- A nevelési program végrehajtásának és beválásának ellenőrzése.
- A pedagógiai munka színvonalának emelése.
- Innovációs flyamat biztosítása.

Az ellenőrzés, értékelés feladata:

- A pedagógiai értékek megtalálása, megerősítése, elterjesztésük (megbízás előadásra, felkérés bemutatóra, team vezetői-, mentori javaslat, továbbképzés).
- Intézményen belüli bemutatók szervezése: egymás módszereinek, új ötleteinek megismerése, tapasztalatok gyűjtése

- Szakmai tanfolyamok, tréningek, speciális szakképzések: pedagógiai ismereteink felújítása, új ismeretek megszerzése
- Nevelési értekezletek, munkamegbeszélések: a tapasztalatok, és a megszerzett új ismeretek átadása, információáramlás
- Az előforduló hibák javítása, hiányok pótlása, javaslattétel, segítségnyújtás, feladat meghatározás (javaslat önképzésre, továbbképzésre, szakirodalom ajánlás).

Vezető munkájának értékelése

Cél: Visszajelzés a vezető és a kollektíva felé, hogy a vezetővel szemben támasztott követelményeknek elvárásoknak mennyire felel meg.

Az értékelés területei:

- szakmai alkalmasság,
- vezetői rátermettség
- vezetői program megvalósítása
- Konfliktuskezelés
- intézményi innováció fejlesztése
- hatékony gazdálkodás

Az értékelésben résztvevők köre:

- fenntartó
- nevelőtestület
- SZMK
- tanfelügyelet

Az óvoda kapcsolatai

Befogadó és egyéni fejlődést biztosító nevelés-oktatás eljárásait érvényesítő pedagógiai gyakorlatunknak megfelelően nevelési környezetünk nyitott, projektjeinkbe, programjainkba bevonjuk mind a szülőket, mind a helyi közösség tagjait. Munkakultúránkat nyitott nevelési- oktatási környezet jellemzi. **A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében a külhoni óvodákkal kapcsolatépítésre törekszünk, és lehetőség szerint szakmai kapcsolatot tartunk fenn.**

Szülői háttér a családok szociokulturális hátterének sajátosságai

A szülők nagyobb része, csakúgy, mint a lakosság zöme a mezőgazdaságból él, sokan alkalmi munkából. Az iskolázottságuk általában középfokú végzettségű. A lakosság jelentős része az országos átlag alatti jövedelemből él. A munkahelyek megszűnése miatt, szakképzettség hiányában többen közhasznú munka végzésért kapott pénzből tartják el a családjukat, magas a segélyezetté száma. Sokan ingáznak és dolgoznak a közeli városokban. Egyre inkább jellemző a két keresettel rendelkező család, az anyák is munkába állnak. Ennek ellenére napjainkban drámai bizonyítékát láthatjuk annak, hogy a mai családok egyre kevésbé képesek biztosítani gyermekeik fejlődéséhez szükséges optimális hátteret. A család sajnos nemcsak melegséget és támogatást jelent manapság, ahogy azt mindannyian szeretnénk, hanem éppen annyira a negatív tapasztalatok forrását is. Ugrásszerűen megnőtt a válások, szétválások száma, megfigyelhető az ambíció és érdeklődés hiánya, a jövővel kapcsolatos mély pesszimizmus, a motiválatlanság, menekülés a televízióhoz, videojátékokhoz, a virtuális világhoz. A változások, a bizonytalanságok, a szélsőséges, feszültebb családi légkör, még inkább indokoltá teszi, hogy az óvoda megmaradjon egy "nyugodt, játékos szigetnek", ahol a legfontosabb a gyermeki személyiség tisztelete, elfogadása, személyiségének fejlődését elősegítő tevékenységek biztosítása. A szülők igénylik a gyermekek intézményes elhelyezését.

Sok mai szülő maga is olyan családban nőtt fel, amely pozitív minta nélküli volt, ezért nem csodálkozhatunk azon, ha kevésbé bíznak abban, hogy képesek lesznek kiegyensúlyozott, harmonikus családi életet élni saját gyerekeikkel. A családok többségét azonban nem mondhatjuk sem egyöntetűen sikertelennek, sem tökéletesen harmonikusnak – az igazság valahol középen van: bizonyos területeken erősebbek, más téren, pedig nehézségekkel kell megküzdeniük.

A programunk a gyermekek egyéni fejlesztése érdekében a családokkal való együttnevelésre épül. Azonban nem vállalhatjuk át a családi nevelés feladatainak megoldását, de hozzájárulhatunk a családi szocializáció esetleg kedvezőtlen hatásának enyhítéséhez. Hisszük, ha erőfeszítéseink közösek, eredményesebb a munkánk.

A szülők szerepe pedagógiai programunk megvalósításában elengedhetetlen. Nagyon fontos a személyes kapcsolat kialakítása minden szülővel, különösen a nehezen bevonható halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek szüleivel. Rendszeres napi, heti tájékoztatás lehetőségét biztosítjuk számukra a gyermekük fejlődéséről, a gyermekek fejlődését nyomon követődokumentáció feljegyzéseiről, lehetőséget teremtünk, hogy a szülők betekintést nyerjenek az óvodai élet mindennapjaiba. Fogadóórákon egyéni beszélgetésekre törekszünk a gyermekneveléssel kapcsolatos nézetek kicserélésére, a család szokásainak, értékrendjének megismerése és megértése érdekében. Személyes ráhatással igyekszünk a hátrányos helyzetben lévő szülőket is minél jobban bevonni az óvodai rendezvényekbe. Nevelőpartnernek tekintjük őket. Véleményeiket, észrevételeiket figyelembe vesszük, és beépítjük programunkba, nevelésünkbe. A szülőkkel való partnerkapcsolatunk szabályozza a titoktartás kérdését. A szülők is igénylik, hogy tájékoztatást kapjanak gyermekeikkel felmerülő kényes problémákkal kapcsolatban. Rendszeres és kölcsönös tájékoztatással minél jobban be kell vonnunk az óvoda életébe a szülői szervezetet, az SZMK vezetőséget, aki a nyitottságot, együttműködést, a valós érdekek képviselését látja el. Az együtt működés hatékonysága érdekében a szülők minden évben megkapják a Házirendet, melyből tájékozódhatnak jogaikról és kötelességeikről, gyermekeik óvodai életének szabályairól. Az együttműködés, a megfelelő és korrekt tájékoztatás érdekében felhasználjuk az infokommunikációs eszközöket, az internet nyújtotta lehetőségeket.

A szülőkkel való partneri együttműködve nevelés jellemzői

A szülők igénylik a gyermekek intézményes elhelyezését. A kölcsönös tisztelet fontos feltétele az együttműködésnek. Pedagógiai munkánk során a hiteles tájékoztatásra törekszünk, hogy reális képet kapjanak gyermekük fejlődési üteméről.

Őszinte érdeklődéssel és elfogadással vagyunk a gyermekek iránt. A felmerülő problémák, nevelési helyzetek kapcsán, a szülők véleményének, segítségének kérésével, illetve ennek kölcsönös működésével, a közvetlen kapcsolatunkat erősítjük.

Pedagógiai programunk megismeréséhez, céljaink, törekvéseink, megvalósításához igyekszünk kedvet ébreszteni a szülőkben. (óvodai élet, csoport élet megismerése)

A családhoz fűződő kapcsolatunkban a T.-T.-T. elve (türelem, tolerancia, titoktartás) érvényesül.

Nélkülözhetetlen találkozási formáink: SZMK választmányi értekezletek, családlátogatás, befogadás, napi találkozások, szülői értekezletek, óvodai rendezvények /ovi-bál, ünnepek/, kirándulások, nyílt-napok, videó felvételek, projekt napok, évente egy közös szervezésű rendezvény (Adventi készülődés, Gyereknapi Farsang) óvodaújság, munkadélutánok szervezése környezetünk szépítéséért. A szülőkkel való kapcsolattartás napi szintje és jól bevált formái mellett folyamatosan keressük az új lehetőségeket (óvodai programokhoz kapcsolt szakemberek előadásai, zárt Facebook csoport az SZMK tagoknak)

A közös érdekek érvényesítése, a közvetlen tapasztalatszerzés, betekintés az óvodai tevékenységekbe a hatékony együttműködést biztosítja. A szülők bizalmát őszinte, személyi kapcsolatokon keresztül nyerhetjük el, azzal, ha érzik a párbeszédben az egyenrangúság hangnemet, az elfogadást. Folyamatosan fenn kell tartani a kommunikációt. A megfelelő információk, és szabályzatok megfelelő időben és módon való eljuttatásával, a vélemények, a tájékozódás gyakorlása révén érvényesülhet a szülők egyetértési joga.

Kapcsolatunk a fenntartóval

Az óvoda fenntartója a Kiszombor Nagyközség Önkormányzata. Rendszeres, jó munkakapcsolatot tartunk egymással, az információáramlás folyamatos. Jól ismerik az óvodai szolgáltatást igénybe vevők körét, elvárásait. Ennek szellemében nyitottak az óvodával kapcsolatos kérdésekben. Működési feltételeinket sikeres pályázati források segítségével folyamatosan javítják, ezáltal gyakran került sor az épület korszerűsítésére, karbantartására. Arra törekszünk, hogy a fenntartó megismerje a Pedagógiai Programunkban megjelenő speciális tartalmakat, a helyi igényeknek és lehetőségeknek megfelelő arculat kialakítását.

Az óvoda helyi társadalomban elfoglalt helye és szerepe

Óvodánk a község egyetlen óvodája. A község lakóinak száma csökken. Az évtizedekkel ezelőtt megkezdődött demográfiai csökkenés miatt fokozatosan szűkül a közoktatást igénybe vevők száma ezért az óvodai gyermeklétszám csökkenése figyelhető meg. A változások az utóbbi időben, jelentős mértékben felgyorsultak. Az állapot felmérésére folyamatosan szükség van. Óvodánk kapcsolatot tart különböző intézményekkel, szakemberekkel, a helyi közösség tagjaival. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában vállaljuk a kezdeményező szerepet, nyitottak vagyunk. Együttműködés kialakítására törekszünk az óvodán kívüli szervezetekkel, különösen a Gyermekjóléti, Családsegítő Szolgálattal, a Védőnői hálózattal és a Cigány Kisebbségi Önkormányzattal a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai beíratásának támogatása, a hiányzások csökkentése, iskolaválasztással és a szülői programokkal kapcsolatosan.

Kapcsolattartás a Bölcsődével

Az óvodába lépés előtti partnerünk a bölcsőde. Közös felelősségünk a zökkenőmentes óvodai befogadás, melyet kölcsönös látogatások, szülői értekezletek előznek meg. A bölcsődei gondozónők által írt jellemzéseket óvodai nevelésünk során figyelembe vesszük, tapasztalatainkat visszajelezzük. Céljaink, módszereink találkoznak, melyet gazdagítani tudunk közös ünnepi műsorokkal, óvodások szereplésével a bölcsődében. Szakmai rendezvényeink rendszeres résztvevői a bölcsődei gondozónők, és egyre többször hívjuk óvodai programokra őket. Jól kialakult hagyományunk, ahogyan a leendő óvodás gyermekeket és szüleiket ismertetjük meg az óvodai mindennapokkal. Ezt szolgálják óvodanyitogató programjaink.

Kapcsolataink az Iskolával

Partner intézményünk az általános iskola, hiszen az óvodai nevelés készíti fel a gyermekeket az iskolai életre. Együttműködésünk pozitív hatása a gyermek személyiségfejlődésében, a zökkenőmentes iskolakezdésben valósul meg. A személyiségközpontú nevelés-tanítás megvalósításának feltétele az óvodapedagógusok és az iskolai nevelők együttműködése. A hatékony együttműködés érdekében online kapcsolat kiépítése, hogy figyelemmel kísérjük az iskolák életében történő változásokat, ha szükséges kapcsolatba lépünk a Makói Tankerülettel is. Törekszünk arra, hogy az iskola és az óvoda pedagógiai programjai kapcsolódási pontokat találjon.

Célunk:

- Szakmai kapcsolatrendszer kiépítése a hatékonyság érdekében
- Az érzelmi biztonság megteremtéséhez szükséges oldottabb légkör kialakítása.
- A gyermekekkel együttműködő, a gyermeki önállóságot, kezdeményezőkézséget, kreativitást fejlesztő integratív stílust érvényesítő nevelői magatartás erősítése
- A társak iránti érzékenység, segítőkészség, együttműködési készség alakítása
- A gyermekben lévő pozitív beállítódás erősítése a tanulási folyamatban
- A volt nagy csoportosaink iránti érdeklődés, konzultáció az elsős tanítókkal, konklúziók levonása az eredményesség tekintetében.

A helyi általános iskolával közös óvoda-iskola átmenetet segítő programot dolgozunk ki a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek iskolaérettség elérését támogató pedagógiai munka érdekében. Évek alatt együttműködéseinket további közös programokkal, esetmegbeszélésekkel, hospitálásokkal, egymás értekezletein, szakmai munkaközösségi összejövetelein való részvétellel bővítettük.

Megteremtjük annak feltételeit, hogy a tanítók minél teljesebb képet kapjanak az óvoda mindennapi életéről. Kölcsönös érdeklődés, tisztelet és a gyermek megismerése alapján hangoljuk össze nevelési törekvéseinket. Ennek érdekében a tanítók többször is látogatást tesznek az óvodában, az iskola igazgatója részt vesz a szülői értekezleteken. A nevelési év során az óvodások látogatást tesznek az iskolában, hogy ismerkedjenek leendő környezetükkel. Több közösen szervezett községi rendezvényen már hagyomány, hogy együtt vesz részt a két intézmény. Az iskola Sportsarnokában kap helyet a labdás-torna (Bozsik program), és az összegyűjtött tanköteles korú gyermeknek is tarthatunk ott nagymozgásos foglalkozásokat.

Évente információkat gyűjtünk a gyermekek iskolai véleményezéséről, mert a tanítónők visszajelzései megerősíthetik a jó gyakorlatot, és segíthetik a hiányosságok felismerését és javítását. Az **után-követéssel** nem csak informális úton értesülhetünk a gyermekek iskolai eredményeiről, sorsának alakulásáról, hanem személyes tapasztalataink alapján. A gyermekek fejlődésének figyelemmel kísérését nem csak az óvodai

dolgozók iskolai látogatásával, hanem a már iskolás gyermekek óvodába történő visszalátogatásával is nyomon követjük, nem csak az első évben.

Kapcsolattartás a kulturális intézményekkel

A kultúra megismertetésére különös hangsúlyt kell fektetnünk, mert csak úgy válik természetessé a gyermekek számára, ha már kiskorukban ismerősként járnak ezekbe az intézményekbe. Korábbi jó kapcsolatainknak köszönhetően eddig is lehetőséget teremtett mind a Könyvtár, mind a Művelődési Ház szakmai előadások lebonyolítására. Nagy csoportosaink beiratkoznak a könyvtárba, közösen kölcsönöznek ki könyveket, ismerkednek a könyvtár használatával. A Művelődési Ház rendszeres helyszíne a csoportok szereplésének. Szervezett gyermekrendezvények, műsorok, kiállítások látogatására van lehetőség. Helyet biztosítanak településszintű műsorok, rendezvények lebonyolítására.

Résztétel a település életében

PR tevékenységek

A Szervezeti és Működési Szabályzatunkban meghatározott módon, szervesen kapcsolódunk a község rendezvényeihez, melyeknek megszokott színpontja az óvodások szereplése, részvétele. Legyen ez Idősek napja, Sportnap, vagy a nemzeti ünnep. Hagyományt teremtettünk az Óvoda bállal. Az óvoda eredményes működésének ma már egyre inkább feltétele, hogy a lakosság magáénak érezze az intézményt, annak programját. A szükséges anyagi háttér megteremtéséhez nélkülözhetetlen az önkormányzat és sok esetben a szülői támogatás. Alapvető cél az óvoda optimális működésének és fejlesztésének biztosítása, az óvodai Alapítványunk népszerűsítése. Igyekszünk óvodánk jó hírét öregbíteni, fenntartani. Intézményünk rendszeresen cikkeket jelentet meg a helyi Kiszombori Híradó újságban és a Délvilágban, az Ovi újságunkban is, melyekben bemutatjuk óvodánk fejlődését, jelentős eseményeit, rendezvényeinket, elképzeléseinket. Ezt erősíti saját honlapunk, zárt láncú Facebook oldalunk, mely szintén a tájékoztatást szolgálja. Legfontosabb eseményeinkről a Makó Tv is riportokat készít, így még több ember számára válik ismertté tevékenységünk.

Kapcsolat speciális ellátást nyújtó szakemberekkel

Az egészségesen fejlődő gyermekektől eltérő problémákkal küszködőknél a speciális szakemberekből álló segítség nélkül nem jöhet létre a kívánt fejlesztő hatás.

Logopédus, és gyógytestnevelő: fontos a folyamatos foglalkoztatása, mert egyre több gyermek igényli a rendszeres korrekciós munkáját.

Orvos, védőnő: az egészségügyi alapellátás keretében végzik az egészségügyi felügyeletet és ellátást.

Az ellátást végző orvos és védőnő tevékenységét a gyermek háziorvosával, ill. egymással (védőnő-orvos) egyeztetve és együttműködve köteles végezni. **A 20/2012. (VIII. 31) EMMI - rendelet 4 § (1) bekezdésének i) pontja értelmében a szervezeti és működési szabályzatunkban határozzuk meg az egészségügyi ellátást biztosító szolgáltatóval való kapcsolattartást, a rendszeres egészségügyi felügyelet és ellátás rendjét.**

Különös figyelemmel végezzék egészségügyi szűrővizsgálataikat a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esetében, szükség esetén szakorvosi-fogászati, szemészeti, fülészeti, ortopédiai vizsgálatok kezdeményezésébe, megszervezésébe vegyenek részt. Gyermekorvosi, védőnői tanácsadások alkalmával is tegyenek meg mindent a hátrányos helyzetű családokért a kora gyermekkori fejlődés érdekében, tapasztalataikat osszák meg velünk az együttműködés szorosabb kialakítása érdekében, hogy megfelelő támogatást, segítségnyújtást tudjunk nyújtani.

Pszichológus: Településünkön is heti fogadónapján a családok igénybe vehetik szolgáltatását, évente előadásokkal segíti a családokkal közös nevelőmunkánkat.

Pedagógiai Szakszolgálat: segít meghatározni a fejlesztésre szoruló gyermekek státuszát. Az eredményes fejlesztés érdekében rendszeres kapcsolattartás, a problémák megbeszélése, a fejlődési mutatók egyeztetése.

A **gyógypedagógus** egyénre szabott fejlődési ütemben segíti az egyes gyermekek szakvéleményében megfogalmazott fejlesztendő területeinek korrekcióját.

Kapcsolat civil szervezetekkel illetve a Cigány Kisebbségi Önkormányzattal

Sokkal eredményesebb és élményszerűbb a nevelésünk, ha együttműködünk a helyi közösség tagjaival, a civil szervezetekkel.

A civil szervezetek (Mosolygó Gyermekarcok Alapítvány, Kis Mária Hortenzia Honismereti Kör, Természetjáró Egyesület, Kiszomborért Alapítvány, Kiszombori Diákokért Alapítvány) és a Kisebbségi Önkormányzat által szervezett programokon aktívan részt veszünk és mi is számítunk támogató közreműködésükre. Az évek alatt kialakult munkakapcsolat elősegíti a befogadó pedagógiai szemléletet.

Szükség szerint a CKÖ-től segítséget kérünk a gyermek óvodai beíratásához, a rendszeres óvodába járatáshoz.

Az óvodai élet - tevékenységi formái, és az óvodapedagógus feladatai

Miután az elmúlt években egyre inkább vegyes összetételű csoportokban dolgozunk, ezért a felkínált tevékenységek közül a gyermekek érdeklődésüknek és fejlettségüknek megfelelően szabadon választhatnak a nap bármely szakában.

Játék

Az óvodás gyermek élet eleme a játék. A játékban nyilvánul meg a gyermek legsokoldalúbban és legfelszabadultabban. Ebben juttatja kifejezésre élményeit, vágyait, a benne feszülő szorongásokat. Legteljesebben a játék hatására bontakozik ki személyisége. Éppen ezért a játék gazdagsága, gyakorisága, figyelemmel kísérése, út a gyermek megismeréséhez és megértéséhez.

A játék az óvodapedagógus számára az egyik legfontosabb eszköz és módszer, az egész óvodai élet meghatározó fontos alapelve. Nem csak a különböző játéksituációknak van fejlesztő hatása, hanem az egyéb játékos tevékenységeknek is, hiszen a játék a nevelés fő eszköze. A játék nemcsak azért kitűnő talaja a fejlesztésnek, mert általa szinte észrevétlenül tanul a gyermek, hanem azért is, mert a játékban kiélheti, kipróbálhatja, feldolgozhatja és gyakorolhatja az életben előforduló szituációkat, az őt érő élményeket. Ugyanakkor megoldási módokat kaphat bizonyos élethelyzetekben való viselkedésre, megnyugodhat, kiélheti szorongásait, problémáit és újraélheti kellemes élményeit. A környező világról, sőt a világegyetem egészéről is a játékon keresztül közvetíthetjük a legtöbb ismeretet a kisgyermek felé. A gyermek tanulásában, munkájában és minden egyéb életmegnyilvánulásában is sok a játékos elem, következésképpen az óvodai élet fontos meghatározója a játék és a játékosság.

A játékosság áthatja az óvodai élet egészét és egyben a gyermek közérzetének, személyiségük kibontakoztatásának záloga, szellemi és fizikai aktivitásuk feltételének alapja.

A játék tehát olyan komplex tevékenységforrás, melyet az óvodapedagógusnak tudatosan kell felhasználnia a nevelés folyamatában céljai eléréséhez. A gyermek gondolatban megalkotja, kitalálja a játék szereplőit és bármilyen eszközzel, vagy tárggyal helyettesíti azokat. Nagyon fontosnak tartjuk olyan hangulatok, ingerek tárgyi lehetőségek megteremtését, melyeknek hatására a gyermekek spontán játéka, tevékenysége önmagától beindul. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy nincs szükség a pedagógus által kezdeményezett vagy irányított játéktevékenységre, hiszen köztudott, hogy 3 éves kor táján még kifejezetten igényli a gyermek a felnőttel való együtt játszást, csupán a helyes arányokat kell megtalálni.

Jót és jól játszani - ez a gyermek dolga az óvodában. Az óvodapedagógus feladata megfigyelni a gyermek játékát, felhasználni azt saját nevelési céljai elérése érdekében, és szükség esetén együttjátszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával indirekt módon befolyásolni. Az életre nevelés is a játékból indul ki, és a játék segítségével teljesezhet ki.

Óvodás gyermekeink a játéktevékenységekből szabadon választhatnak. A játék mind a szocializációt, mind az értelmi fejlődést egyaránt tükrözi.

Az egyes játékfajták kiemelt személyiségformáló hatása:

- **Gyakorlójáték:** általa fejlődik nagymozgása, finommotorikája, mozgáskoordinációja, térészlelése, tapintásos észlelése, verbális készsége.
- **Szimbolikus játék:** szerepjáték előtti stádium - vele alakul szocializációs készsége, kommunikációja.
- **Konstruáló játék:** közben alakul szem-kéz koordinációja, finommotorikája, térészlelése, alak- és formaállandósága, rész és egész viszonyának észlelése, képzelete, kreativitása, vizuális memóriája.

- **Szabályjáték:** fejlődnek kognitív képességei, formálódnak akarati tulajdonságai, szocializációs készsége.
- **Szerepjáték:** Fejlődik a percepció, verbalitás, értelmi képességek, szocializáció, empátia, erkölcsi, akarati tulajdonságai.

A játék elválaszthatatlan a fejlődés egészétől, elválaszthatatlan a kognitív, az érzelmi, akarati, szociális, társas fejlődéstől. Elválaszthatatlan a mozgástól, a világkép és a tudat kialakulásától. Az éntudat, a kompetencia, az autonómia kialakulása a másik nézőpontjának megértése, előre történő figyelembevétel, szociális hatékonyság (modellnyújtás, modellkövetés), a szociabilitás fejlődése formálják a gyermeki tudat szociokognitív, azaz értelmi és szociális összerendezettségét, önszabályzó, alkalmazkodó funkcióit.

A mi szemléletünkben az egészséges, harmonikusan fejlődő gyermekek esetében tehetséggondozást, az egyéni szintek kibontakoztatását, a kreatív önkifejezés fejlődésének lehetőségét támogatjuk, ehhez adunk érzelmi biztonságot, ingergazdag környezetet, és biztosítjuk a szabad játék és korai tanulás minden feltételét. Az egyenlő fejlődés, a mozgás, a percepció, a gondolkodás, a viselkedés részfunkciózavara, szindrómaegyütteseinek fennállásakor a plasztikus, fejlődőképes idegrendszer öngyógyító tendenciái erősítését támogatjuk. A feltételek kialakításával, a tevékenységek szervezésével, de elsősorban a gyermek saját aktív tevékenységén keresztül segítjük a fejlődést. Fejlődési hátrányaik megszüntetése a mi feladatunk, annál is inkább, mert a percepció és a gondolkodás összerendeződésének szenzitív időszaka az óvodáskorban már megkétszerezés vagy az akadályozottság feloldásával való küzdelem.

A gyermek a játékban vérmérsékletének, aktuális idegéletti, érzelmi állapotának megfelelően választ tevékenységi formákat, közeledik a játékok végtelen tárházának valamelyik, számára kedves eleméhez. A gyermek idegrendszere pontosan szabályozza, hogy miből mit, mennyit, újat-e vagy a biztonságot nyújtó ismert preferálja az adott pillanatban.

Pedagógiai programunk a játékot tekinti a tanulás elsődleges keretének. A játékba ágyazott tanulást nem lehet a játékkal összekeverni, az „csak” játékosnak nevezhető.

Ezért napirendünkben a folyamatosságot, rugalmasságot szem előtt tartva a párhuzamosan végezhető differenciált tevékenységekre helyezük a hangsúlyt, melynek jelentőségét a játékra fordított viszonylag hosszú, egybefüggő idő adja.

A játék lehet a gyermek szabad játéka, és lehet az óvónő által kezdeményezett játék. Eltérés az óvónő szerepében található:

Kezdeményezett játék

Amikor az óvónő pedagógiai szándékkal teremt olyan helyzetet, melyben a gyermek egyéni érdeklődési körének, egyéni fejlettségének ismeretében ajánl fel játéktevékenységet. Ennek a külső készítésnek akkor van helye, ha a gyermek érdekében történik, mégpedig úgy, hogy azok elősegítik sajátos fejlődését, és találkoznak igényeivel. Az óvodapedagógus által kezdeményezett játék nem tilos, de mivel nem belső ösztönből jön, nem játék, csak hasonló.

- A gyermeknek itt is lehetősége van a játéktevékenység megválasztását – jogában áll nem élni a felkínált játéklehetőséggel!
- Alkotó pedagógiai légkörben biztosítjuk az önállóságot és önkifejezést számára.
- A játék célja a gyermek képességeinek fejlesztése, figyelembe véve aktuális állapotát.

A játéktevékenység célja – óvónői szemmel:

- Gyermekek megismerése (legtöbb információt a gyermekről, értelmi fejlettségéről, érzelmi-akarati életéről, szociális érettségéről, mozgásfejlődéséről, a gyermeki személyiség egészéről)
- A tevékenységen keresztül a gyermek sokoldalú, harmonikus személyiségének kibontakoztatása, fejlesztése.
- Érzelmi, akarati tulajdonságainak alakítása.
- Szociális, társas viselkedésének, magatartásának formálása, csoporttudat kialakítása.

Szabad játék

Amikor az óvónő biztosítja a gyermek számára az önállóságot és szabadságot a

- játéktevékenység kiválasztásában,
- játékeszközök megválasztásában,
- társak megválasztásában,
- gyermeki játékelgondolás megvalósulásában,
- játszóhely megválasztásában és kialakításában.

A szabad játék folyamatosságának érdekében az óvónő hagyjon elegendő időt a játék befejezésére, az elmélyült játékot ne zavarja meg más tevékenység felkínálásával, és adjon lehetőséget a játék későbbi folytatására.

A játék támogatásából adódó óvónői feladatok

Feltételek biztosítása:

- Nyugodt, érzelmi biztonságot adó légkör megteremtése, és folyamatos fenntartása.
- Inger gazdag, cselekvésre inspiráló, a gyermek kíváncsiságát felkeltő, esztétikus, harmóniát sugárzó környezet kialakítása.
- A játékok, eszközök a gyermek által jól látható és elérhető helyen történő elhelyezése. Ez legyen áttekinthető, a játékfajták lineáris fejlődési sora – függetlenül a korcsoporttól – legyen megtalálható, az alapjáték és tartozékai kerüljenek egy helyre, ügyeljen a játékok optimális mennyiségére és a játékok cseréjére.
- A barkácsolás, mintázás, rajzolás, festés, kézimunka, bábozás, dramatizálás eszközeinek sokszínű, szabadonválaszthatóságra lehetőséget adó elhelyezése.
- Különböző tapasztalatszerzésre szolgáló egyéb anyagok biztonságos elhelyezése, például homokasztal, víz-asztal, a játékkal kapcsolatos szabály alakítása.
- A játéktér olyan mobilizálható kialakítása, hogy a gyermekek játékigényüknek megfelelően maguk is szabadon átrendezhessék.
- A csoportszobában is használható mozgásos játék biztosítása (pl. henger - bújáshoz, füles labda ... stb.)
- Sokszínű tapasztalatszerzési lehetőség biztosítása, mely élményforrás lehet a gyermek számára.
- A gyermekek ismeretében előhívó tárgyakra való gondoskodás.
- A szülők szemléletformálása: ötletadás játékvásárláshoz.

A játék támogatása:

- A gyermek játékválasztásának tiszteletben tartása.
- Reflektív szemléletű jelenlét a játékban: a gyermekjáték fejlődésének nyomon követése differenciált reagálás, egyéni bánásmód megvalósítása.
- A gyermeki fejlődés folyamatosságának, illetve megtorpanásának észrevétele.
- Az egyes gyermekek és játszócsoportok játékának támogatása (nem az életkornak megfelelő játék támogatása!)
- Az új játék használatának megismertetése az érdeklődő gyermekekkel való együttjátszás során. A gyermek aktuális fejlődési szintjéhez igazított képességstruktúrák adekvát támogatása.
- A kreatív önkifejezés fejlődésének segítése.
- Modellértékű viselkedés, kongruens kommunikáció, úgy beszél és cselekszik, ahogy a gyermekektől is elvárja.
- A gyermek kérdéseire való odafigyelés, egyéni fejlettségükhöz igazodó válaszadás.
- Csak szükség esetén történő beavatkozás, a játéktevékenység zavarása nélkül.
- Ha a szituáció úgy kívánja, és a gyermekek igénylik, maga is játszótársként vesz részt a játékban.
- A játék fenntarthatósága érdekét szolgáló szabályrendszer a gyermekekkel együtt történő alakítása.
- Az egészséges versenyszellem megalapozása.
- A gyermekek közti érzelmi kötődések, kapcsolatok támogatása.

Nevelőmunkánk eredményes, ha a gyermek:

- Örömmel, önfeledten játszik.
- Képes egyéni ötlet vagy élmény alapján építeni, konstruálni.
- Építmény lemásolására képes.
- Képes élményei eljátszására.
- Szívesen vállal szerepet.
- Betartja a társas viselkedés elemi szabályait.
- Szabályjáték során betartja a szabályokat.
- Másokat is figyelmeztet a szabály betartására.
- Egészséges versenyszellemben tevékenykedik.
- Játékban elmélyült, kitartó.
- Problémahelyzetekben kreatív megoldásra törekszik.

Verselés, mesélés

Kultúraátadás, mely a gyermek természetes megnyilvánulásaira építve tudatosan átörökíti, közvetíti az örök emberi értékeket. Komplexitását elsődlegesen a környezet megismerésén keresztül biztosítjuk. Ebben a folyamatban az óvodapedagógus kiindulópontnak tekinti a természeti és társadalmi környezetből szerzett gyermeki tapasztalatokat, hiszen a környezet a fejlődés forrása. Ezekre a tapasztalatokra építve, ezeket új élményekkel, ismeretekkel gyarapítva juttatja el magasabb szintre a gyermeket, figyelembe véve az egyéni és életkori fejlődési ütemét. A családdal való együttnevelés során az óvodapedagógus figyelembe veszi, hogy különböző otthoni környezetből érkeznek óvodai környezetbe a gyermekek. Tekintettel van a családban kialakult kulturális, világnézeti, etnikai hagyományokra, figyelemmel kíséri és elősegíti ezek spontán gyermeki megnyilvánulásait, egymásra való hatását.

A mese és a vers az anyanyelvi nevelés ősi forrása, hagyományokat, szokásokat, régi értéket közvetít a gyermeknek. A mondókák, dúdolók, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához. Az óvodában a 3–7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi –, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

A közösen átélt örömök és élmények elszakíthatatlan szálakkal kötik össze az óvodapedagógust és a gyermeket egymással és anyanyelvükkel. A mese- és versmondás lényeges elemeit – testbeszéd, tekintettartás, verbális emlékezet – az óvodapedagógus személyes példáján keresztül sajátítja el és gyakorolja a gyermek.

Az anyanyelvi nevelésnek és a játéknak egyaránt szerves része a bábozás-dramatizálás, melyen keresztül tükröződnek a gyermekek irodalmi élményei, kiegészülve hangulatukkal, kreativitásukkal, fantáziájukkal. A gyermek kifejezheti, átélheti, eljátszhatja saját érzéseit, érzelmeit, ezáltal fejlődik személyisége. A bábozáshoz, dramatizáláshoz szükséges eszközöket, díszleteket, kiegészítőket saját maguk is elkészíthetik barkácsolás keretében, ezzel a játék örömét az önálló alkotás élményével fokozva. A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermekek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme.

Tapasztalataink szerint a családokban egyre nagyobb teret kap az „**okos eszközök**” használata, a túlzott televízió, videó, DVD, számítógépes játékok használata. A mindennapi mesélést gyakran ezek helyettesítik. A médiumok által közvetített műsorok válogatás nélkül kerülnek a gyermekek elé, ezzel fokozva feszültségüket, félelmüket, agresszivitásukat, és sok esetben helytelen mintát adnak. Ezért rendkívül fontosnak tartjuk a szülők szemléletének formálását a semmivel sem helyettesíthető bensőséges kapcsolatot feltételező és alakító mese iránt. Ehhez folyamatosan ajánljuk népi, klasszikus és kortárs irodalmi műveket, melyből magunk is szívesen válogatunk.

Célunk:

- A nyelv szépségének, kifejezőerejének megismertetésével, a helyes nyelvhasználattal, mondatszerkesztéssel a biztonságos önkifejezés megalapozása.
- A korosztálynak megfelelő irodalmi élmények nyújtásával az irodalmi érdeklődés felkeltése.
- A magyar kultúra értékeinek átörökítése.
- Interkulturális nevelés.
- A szülők nevelési szemléletének formálása.
- A magyaros beszédhangsúlyra, hanglejtésre, tiszta artikulációra nevelés

Javasolt tartalom:

(2,5) 3-4 évesek	Mondókák, mondókamesék, állatmesék, történetek, rövidke versek; ismerkedés a képes mesés könyvekkel
4-5 évesek	Mondóka, hangutánzó mese, párbeszédes mese, láncmese, egyszerűbb szerkezetű tündérmese, történetek, versek
5-6-7 (8) évesek	Kiszámolók, felelgetők, versek, állatmesék, fabulák, tréfás mesék, tündérmesék

A napi tevékenység során az óvodapedagógus többször is mondhat – a helyzethez illő – mondókát, rövid verset, mesét, kitalált történetet.

A főleg (2,5) 3-4 éves korban nagy jelentőségű testi kapcsolat iránti gyermeki igény kielégítésén túl a simogatók, tapsoltatók, lovagoltatók ritmusa, lüktetése, egyszerű szövege nyugtatóan hat a gyermekekre. Az óvodapedagógus közvetítse a gyermeknek a természeti környezetet megjelenítő irodalmi alkotásokat (mese,

vers, elbeszélés). Teremtse alkalmat arra, hogy a gyermekek eljátsszák, elmondják, elbábozzák kedvelt meséiket, de adjon lehetőséget az általuk kitalált történetek elmondására is, vagy a már ismertek másfajta cselekményszövéseire, befejezésére is.

A mese-, verstevékenységgel kapcsolatos óvónői feladatok

- Változatos irodalmi élmények közvetítése.
- Életkornak és egyéni érdeklődésnek megfelelő irodalmi anyag választása.
- Elsősorban a magyar népi, illetve műalkotásokból választás, ezen túl mai kortárs irodalmi művekből és a migráns gyermekek hazájának kulturális értékeiből.
- Az irodalmi élmény befogadásához szükséges „szertartás” kialakítása.
- Mobilizálható mesekuckó kialakítása.
- Az irodalmi anyag kifejező közvetítése a gyermekek részére.
- A gyermek motiválása az irodalmi élmény befogadására.
- Szívesen dramatizál, bábozik.
- Kiegészítő és bábeszközöket szívesen barkácsol.
- A gyermekek mese-, versalkotásra ösztönzése.
- Képeskönyvek elérhetőségének biztosítása.
- A könyvek használatának, megbecsülésének alakítása.
- Könyvtárlátogatások szervezése.
- Színházlátogatások szervezése.
- Irodalmi művek ajánlása a szülőknek.
- A mesélés szerepének megismertetése a szülői körben.

Nevelőmunkánk eredményes, ha a gyermek:

- Örömmel várja a mesélést.
- Mesekezdeményezésen szívesen részt vesz.
- Képes kitartóan figyelni.
- Emlékezetében megtartja az egyszerűbb mesefordulatokat.
- Képes a folytatásos mese szálait felidézni, epizódjait, szálait összekötni.
- Szívesen nézeget képeskönyvet.
- A képeskönyvet megbecsüli, vigyáz épségére.
- Szívesen mond verset.
- Szereti a mondókákat.
- Képes történeteket elmondani.
- Képes meséket, történeteket alkotni.
- Elkezdett történeteket fantáziája segítségével folytatni tud.
- Ismeri a színházi magatartás alapvető szabályait. Ismeri a könyvtári kölcsönzés módját, a könyvtári magatartás szabályait.
- Nő a szülői mesélés gyakorisága.

Ének, zene, énekes játék, tánc

A zenei nevelésnek a gyermeki lét egészét át kell hatnia. A zenei anyanyelv alapozása szoros kapcsolatban van a nyelv kifejező gyakorlásával. A magyar zenei nevelés szilárd alapja a közös ének, mely hordozza és gazdagítja az anyanyelvi örökséget. A népdalok éneklése, hallgatása, a gyermek-, néptáncok és népi játékok, a hagyományok megismerését, tovább élését segítik.

A zenei képességfejlesztési anyag feldolgozása a népi gyermekdalok, valamint Forrai Katalin: Ének az óvodában és Gryllus Vilmos dalos füzeté alapján történik. Fontos a zenei képességfejlesztéssel párhuzamosan, hogy gyermekeink örömmel, érzelmi gazdagsággal, felszabadultan énekeljenek.

A tevékenység megvalósítása során lehetőséget adunk a néptánc, népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások megismerésére is.

Célja:

- A zene iránti érdeklődés felkeltése, befogadásra való képesség megalapozása.
- A gyermekek zenei hallásának, ritmusérzékének, éneklési készségének, harmonikus, szép mozgásának fejlesztése.

- A szülőföld értékeinek átörökítése a népzene, a népdal, a népszokások és a népi hangszerek megismertetése által.
- A gyermek érzéseinek, hangulatainak kifejezése, vagy imitált, elképzelt hangulatok érzések eljátszása.

A zenei nevelésből adódó óvónői feladatok

- Igényes zenei kultúrát képviselő dalok, dalos játékok, mondókák kiválogatása, ezek összeállítása az életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelően.

(2,5) 3-4 évesek	♪ A dalok hangterjedelme ne lépje túl a tiszta kvint távolságot, lehetőleg egyszerű negyed és páros nyolcad ritmusok váltakozásával. ♪ A játékok elsősorban kétszemélyes (óvónő gyerekekkel) jellegűek, illetve egyszerű utánzó mozgással kísért megszemélyesítő szerepjátékok legyenek. ♪ 6-7 mondóka, ölbeli játékok, 10-15 énekes játék, 1-2 műdal
4-5 évesek	♪ A dalok hangterjedelme ne lépje túl a pentaton távolságot, hangkészletében lehetőleg ne legyen félhang. ♪ A negyed és a páros nyolcad mellett a negyed szünet és szinkópa is előfordulhat. ♪ A játékok csoportos jellegűek: körjáték, szerepcserélő, sorgyarapító, párválasztó. ♪ 4-5 új mondóka, 12-15 énekes játék, 2-3 műdal.
5-6-7 (8) évesek	♪ A dalok hangterjedelme változatlanul hexacord távolságban mozogjon, de hangkészletében már megjelenhet félhang is (fá és ti). A negyed és nyolcad mellett megjelenhet a tizenhatod is. ♪ Ismerjenek meg újabb játékformákat: kapus, hidas, sor és ügyességi, esztétikus mozgást igénylő párbjátékok. ♪ 4-7 új mondóka, 15-18 új énekes játék, 3-4 alkalomhoz illő műdal. ♪ Ismerkedjenek meg az oktávon belüli hangkészletekkel ♪ Ismerjék meg a kánonban éneklés (óvodapedagógusok előadásában) ♪ Az alapvető hangszerek hangjainak felismerése: furulya, zongora, hegedű, gitár, trombita

- A migráns gyermekek hazájának kulturális értékeit is figyelembe vevő dal- és zeneianyag-választás.
- Az óvodában is játszható énekes népszokások válogatása: szüreti mulatság, pásztorjáték, farsang, kiszézés, pünkösdlő, lakodalmas.
- Ritmusérzék fejlesztése, éneklési készség és a harmonikus, szép mozgás alakítása.
- A gyerekek nyelvi képességeinek fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal és zenei készségfejlesztő játékokkal.
- Igényes hangszerjátékkal és zene kiválasztásával a zenei fogékonyság megalapozása.
- Friss levegő biztosítása.
- A kör és egyéb mozgásos játékokhoz elegendő hely kialakítása.
- A játékok hangulatának megteremtéséhez változatos, esztétikus, motiváló hatású, élményt előhívó eszközök biztosítása.
- Az óvónő örömmel vesz részt a közös éneklésben, énekes játékban, maga is élvezi a tevékenységet.
- A felnőtt minta spontán utánzásával az éneklés, zenélés részévé váljon a mindennapjaiknak.

Óvónői feladatok korcsoportonként, a hallás- és ritmusérzék fejlesztése terén:

(2,5) 3-4 évesek csoportjában	♪ Fejleszti hallásukat magas-mély reláció, halk-hangos különbségének felismertetése. ♪ Motívum-visszhang, egyszerű dallamotívumok visszaénekeltetésével. ♪ Hangszerek hangjának, eltérő zörejhangok felismertetése és megkülönböztetése. ♪ Fejleszti ritmusérzéküket az egyenletes lüktetés tempókülönbségei (gyors-lassú) érzékeltetésével, játékos mozdulatokkal. ♪ Egyszerűbb táncmozdulatok utánzásos elsajátítása. ♪ Ütőhangszerek, egyszerű ritmushangszerek használatának bemutatása és gyakoroltatása. Ritmusmotívumok – egyszerű beszélt és énekelt – visszatapsoltatása.
4-5 évesek csoportjában	♪ Fejleszti hallásukat az oktáv és kvint távolságok érzékeltetésével. ♪ Halk-hangos megkülönböztetésével, beszéd, ének és taps formájában. ♪ Zenei emlékezetüket dallamfelismeréssel, dallambújtatással fejleszti. ♪ Finomabb zörejek, egymás hangjának és a természet hangjainak felismertetése. ♪ Az egyenletes járás és tapsolás összhangjának megteremtésével fejleszti ritmusérzéküket. ♪ Gyors-lassú tempótartás képességének alakítása beszéd, ének és mozgáson keresztül. ♪ Táncos jellegű mozdulatok alakítása.

	♪ Ritmushangszerek használatával a szem-kéz koordináció és a finommozgás alakítása. ♪ Ritmus és dallam motívum visszatapsoltatása és visszaénekeltetése. ♪ Dallamfordulatok kialakítására ösztönzés.
5-6-7 (8) évesek csoportjában	♪ Fejleszti hallásukat a magas-mély dallam vonalának térbeli érzékeltetésével. ♪ Gyors-lassú és a halk-hangos fogalompárok együtt gyakoroltatása. ♪ Dallamfelismertetés kezdő motívumról vagy belső motívumról. ♪ Dallambújtatás gyakoroltatása hosszabb és rövidebb egységekkel. ♪ Motívum visszaénekeltetése kitalált szöveggel csoportosan és egyénileg. ♪ Sokféle zörejek és zenei hangok felismertetése, kis eltérések, irányok, távolságok, közeledések, távolodások függvényében. ♪ Fejleszti ritmusérzéküket az egyenletes lüktetés és ritmus megkülönböztetésével és összekapcsolásával. ♪ Dallam felismertetése a dal ritmusáról. ♪ Gyors és lassú tempó tartatása mérőegységnek megfelelően, negyed, nyolcad lépéssel. ♪ Esztétikus, együtemű mozgás fejlesztése, változatos térformák alakítása, játékos táncmozdulatok gyakoroltatása. ♪ Tánc közben a zene ritmusának, lüktetésnek átvételére motivál.
5-6-7 (8) évesek csoportjában	♪ Törekszik arra, hogy táncban a párok összehangoltan, és a több pár egymáshoz igazodjon. ♪ Változatos ütőhangszerek használatával a dalok ritmusához alkalmazkodás képességének fejlesztése. ♪ Dallammotívumok hangsúlyainak kiemeltetése tapssal, járással, játékos mozdulatokkal. ♪ Ösztönzi saját szövegű dallam kitalálására, zenei kérdés-felelet játéokra.

Nevelőmunkánk eredményes, ha a gyermek:

- Örömmel, szívesen játszik dalos játékokat.
- Bátran énekel, akár egyedül is.
- Korához képest tisztán énekel.
- Zenei érzékenysége, fogékonysága életkorának megfelelő.
- Megkülönbözteti a zenei fogalompárokat: halk-hangos, gyors-lassú ...
- Mozgása esztétikus, ritmust követő.
- Auditív észlelése, megfigyelés, emlékezete és intermodalitása fejlett.
- Szívesen hallgat zenét.
- Képes érzékeltetni az egyenletes lüktetést.
- Felismeri néhány hangszer hangját.
- Maga is képes egyszerűbb hangszerek használatára (dob, cintányér, triangulum).
- Ismeri a népszokásokhoz kapcsolódó dalokat, dalos játékokat, rigmusokat.

Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézimunka az ábrázolás különböző fajtái, a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, a **szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal**, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. **Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényeken való bemutatására.**

Célunk:

- A gyermekek élmény- és fantáziavilágának képi, verbális, szabad önkifejezéséhez a lehetőségek biztosítása.
- Esztétikai érzékük, szép iránti fogékonyságuk alakítása.
- A helyes ceruzafogás elsajátítása.

A vizuális nevelésből adódó óvónői feladatok

- Megfelelő teret, időt és eszközt biztosít a gyermekek számára.
- Az ábrázolás eszközeit a gyermekek által elérhető helyen tartja.
- Párhuzamosan végezhető tevékenységként lehetőséget ad a szabad alkotásra.
- Megtanítja az ábrázolótevékenységgel kapcsolatos higiéniai szokásokat: hosszú ujjú ruha feltűrése, védőkötény használata, kézmosás, védő asztalterítő
- A higiéniai szokások betartását figyelemmel kíséri.

- A (2,5) 3-4 évesekkel megkedvelteti a rajzolás, festés alapjait, a mintázás alapttechnikáit, nyomdázást, tépést, ragasztást.
- A 4-5 éves gyermekek körében formálja a képalkotást, megismerteti a vágás, hajtogatás, egyszerűbb fonás, varrás és gyöngyfüzés alapjait.
- Az 5-6 (8) éves gyermekeknél a képalkotás különböző, változatos technikákkal történő készítését erősíti (például mozaik, kollázs, nyomatok), és megismerteti a szövés technikáját, valamint a többféle technikai megoldást igénylő barkácsolást.
- Bemutatja a gyermekeknek, az életkoruknak és egyéni érdeklődési körüknek megfelelő műalkotásokat, jellemző épületeket, valamint a migráns gyermekek hazájának kulturális értékeit.
- A gyermekeket rácsodálkoztatja a szépre, esztétikusra.
- A gyermekek által létrehozott alkotást pozitívan értékeli, elfogadja.
- Ösztönzi a gyermekeket a színek széles skálájának használatára.
- Az alkotókedvet ötleteivel, javaslataival, egy-egy inspiráló eszközzel segíti.
- Az 5-6-7 éves gyermekeknek saját eszközt és saját gyűjtődossziét biztosít.
- A váratlan eseményeken alapuló ábrázolási kedvet rugalmasan kezeli.
- Az udvaron is megteremti a lehetőséget az alkotásra.
- Balkezes gyermekeket nem erőlteti a jobb kézzel való munkálkodásra, lehetőség szerint balkezes eszközökkel (olló) segíti munkájukat.
- Az ábrázolás során különösen figyel a diszgráfia tüneteire, észlelésekor jelzéssel él a pszichológus felé.
- Nagy odafigyelést tanúsít a helyes ceruzafogás iránt, szükség esetén 3 oldalú ceruzafogót, íráskönnnyítőt ad a gyermekeknek.
- Mintázáshoz többféle anyagot is használ (vizes homok, gyurma, agyag, gipsz).
- A mintázás kedvet különbözőtermészetes anyagokkal, kiegészítőkkal növeli (termések, magvak, fűszerek, szárított és préselt növények).
- A csoportszoba, öltöző, mosdó és folyosó esztétikumának alakítása és fenntartása során formálja a gyermekek ízlését, környezettudatos szemléletét.

Nevelőmunkánk eredményes, ha a gyermek:

- Bátran, szívesen használja az ábrázolás eszközeit.
- Élményeit képes megjeleníteni.
- Szem-kéz mozgása összerendezett.
- Helyesen fogja és használja a ceruzát, ecsetet, ollót.
- Ismeri a különböző technikákat, azokat képes alkalmazni.
- Ismeri a hat alapszínt, azt bátran használja.
- Megfelelő a finom motorikus képessége, nem görcsös, biztos a vonalvezetése.
- Vizuális észlelése, megfigyelése, emlékezete, intermodalitása korának megfelelő.
- Szívesen alkot közösen a többi gyerekekkel, ötletet, javaslatot saját döntése alapján mérlegel.
- Ábrázolása során kitartó, akár több napon keresztül is képes munkálkodni.
- Alkotás közben ügyel környezete és saját maga, munkája tisztaságára.
- Szereti maga körül a harmóniát, a szépet, szívesen díszíti a környezetét.
- Tér látása korának megfelelő.
- Képes rácsodálkozni a szépre, esztétikus látványra, képes esztétikai véleményt alkotni.
- Ismer 2-3 műalkotást, jellegzetes épületet, hidakat.
- Vonalvezetése balról jobbra halad és fentről lefelé.

Mozgás

Pedagógiai programunkban a mozgásfejlesztést igen tágra értelmezzük. Az aktív nagymozgástól kezdve a finommotoros manipulációig mindent magába foglal és az egész személyiségfejlődését elősegíti. Kedvezően befolyásolja a pszicho motoros készségek és képességek kialakítását, formálását és fejlesztését, az értelmi és szociális képességek alakulását.

Rendkívül fontos a szabad levegőn való tartózkodás minél hosszabb idejű biztosítása, ahol lehetőség van a gyerekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására. A szabadba történő tervezés és irányítás hangsúlyozásával az egészséges életmódra nevelés, a természet erőivel történő edzés feladatának hatékonyabb, eredményesebb megvalósítása érhető el. A mozgás megszerettetése, a

mozgásigény kielégítése az óvodai testi nevelés fontos feladata, amit csak a helyesen megválasztott mozgásanyag változatos gyakoroltatásával érhetünk el. A megfelelő intenzitású, differenciált testmozgás biztosítja a motoros képességek fejlődését, melynek egyre magasabb szintje előfeltétele a bonyolultabb mozgások eredményes végrehajtásának, ezáltal a mozgás-műveltség fejlődésének.

Felvállaljuk az urbanizációs ártalmak és a gyermekek körében is mindinkább terjedő mozgásszegény életmód, csökkenő mozgástapasztalatok ellensúlyozását úgy a gyermekek mozgáslehetőségeinek színesítésével, mint a szülők meggyőzésével, szemléletformálásával, közös mozgás programok színesítésével.

A mozgásfejlesztés célja:

- A gyermekek természetes mozgáskedvének megőrzése, mozgásigényük kielégítése.
- A rendszeres mozgással egy egészséges életvitel megalapozása.
- A mozgástapasztalatok bővítése, a mozgáskészség alakítása.
- A testi képességek, fizikai erőnlét fejlesztése (kondicionális, koordinációs).
- Mozgáson keresztül az értelmi struktúrák és a szociális képességek fejlesztése.
- Anyanyelvi fejlesztés lehetőségének biztosítása mozgással kapcsolatos szavak, kifejezések megfogalmazásával.

A mozgásfejlesztés területei:

- Szabad játékban a gyermek spontán, természetes mozgása közben.
- Kötelező testnevelési foglalkozáson.
- Mindennapi testnevelésen.
- Sportágak bemutatása és gyakorlása nevelési időben és azon kívül

Mozgásfejlesztés a szabadjátékban

Célja

- Hogy megőrizzük, ha szükséges, felkeltsük a mozgáskedvet, és tudatosan építsünk rá.
- Hogy minden gyermek megtalálja a fejlettségének, érdeklődésének, temperamentumának legmegfelelőbb tevékenységet.
- Bátran, örömmel mozogjanak a csoportszobában és az udvaron egyaránt.

Életkori jellegzetességek

A (2,5) **3-4 éveseknél a természetes nagymozgások** fejlődését kívánjuk segíteni. Ezért leginkább a kúszáshoz, csúszáshoz, bújáshoz, mászáshoz szükséges eszközöket kell biztosítanunk a csoportszobában is. Ezek az eszközök lehetnek a „Mászó ház” csúszdával, létrával ellátva, textil alagút, WESCO szivacslemek, ROTIKOM egy-egy elemének kombinációja, de akár tornaszőnyegek és a csoportszoba asztalai is felhasználhatók erre a célra. Ebben az életkorban a gyerekek gyakran kezdeményeznek csúszó- mászó-bújó játékokat. Gondoljunk csak a kicsik által kedvelt, asztal alatt bujkáló állatokat utánzó játékokra. Futójátékoknál a mozgás lendület, irányváltások szabályainak bemutatása, a balesetek elkerülése érdekében fontos feladatunk.

4-5 éves korban nagyobb hangsúlyt kap a **szem-kéz, szem-láb koordináció és az egyensúlyérzék fejlesztése**.

A szem-kéz, szem-láb koordináció fejlesztését szolgálják a különböző célba dobó játékok, a kugli, az ugróiskola, ugrókötelezés, valamint a manipulációs barkácsoló tevékenységek is.

Az egyensúly fejlesztése a szabad játék leginkább a belső fülben lévő vesztibuláris központ spontán ingerlésével történik, hintázó, ringató, pörgő mozgások közben. Erre a célra nagyon jól használhatók az Ayres-terápia eszközei, különböző hinták, a Body Roll, a nagy fizioterápiás labda, a füles labda, az ugráló asztal, a lépegető, az elefánttalp, a billenő forgó korong.

5-6-7 (8) éves korban a finommotorika fejlesztésére kell a legnagyobb hangsúlyt fektetni. A játékban nagyon sok lehetőség nyílik ennek a spontán fejlesztésére, például ábrázolási technikák gyakorlása: tépés, vágás, varrás, apró gyöngy fűzése, kicsi elemekből építés, konstruálás, babaöltöztetés, barkácsolás.

Ezekhez a tevékenységekhez, a helyet a csoportszoba rendszeres átrendezésével tudjuk biztosítani. Ezért mobil, könnyen mozgatható bútorokat és kiegészítő eszközöket használunk. Mozgásos tevékenységekre

felhasználjuk a csoporthoz tartozó kisebb előteret is, természetesen csak akkor, ha a gyermekek felügyelete itt is biztosított.

Az udvari játék, mozgás serkentésére minden fejlettségi szinthez gondoskodunk eszközről és lehetőségről, így minden kisgyermek saját szabad választása alapján tevékenykedhet. Mászásra, bújásra készítheti a gyermekeket például a „hernyócska”, járásra az emelt felületű fatönksor, egyensúlyozásra a láncos lépegető híd, hintázásra a rugós játékok és mérleghinták. Tapasztalataink szerint szívesen próbálkoznak rollerezéssel, biciklizéssel, ehhez rollereket, 2 és 3 kerekű biciklit biztosítunk. A balesetek elkerülése érdekében a gyermekekkel közösen kialakítjuk a biciklizéshez kapcsolódó szabályokat.

A bátorság, az ügyesség, erőnlét kipróbálását teszi lehetővé a többfunkciós mászó vár. A labdajátékok sokaságát választhatják, például kosárra dobás, foci, kidobós, tollas, tenisz. Ezeken kívül az óvónők kreativitása szab csak határt a sokféle egyedi játéknak, eszköznek.

Mozgásfejlesztés a testnevelési foglalkozásokon és a mindennapi testnevelésen

Célja:

- A tervezett, szervezett, irányított testnevelési játékokkal a mozgáskultúra fejlesztése.
- Koordinált mozgás alakítása.
- Téri tájékozódás, oldaliság kialakítása.
- Verbális fejlesztés

A testnevelési foglalkozások anyaga az atlétikai, torna, játékellegű foglalkozásokból tevődik össze. A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermekek szervezetének, teherbíró képességét, egészséges fejlődését.

A játékot, a játékoságot alapvető eszközként értelmezzük és alkalmazzuk a testnevelésben. A játék egy foglalkozáson belül sokszor megjelenik, a feladattól függően, hol, mint eszköz, hol, mint cél. A testnevelési foglalkozások során alkalmat teremtünk speciális gyakorlatok beiktatásával a testalkati deformitások megelőzésére is (lábboltozat-erősítés, gerinctorna).

A tevékenységek megtervezésénél fontos, hogy a fejlesztő feladatok természetesen illeszkedjenek a testnevelés anyagához. Tudjuk, hogy a gyermekeknek sok mindent meg lehet tanítani, de fejlődésüket csak akkor segítjük, ha a megfelelő időben a megfelelő tevékenységeket végeztetjük velük.

A (2,5) **3-4 évesek testnevelési anyaga nagyrészt a természetes mozgásokat tartalmazza.** Ezért ennél a korosztálynál a nagymozgások fejlesztése kiemelt feladat. Például különböző járások, futások, csúszások, mászások talajon, szereken, tárgy alatt vagy fölött, szer megkerülésével. Az egészséges személyiség fejlődéséhez hozzátartozik, hogy a gyermekeknek önmagáról egyre pontosabb információi legyenek. A testnevelés foglalkozáson, a legtermészetesebb módon ismerkedhet testrészeivel és azok funkcióival.

Ezért jól alkalmazhatóak a **testsémafejlesztő programból** a következők:

- Testrészek ismeretét célzó gyakorlatok (például „Járjatok a sarkatokon!” „Ütögetétek a talpatokat a földhöz!”)
- A tárgyhoz viszonyított testhelyzetek gyakorlása (például „Álljatok a babzsák mögé!” „Hasaljatok a padra!”)
- Test személyi zónájának alakítása (például „Emeljétek a babzsákot a fejetek fölé, vegyétek át a másik kezetekbe!”)

Ebben az életkorban külön nem tervezzük az észlelés fejlesztését, hiszen a nagymozgások végrehajtása közben spontán fejlődik.

4-5 éves korban a mozgásfejlesztésből már nagyobb szerepet kap **a tér mozgásos megismerése.** Ennek érdekében sok olyan gyakorlatot tervezünk, amikor különböző irányokban végeznek mozgásokat és különböző formákat mozognak be. Például futás, jelre sorakozás az óvodapedagógus előtt (az óvodapedagógus a helyzetét mindig változtatja) szökdelés padok körül, fák között hullámvonalban. Elhelyezkedés különböző szereken, formákban.

A mozgásfejlesztésnél ezen kívül előtérbe kerül:

- Az egyensúlyérzék fejlesztése, például különbözőmozgások végzése emelt felületen, forgások, fordulatok, testhelyzetváltozások, futás közbeni megállások.
- Szem-kéz, szem-láb koordinációt fejlesztő gyakorlatok, például babzsák feldobása, elkapása, célba dobás, egyensúlyozó járás létra fokai között, célba ugrás.

A testsémafejlesztő programból kiemelt helyet kap *az oldaliság tanítása*. A kicsiknél még csak az „egyik-másik” megkülönböztetést használjuk. Itt már a „jobb-bal” kifejezéseket is, de a csuklójukon lévő jelhez igazodva. Például „Emeljétek fel a szalagos jobb kezeteiket!” A csukló megjelölése a kezességtől független. A pontos eligazodás miatt azonban fontos, hogy mindig ugyanarra az oldalra kerüljön a szalag. Az észlelés fejlesztése is megjelenik a 4-5 éveseknél, de még mindig nem kiemelt feladatként.

Az 5-6-7 (8) *éveseknél* azonban *az észlelés fejlesztése* lesz a legcélzottabb. Ebben az életkorban az alaklítás, formaállandóság fejlesztésére tervezhetünk sok gyakorlatot. Ezek közül egyes gyakorlatok csukott szemmel is elvégezhetők. Például labdagurítás a test körül jobb és bal kézzel, csukott szemmel is. Körforma kialakítása szalaglengetéssel, karkörzéssel test előtt, test mellett, csukott szemmel is.

Új feladatként jelentkezik a *Finommotorika fejlesztése*. Ez nagyon lényeges fejlesztési terület, mivel a finommotoros koordináció az írás megtanulásának elengedhetetlen feltétele. Testnevelési foglalkozáson ezt természetes módon a szerek különböző fogásmódjával, kisebb testrészekkel végzett mozgásokkal lehet fejleszteni. Nagyon jól használhatók erre a célra a különböző méretű labdák, botok, szalagok.

A foglalkozásokon lehetőség nyílik a *keresztcsatornák fejlesztésére* is. A bemutatott gyakorlatokat látják, hallják a tevékenység pontos megnevezését, és elvégzik a látott, hallott feladatokat.

Programunkban az óvodai testnevelés szerves része a *mindennapi frissítő torna* is. Ezt minden korcsoportban naponta legalább egyszer, 10-15 perces időtartammal szervezzük meg. E tevékenység napirendbe illesztését minden óvónő maga dönti el. Jó gyakorlatnak bizonyult a délelőtti játék utáni időszak, mielőtt a gyermekek kimennek levegőzni. Ha lehetőség van rá, megfelelő időben, ruházatban ezt is a szabadban, jó levegőn tartjuk.

Célja:

- A gyermekek szívesen és örömmel vegyenek részt benne.
- Igénnyé, majd szokássá válják a mindennapi mozgás.
- Maguk is kezdeményezzenek mozgásos játékokat.

A mozgásfejlesztésből adódó óvónői feladatok

- A mozgás beépítése természetes módon a gyermekek tevékenységébe.
- Mozgásra inspiráló biztonságos környezet kialakítása.
- A gyermekek mozgáskedvének megőrzése, illetve szükség esetén felkeltése.
- A mozgástevékenység pozitív megerősítése.
- A baleset elkerülése érdekében a mozgástevékenység szabályainak kialakítása a gyermekekkel közösen, majd fokozott betartatása.
- Mozgásos tevékenység lehetőségének biztosítása a csoportszobában és az udvaron.
- Lehetőség szerint az előtér kihasználása, szabályok kialakításával és figyelemmel kísérésével.
- A gyermek életkorához és egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos tevékenységre inspiráló eszközök kiválasztása, folyamatos cseréje.
- A testnevelés-foglalkozások anyagának összeállítása, figyelembe véve a csoport és az egyéni fejlettség aktuális állapotát.
- A játék, játékoság elsődlegességének tiszteletben tartása a foglalkozásokon.
- Oldaliságot jelző csuklópánt használata.
- A testnevelés-foglalkozások anyagába testalkati deformitások megelőzésére speciális gyakorlatok beiktatása.
- Tiszta, jó levegő biztosítása a tornateremben.
- Az atlétikai gyakorlatok (futások, ugrások, dobások) lehetőség szerint az udvarra történő szervezése. (Arra az évszakra tervezi be, amikor már jó idő van!)
- A tevékenységek irányításánál és értékelésénél differenciált, figyelembe veszi az egyéni jellemzőket.
- Szükség esetén a dajka segítségének igénybevétele. (Baleset elkerülése!)
- Az adott testnevelés-foglalkozás mozgásos anyagához a prevenció program fejlesztési feladatának hozzáigazítása.

- Odafigyelés a gyermekek optimális terhelésére.
- A testnevelés foglalkozások szervezése elegendő időt hagy a gyakorlásra, illetve megadja a lehetőséget a tevékenységből való kilépésre.
- A testnevelési foglalkozások szervezése biztosítja a folyamatos mozgás lehetőségét, kiküszöböli a várakozási időt.
- A testnevelés- foglalkozások eszközként, az anyagtól függően, kéziszer használata.
- A napi tevékenységek részeként a mindennapos, 10-20 perces frissítő mozgás tervezése során elsődlegességet biztosít a mozgásos játékoknak.
- Kiemelt prevenció feladatok megvalósítása: nagymozgás-fejlesztés, egyensúlyérzék-fejlesztés, szem-kéz, szem-láb koordináció fejlesztése, testséma fejlesztése, térpercepció-fejlesztés, finommotorika-fejlesztés, keresztcsatornák fejlesztése.
- Évente egyszer mozgásos versenyprogram szervezése.

Nevelőmunkánk eredményes, ha a gyermek:

- Igényli a mindennapos mozgást.
- Mozgása harmonikus, összerendezett.
- Téri tájékozódása kialakult, irányokat meg tud különböztetni.
- Magabiztosan (csuklószalag nélkül is) alkalmazza a jobb-bal kifejezéseket.
- Ismeri saját testét, testrészeit, képes meg is nevezni és beazonosítani.
- Fizikai erőnléte, állóképessége életkorának megfelelő.
- Kialakult a szem-kéz, szem-láb koordinációja.
- Fejlett az egyensúlyérzéke.
- Tud rollerezni vagy biciklizni.
- A mozgásos játékok, gyakorlatok téri helyzetek felidézésére képes, vizuális memóriája korának megfelelően fejlett.
- Ismer legalább egy labdajátékot (foci, kidobós).
- Ismer legalább 2-3 kéziszer használatát (labda, ugrókötel, karika, babzsák).
- Érdeklődik valamely sportág iránt.
- Képes alkalmazkodni társaihoz, korához képest fejlett az önuralma, toleráns, együttműködő, segítőkész.
- Ismeri a csapatjáték szabályait.
- Egészséges versenyszellemmel képes küzdeni.

A külső világ tevékeny megismerése

A külső világon, környezeten értjük egyrészt a külső természeti környezetet (természet, víz, levegő, talaj, növények, állatok), másrészt a külső, ember alkotta, épített környezetet (épületek, a tárgykultúra, műemlékvédelem, a téralkotás, az eszközök és anyagok ökológiája, környezetbarát szokások, hulladékkezelés, vásárlás és árucikkek, az emberi kapcsolatok, a városi környezet). **A gyermekek, miközben felfedezik a környezetet, megismerik a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, a családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulják ezek szeretetét, védelmét is.**

Tisztában vagyunk vele, hogy a nevelés nem megy egyik napról a másikra, tudjuk, hogy a szóbeli közlés a környezet alakításában nem lehet elsődleges, nem lesz belőle szokás, életforma. Életformára, környezettudatos, természetbarát életformára pedig magával a mindennapi élettel tudunk nevelni. A közvetlen élményeken alapuló tevékenység hatására fejlődik majd a gyermekek érzékenysége, és alapozódik meg a természettel együtt élni tudó és természetet védő ember szokása.

A környezet minél átfogóbb megismertetése lehetőséget ad a matematikai tartalmú tapasztalatok ismeretek megszerzésére illetve az egyetemes, a nemzeti kultúra értékeit, hagyományait, az adott tájra, helységekre jellemző néphagyományok közvetítésére. Hagyományok által őrizhetjük meg a tudást, tapasztalatot, melyet elődeink felhalmoztak.

A rácsodálkozás képességének kommunikációval történő alakítása az anyanyelvi fejlesztés része.

Ha mindehhez hozzájárul az óvodapedagógus érdeklődése, lelkesedése, empátiás készsége, színes egyénisége, továbbá az őt körülvevő felnőttek – különösen az érzelmileg közel álló dajka – pozitív példája, biztos, hogy gyermekeink megszeretik környezetüket, ragaszkodnak ahhoz, lehetőségeinkhez képest védik, és megfelelő ismeretekkel rendelkezve eligazodnak benne.

A külső világ tevékeny megismerésének témaköreit mindig az aktuális évszakok, napszakok, események, ünnepek határozzák meg. Nevelésünk során alkalmazkodunk a gyermek életkori sajátosságaihoz és egyéni fejlettségéhez, a megvalósítást az apró történéseken keresztül érvényesül. Hangsúlyos szerepet szánunk a természeti és társadalmi környezethez való pozitív viselkedési formák és magatartások alakításának.

Célunk:

- A természeti és épített környezet megismertetésével sokszínű tapasztalathoz juttatás, készségek, képességek alakítása.
- A természetet szerető, védő emberi értékek alakítása, környezettudatos viselkedés megalapozása.

A külső világ tevékeny megismeréséből adódó óvónői feladatok

- Az új ismeretek a gyermekek spontán érdeklődésére, kíváncsiságára, érzelmeire, megismerési vágyára építi, illetve élményeikre, tapasztalataikra támaszkodik.
- A meglévő ismereteket elmélyíti, rendszerezi.
- Változatos tevékenységeket biztosít felfedezésre, megfigyelésre, megismerésre.
- Témaválasztásánál figyelembe veszi a lakóhely, a környezet sajátosságait.
- Módszereit, eszközeit a gyermekek életkori sajátosságaihoz igazítja: megfigyelés, játékos tevékenységek, szenzitív játékok, gondolkodtató kérdésekkel problémahelyzet előidézése, kísérletezés, vizsgálat.
- Ünnepek, és hagyományörzés formájában közvetíti az egyetemes nemzeti kultúra értékeit, hagyományait.
- Megtanítja felfedezni a környezet szépségét, harmóniáját.
- Megláttatja az összefüggéseket és az ok-okozati viszonyokat.
- A környezet és természet romlásának, pusztulásának példáit is megmutatja.
- Megismerteti a környezetvédelem alapjait: a föld, a levegő, a víz, a növény- és állatvilág, valamint a tájvédelem meghatározó szerepét.
- Környezetbarát szokások megalapozása, például takarékoskodás a vízzel, árammal, papírral, ill. a hulladékkezelés, szelektálás.
- Biztosítja az ismeretek sokszínű gyakorlását, alkalmazását.
- A csoportszobában élő természetsarkot alakít ki – akvárium, terrárium, és ahol mindig csírázik, hajt, zöldell valamilyen növény.
- Az udvaron lehetőséget biztosít a kertgondozásra, ehhez megteremti a feltételeket.
- Növények, állatok fejlődéséről, gondozásáról, hasznáról ismereteket nyújt.
- Terepgyakorlatokat szervez, ahol a természettudományos ismeretek mellett az élővilág, az életközösségek megismertetésére motivál, észreveteti a legapróbb növényt, rovar, meghallatja a madarak hangját, más állatok neszeit.
- A terepgyakorlatokon, kirándulásokon természeti kincsek gyűjtésére motivál (lehullott termések, levelek, magok, tollak, fakérgék, kagylók, csigaházak, kőzetdarabok, kavicsok).
- Az óvoda közvetlen környékére sétákat szervez, megismerteti a helyet, ahol az óvoda található, a helyet, ahol élnek.
- Elemi közlekedési szabályokat gyakoroltat, közlekedési eszközökkel ismerteti meg a gyermekeket.
- Múzeumlátogatásokat szervez.
- Elősegíti a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését a kortárs csoportokban és a környezet alakításában.

Nevelőmunkánk eredményes, ha a gyermek:

- Tudja, hol lakik, mi a pontos lakcíme.
- Tudja saját és szülei nevét.
- Ismeri szülei foglalkozását.
- Tudja óvodájának nevét.
- Különbséget tud tenni az évszakok között.
- Ismeri a növény- és állatvilág gyűjtőfogalmához tartozó pár növényt és állatokat.
- Ismeri a növényápolás és állatgondozás egyszerűbb feladatait.
- Szívesen ápolja a növényeket, gondozza az állatokat.
- Ismeri és betartja az elemi közlekedési szabályokat.

- Felismeri a közlekedési eszközöket.
- Kialakulóban vannak a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.
- Szívesen vesz részt terepgyakorlaton, kiránduláson, sétákon, kiállításon, rendezvényen.

A külső világ mennyiségi és formai összefüggéseinek tevékeny megismerése

Matematikai fogalmakkal a mindennapi életben állandóan találkozunk a kisgyermek, így szinte természetes módon ismerkedik meg velük. A matematikai kifejezések először passzív szókincsé válnak, később azonban egy részük beépül beszédükbe.

Célunk:

- A minket körülölelő világ mennyiségi, formai, kiterjedéssel összefüggéseinek felfedeztetése, megtapasztaltatása.
- A matematikai érdeklődés felkeltése.
- A logikus gondolkodás megalapozása.

A külső világ mennyiségi és formai összefüggéseinek tevékeny megismertetéséből adódó óvónői feladatok

- A játék során adódó spontán matematikai helyzetek kihasználása.
- Logikai és matematikai szabályjátékok megismertetése, alkalmazása.
- Matematikai fogalmak, kifejezések, összefüggések megismertetése, megtapasztaltatása.
- A matematika iránti érdeklődés felkeltése.
- Érdekes, a gyermekek kíváncsiságára építő problémahelyzetek teremtése.
- A gondolatok, a probléma megfogalmazás, a pontos, egyértelmű, a gyermekek számára érthető közvetítése.
- Matematikai tartalmú játék kezdeményezése során a gyermekek egyéni fejlettségének, képességeinek figyelembevétele.
- A gyermekek egyéni feladatmegoldásának meghallgatása, a sajátos logika elfogadása.
- Szükség esetén rávezető kérdésekkel segítség.
- A gyermeki tevékenység változatos formájának biztosítása: egyéni, páros, mikrocsoportos szervezéssel.
- Mozgásos feladatnál a testrészek megnevezése, a velük végzett cselekvés elmondása.
- A matematikai osztályozás, halmazokkal végzett feladatoknál a matematikai ítéletek megnevezése.
- A térbeli viszonyok, az irányok és helyzetek pontos megnevezése.

Ezekből a feladatokból az alábbi kompetenciák fejlesztése a cél:

- A gyermek spontán szerzett tapasztalatainak ismereteinek rendszerezése, célirányos bővítése.
- Kognitív képességeik fejlesztése:
 - egyre pontosabb valósághű észlelés,
 - figyelem – összpontosításra való képesség,
 - valósághoz közelítő képzeleti működés,
 - reprodukció emlékezet,
 - problémamegoldó és kreatív gondolkodás,
- Beszédkedv felkeltése és fenntartása.
- Beszédhallás és szövegértés fejlesztése.
- Kapcsolat felvétel támogatása az információ eljuttatásának segítése a másikkal, verbális és nonverbális eszköztár kialakításával.

Matematika képességek kialakítását segítő tevékenységek

A számfogalom előkészítése, megalapozása

- Mennyiségek összemérése hosszúság, magasság, szélesség, vastagság, bőség, tömeg, űrtartalom szerint.

- Halmazok összemérése, elemek párosítása. A válogatások során nyíljon mód - párosításra, számlálásra, a több, kevesebb, ugyanannyi érzékeltetésére, gyakorlására.
- Fedezzék fel a rész-egész viszonyát a válogatások, mennyiségek bontása során.
- Játékos situációban számoljanak, bontsanak, mennyiségfogalmuk egyéni fejlettségétől függően a 6-10 –ig számkörben mozogjon.
- Sorba rendezett elemek helye a sorban, sorszámok megértése.
- Mérések különböző egységekkel, hosszúság, terület, tömeg, űrtartalom.

Tapasztalatszerzés a geometria körében

- Szerezzenek tapasztalatokat gömbölyű és szögletes formákról, érzékeljék ezt testükön, tárgyakon.
- Építsenek szabadon és másolással különféle elemekből.
- Alkossanak síkban is szabadon, szerezzenek tapasztalatokat síkmértani formákról, fedezzék fel a rész-egész viszonyát.
- Használják a logikai játékot, építsenek vele, fedjenek le felületeket.

Tájékozódás a térben és a síkban

- Irányok azonosítása, megkülönböztetése.
- Játékok során figyeljék meg ezeket tükörben, fedezzék fel a tükörkép, szimmetria érdekességét, játsszanak sokat a tükörrel.
- Próbáljanak meg tájékozódni a labirintusokban is.
- Fedezzék fel, hogy a sorozatok olyan rendszerek, amelyek életükben is felfedezhetők. Hozzanak létre változatos sorozatokat játékokban színekkel, hangokkal, mozgással, formákkal.

Nevelőmunkánk eredményes, ha a gyermek:

- Logikus gondolkodása, logikai következtetései életkorának megfelel.
- Problémamegoldó készsége jó.
- Számfogalma 10-es számkörben mozog.
- Képes halmazokat összehasonlítani, tulajdonság szerint szétválogatni.
- Helyesen értelmezi és használja az összehasonlítás megítélésének fogalmait: hosszabb-rövidebb, kisebb-nagyobb, több-kevesebb, stb.
- Ismeri az irányokat, és helyesen értelmezi feladatvégzése során: jobbra-balra, előre-hátra, lent-fent...
- Helyesen használja a névutókat.
- Felismeri a sorba rendezés logikáját, azt képes jól folytatni, legalább 3 elemszámmal.
- Az alapvető formákat felismeri, azonosítja: kör, négyzet, téglalap, háromszög.
- Képes részekből az egészet kirakni.
- Ismeri az alapvető mértani testeket, azokat képes felismerni és megnevezni (kocka, gömb, téglatest).
- Van tapasztalata a tükörképről, szimmetriáról.
- Azonosságokat, különbségeket képes felismerni és megfogalmazni.

Munka jellegű tevékenységek

A játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató, azzal egybeeső munka és munka jellegű tevékenység a szociális és kognitív készségek, képességek, attitűdök és kompetenciák fejlesztésének egyik lényeges színtere. A munka nem csak a gyermekre gyakorol hatást, hanem azzal kölcsönhatásban környezetére is, azt formálja, átalakítja tevékenysége során.

Célunk:

A munkavégzéshez szükséges készségek, kompetenciák alakítása.

- Kognitív: pontosan értsék meg, mit várunk el tőlük, sajátítsák el az eszközök célszerű használatát, alakuljon ki összpontosítási képességük, munkaszervezési készségük.
- Érzelmi-akarat: alakuljon ki önállóságuk, önértékelésük, önbizalmuk, kitartásuk.
- Szociális-társas: alakuljon ki felelősségérzetük, feladattudatuk.

A munka jellegéből adódó óvónői feladatok

- Nyugodt, bizalmon alapuló, szeretetteljes légkör kialakítása.

- Megfelelő eszközök (célszerűség, méret, anyag) és azok hozzáférhetőségének biztosítása.
- Elegendő munkalehetőség szervezése.
- Megfelelő hely és elegendő idő biztosítása a munka elvégzésére a folyamatosság érdekében.
- A munkafajták és azok mennyiségének fokozatos bevezetése.
- A differenciálás elvének érvényesítése a feladatadáskor.
- Kerti munkák szervezése, közben a növények növekedésének, fejlődésének, a fejlődésükhöz szükséges feltételek megteremtésének megfigyeltetése.
- Növények gondozásának megismertetése, alkalmazására motiválás: öntözés, leveleinek permetezése, átültetés, szaporítás, csíráztatás, hajtatás.
- Madarokról való gondoskodás megismertetése, alakítása: etetés, tisztántartás, gondoskodás a megfelelő életfeltételekről.
- A munka értékelése legyen folyamatos, konkrét, reális, a gyermekhez mérten fejlesztő hatású.
- A munka jellegű feladatokat elsősorban jutalomból adja (nem büntetésként!)

Nevelőmunkánk eredményes, ha a gyermekek:

Önkiszolgáló tevékenységeknél:

- A testápolással kapcsolatos munkafolyamatokat önállóan, szükség szerint elvégzik.
- Étkezésénél helyesen használják a kanalat, kést, villát, merőkanalat, szalvétát.
- Öltözködéskor önállóan tudnak gombolni, próbálkoznak a megkötéssel.
- Az önkiszolgáló tevékenységekre fordított idő fejlettségük növekedésével arányosan csökken.

Alkalomszerű munkák során:

- Pontosan megértik, mit várunk el tőlük, és azt önállóan teljesítik.
- Bonyolultabb feladatot is örömmel végeznek el, és annak szervezésében is önállóan.
- Időnként olyan megbízatásoknak is eleget tesznek, amelyek otthoni előkészületet igényelnek.

Közösségi munkák:

- A közösségért végzett munkák vállalásán megjelenik helyes önértékelésük, önbizalmuk.
- Naposi feladataikat önállóan, pontosan végzik.
- Terítésnél ügyelnek az eszközök esztétikus elhelyezésére is.
- Felelősi munkákat szívesen vállalnak (például mosdó, élsarok) és önállóan teljesítik.
- A környezet rendjének megőrzésére ügyelnek, segítenek annak tisztán tartásában (csoportszoba, udvar, óvoda környezete).
- Vigyáznak játékaikra, és rendben tartják azokat.
- Munka jellegű tevékenységeiket a felelősségérzet, a feladattudat és a kitartás jellemzi.

A környezettudatos viselkedés megalapozását segítő munkák:

- A szemetet szelektíven helyezik el az adott gyűjtőkben. (Kuka Tündér játék)
- Szívesen segítenek a falevelek összegyűjtésében, komposztálásában.
- A virágokat nem tépik le, hagyják az eredeti helyükön, eredeti szépségükben.
- Szívesen ápolják a növényeket csoportszobába, udvaron egyaránt.
- Télen gondoskodnak a madarak táplálékáról.
- Gondoskodnak a halak etetéséről, figyelemmel kísérik az akvárium tisztaságát.

A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Értelmezésünk szerint a tanulás egyenlő a tapasztalatszerzéssel, mely a pszichikus képességstruktúrákon keresztül, sok-sok mozgással és játékkal alakítható, az óvodai nevelésünk szerves részét képezi. Fontosnak tartjuk az ismeretek átadását, bővítését, de nem a mennyiséget tartjuk fontosnak, hanem a tanuláshoz szükséges alapkészségek, képességek, kulcskompetenciák fejlesztését.

Az új tudás elemek mindig a meglévő, már beépült elemek közé ágyazódnak be, amelyek az egyes gyermekekben másképpen, és más minőségben vannak jelen.

A külső cselekedetek belsővé válásának folyamata, illetve annak eredménye állandóan alakítja a személyiséget, de mindenkit másként.

A játék és a tapasztalás teljes mértékben összekapcsolódik óvodáskorban. A gyermek esetében a tevékenységi vágy ösztönöz a tapasztalatszerzésre, a cselekvésre és közben minden pillanatban újabb és újabb felfedezéseket tesz, azaz tanul a kisgyermek.

A nevelési folyamat egésze, azaz valamennyi pillanata alkalmas arra, hogy erőltetés nélkül spontán vagy irányított módon tanuljon a kisgyermek. A tanulás természetesen csupán része a nevelési folyamat egészének.

Legfőbb célkitűzésünk, hogy egyszerre, egy időben kevesebbet, de minőségben és használhatóságában mégis több ismeretet kapjanak a gyermekek. A több érzékszervet igénybe vevő tapasztalás és a sokoldalú cselekedtetés mindennél fontosabb a 3-7 éves korú gyermek fejlődésének szempontjából. Miután a gyermek a világot komplex módon érzékeli, észleli és éli meg, ezért a tanulás során is ebből kívánunk kiindulni.

Azok a tanulási tapasztalatok, melyeket óvodáskorban szereznek a gyermekek, hatással lehetnek az iskolai tanuláshoz való viszonyukra is. Nem mindegy milyen érdekeltség fejlődik ki a gyermekben a tanulóssal kapcsolatban, hiszen már kialakulnak annak csírái, hogy később örömmel tanul-e, képes lesz-e saját motiválásából kiinduló erőfeszítésre a tanulás során. Ennek a belső motiválásának a kialakítását kezdjük meg az óvodában. A követelményeket az egyéni teljesítőképességhez kell mérni.

Ezért olyan fontos a tanulás differenciált irányítása, és ezért indokolt, hogy ne csak a kognitív szféra (megismerő funkció) fejlesztését tekintsük tanulásnak, hanem:

- az egyes viselkedési formák elsajátítását
 - a szocializáció gyakorlását
 - a szokások beépülését
 - érzelmek kifejeződését
 - erkölcsi érzék alakulását
 - a gondolkodási képességek fejlődését
 - készségek funkcionálását,
 - ismeretek szerzését
- ⇒ EGYÜTT.

Mindezeket az óvodás gyermek:

- cselekvően
- játék közben
- utánzással
- élménytájékozódással
- sajátos gyermeki világképpel
- egocentrikus látásmóddal
- motivációt igénylően
- a spontán és a meglévő ismereteit felhasználva képes tanulássá alakítani.

A Pedagógiai Programunk keretjellege biztosítja az óvodapedagógusok számára a gyermek igényeihez, egyéniségéhez, teherbíró képességéhez igazodó ismeretnyújtási formákat. A nevelés egészén belül megvalósuló élmény, ismeret kötött és kötetlen kezdeményezések, foglalkozások, beszélgetések, tapasztalatszerző séták stb. formájában egyaránt megoldhatók a napi élet bármely mozzanatában, párhuzamosan is. Ez teljes egészében az óvodapedagógus kompetenciájába tartozó kérdés.

A feladatrendszer gyakorlati megvalósulását osztott és vegyes életkorú csoportokban oldjuk meg.

Ha szükséges ebben is rugalmasan tudunk váltani a körülményeknek, igényeknek megfelelően.

A (2,5) 3-6-7 (esetleg 8) éves kisgyermek a következő alaptulajdonságokkal rendelkezik:

- kíváncsiság, nyitottság
- kreativitás
- rugalmasság, alkalmazkodás
- fogékonyság

Ha a gyermek ezeket megőrizheti, akkor boldogan, kiegyensúlyozottan akar és tud ismereteket elsajátítani. A saját erejében, képességeiben magabiztos gyerek válik szintén magabiztos, tanulni vágyó, tanulni tudó, ön maga és a világ változásait követni tudó felnőtté.

Célunk:

- Az alap-kultúrtechnikák elsajátításához szükséges készségek, képességek fejlesztése.
- Az ismeretek adekvát alkalmazására, felhasználására felkészítés, a gyermekek kompetenciáinak alakítása.
- Az ismeretlen iránti érdeklődési kedv fenntartása, a tanulni vágyás megalapozása.

A tanulási tevékenységből adódó óvónői feladatok

- A gyermekek tevékenységi, megismerési vágyának kielégítése.
- Változatos, a gyermekek cselekvő aktivitására épülő, sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalás lehetőségének biztosítása.
- Szokások alakítása utánzásos minta- és modellkövetéses magatartással és viselkedéssel.
- Spontán, játékos helyzetek kihasználása.
- A gyermekek kérdésekre épülő ismeretátadás lehetőségének kiaknázása.
- Tervezett játékokkal és tevékenységekkel felkészülés a mindennapos feladatokra.
- Gyakorlati problémamegoldásra ösztönző helyzetek megteremtése.
- Az egyéni fejlődési, érési ütem figyelembevétele a tevékenység felkínálása során.
- Személyre szabottan, pozitív értékeléssel segíteni a gyermek személyiségének kibontakozását.
- A kiemelkedő képességű, tehetséges gyermekek felismerése és fejlesztése. A tehetségígéretes gyermekek jellemző megnyilvánulása:
 - Intellektuális képességekben (szókincse, emlékezete, gondolkodása, kreativitása)
 - Speciális képességekben (zenei, ábrázoló, matematikai, pszichomotoros, szociális)
 - Viselkedési jegyekben (intenzív érdeklődés, erős akarat, energikusság, érzékenység)
- A fejlesztést célzó pedagógusi feladatok:
 - A tehetsége és megjelenési formájának felismerése.
 - A gyermek segítése a továbbfejlődésben.
 - Speciális szükségleteinek kielégítése.
 - Intellektusuk és kreativitásuk ösztönzése.
 - A szülők segítése gyermeke nevelésében.
- Részképesség-lemaradás, illetve egyéb potenciális tanulási zavar időbeni kiszűrése, jelzés a megfelelő szakembernek és az óvodavezetőnek.

Nevelőmunkánk eredményes, ha:

- A gyermekek érdeklődőek, bátran kérdeznek.
- Szívesen vesznek részt a tervezett, szervezett, kezdeményezett, irányított játékokban, tevékenységekben.
- A tanuláshoz szükséges kompetenciáik koruknak megfelelően fejlettek.
- A részképesség- és tanulási zavaros gyermekek időben megfelelő szakemberhez kerülnek.
- A lehetséges gyermekek is megtalálják a kiemelkedő képességüknek megfelelő tevékenységeket.

Az iskolakezdés megfelelő időpontjának meghatározása

Gyermekeink későbbi sikerei szempontjából meghatározó az iskolakezdés megfelelő időpontja. Nemzetközi kutatások igazolják, hogy ennek hatása nemcsak az iskolai előrehaladást, hanem a későbbi teljes életpályát tekintve is meghatározó. A hét- és nyolcéves gyerekek aránya az óvodánkban csekély, csak azok maradnak, akik iskolakezdésének elhalasztása indokolt. A valódi probléma az, ha sok gyermek túl korán, nem megfelelő érettséggel lép az iskolába, s csak az első félév végén vagy második osztályos korában válik alkalmassá a teljes értékű tanulásra.

A célunk az, hogy óvodás gyermekeink akkor kezdjék meg az általános iskolai tanulmányaikat, amikor erre minden tekintetben alkalmassá váltak. Ennek megállapításában az alábbi szempontokat vesszük figyelembe:

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

1. A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget. A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában az óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembe vétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.
2. Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek mindegyike egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához.
 - a) A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.
 - b) A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. (Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.)

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél

 - az önkéntelen emlékezeti bevézés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevézés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,
 - megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,
 - a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek

 - érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni; minden szófajt használ; különböző mondat szerkezeteket, mondatfajtákat alkot; tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek; végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,
 - elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.
 - c) Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőtellel és gyermektársaival, amennyiben az iskolai légkör ezt lehetővé teszi.
- A szociálisan érett gyermek
 - egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni; késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
 - feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív- elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.
3. Az ötéves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi, lelki és szociális fejlődésének elősegítése.
4. A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettség.
5. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel.

LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

Érvényességi rendelkezések

A pedagógiai program érvényességi ideje: **2018. szeptember 01-től határozatlan ideig**

A pedagógiai program felülvizsgálatának és módosításának indokai:

Kötelező:

- Jogszábváltozás
- Fenntartó által meghatározott feladatváltozás

Lehetséges:

- Sikeres innováció eredményeinek beépítése
- A kevésbé eredményes elképzelések elhagyása

A pedagógiai program nyilvánossága: Mindkét folyosón és az óvoda honlapján megtalálható

A Kiszombori Karátson Emília Óvoda Pedagógiai Programját az **intézmény nevelőtestülete** 2018. augusztus 31-én megtárgyalta, véleményezte és a mellékelt jegyzőkönyv tanúsága szerint aláírásával elfogadta.

Véleményezte:

Dunai Katalin
Szülői szervezet képviselője

dátum: 2018. augusztus. 30.

Elfogadta:

Balogh Balázs
a nevelőtestület képviselőjében

P.H.

dátum: 2018. augusztus 31.

Jóváhagyta:

Böröskényi Balázs
óvodavezető

P.H.

dátum: 2018. augusztus 31.

A legitimációs eljárás alátámasztását igazoló dokumentumok:

1. A nevelőtestület döntéséről készült jegyzőkönyv, mely 2018. számú határozatával elfogadta a Pedagógiai Programot.
2. A szülői szervezet véleményét bemutató jegyzőkönyv.

Kelt: Kiszombor, 2018. augusztus 31.

Böröskényi Balázs
intézményvezetői aláírás és bélyegzőnyomat

